

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ.

SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКИЙ ВЪСТНИКЪ WILEŃSKI KURYER

ОФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

GAZETA URZĘDOWA.

ВІЛЕНСКИЙ ВЪСТНИКЪ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условіе подписки: Цена за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р. съ 1 января 84 г. За объявленія платятъ за строку 17 к. евр. Пастора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILŃSKI“ wychodzi co WTOREK I PIĄTEK. Cena roczna 10 r., z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6 r.; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop. — Za ogłoszenia płaci się za każdą literę po kop. 17. Biuro redakcyi w Wilnie, przy ulicy biskupiej (Dworcowa), w domu po-gimnazyalnym.

Содержаніе: Внутреннія извѣстія: Высочайшій Манифестъ.—Производства.—Правила о приѣмѣ въ госуд. банкѣ 5% билетовъ.—Крестьянское дѣло.

Иностранная извѣстія: Общее обозрѣніе.—Италія.—Франція.—Англія.—Астрія.—Пруссія.—Телеграфныя депеши.

Литератур. отдѣлъ: Нѣсколько словъ о Зельвянской ярмаркѣ.—Записки Мухи—М. Б.—Мѣстное обозрѣніе.—Слово о молебствіи предъ иконой остробранской Божіей матери.—Выдержки изъ газетъ и журналовъ.—Письмо изъ Кіева.—Отвѣтъ г. Горана г. Вольскому.—Объявленія.—Виленскій дневникъ.

— Указомъ правительствующаго сената, 20 сентября, за выслугу лѣтъ произведены: по вѣдомству мин. финансовъ—въ надворные совѣтники—коллежскіе ассессоры: казенныхъ палатъ: Минской—ассессоръ Иванъ Кононовичъ и Подольской—совѣтникъ Семеновъ Костенко-Родзѣвскій;—по почтовому вѣдомству—въ надворные совѣтники—Шкловскій почтмейстеръ, коллежскій ассессоръ Константинъ Вроблевскій; въ коллежскіе секретари—помощникъ почтмейстера Владиміро-Вольскаго губернской секретарь Осипъ Долово-Одвинецъ-Добровольскій, по Вольнской казенной палатѣ и ея вѣдомству—въ коллежскіе ассессоры—титулярные совѣтники: по палатѣ—Контролеры: Василій Плязовскій и Поликарпъ Высокій, и акцизные надзиратели уѣздовъ—Луцкаго Сигизмундъ Земанскій, Острогскаго Константинъ Садовскій, Владимірскаго Антоновъ Витовскій и Заславскаго Константинъ Михаловскій; въ титулярные совѣтники—коллежскіе секретари: по палатѣ—протоколистъ Эдуардъ-Леопольдъ Шенювскій, бухгалтеръ Михаилъ Терлецкій и контролеръ Антоній Чеповскій, акцизный надзиратель Житомирскаго уѣзда Павиль Писанскій, и бывший комиссаръ казенныхъ конфискованныхъ имѣній 2-го округа Вольнской губерніи Станиславъ Голосицкій; въ коллежскіе секретари—губернскіе секретари: по палатѣ—бухгалтеры: Игнатій Рыбицкій и Степанъ Ресондовскій, архивариусъ Каганъ Литвинскій, столоначальникъ Никаноръ Пляхановъ, и помощники—контролеры: Иванъ Кузимовичъ и Яковъ Литвинскій, столоначальникъ Василій Данилевскій и бухгалтеръ Константинъ Сидоренко, исправляющій должность бухгалтера Кременецкаго уѣзднаго казначейства Леонъ-Нарцызъ Прохницькій, и канцелярскіе чиновники палаты—Августъ Волинскій и Феликсъ Гилевичъ.

Правила о приѣмѣ въ государственномъ банкѣ 5% банковыхъ билетовъ и другихъ государственныхъ бумагъ на комиссію, для продажи сихъ бумагъ чрезъ посредство банка.

1) Желающій продать государственные 5% банковые билеты препровождаетъ оные съ купонными листами въ государственный банкъ, прямо отъ себя, или чрезъ контору банка, при письменномъ на имя банка объявленіи, о своемъ желаніи продать оные.

Примѣчаніе. Предъявляющимъ лично 5% банковые билеты, для продажи, банкъ выдаетъ въ получении оныхъ надлежащія росписки, для иногородныхъ же таковыя росписки замѣняются почтовою квитанціею.

2) Билеты безименные или снабженные передаточною надписью, могутъ быть доставляемы въ банкъ посторонними лицами, при письменныхъ объявленіяхъ, подписанныхъ владѣльцемъ билетовъ.

ТРЕЩЕ. Вѣдомости krajowe: НАЙВЫШШІЙ МАНИФЕСТ.—Міанованія.—Правила о купнѣ папировъ publicznych.—Квѣстѣя влоѣцкіанска.

Вѣдомости zagraniczne: Поглядъ ogólny.—Влочы.—Франція.—Англія.—Астрія.—Прусы. Depesze telegraficzne.

Діалъ literacki: Kilka słów o jarmarku w Zelvie.—Pamiętniki Muchy przez M. B.—Przeглядъ miejscowy.—Слѣовко о nabożeństwie w Ostrój Bramie podczas uroczystości Opieki Najsw. Panny Marii.—Przeглядъ pism czasowych.—List z Kijowa.—Odpowiedź p. Horaina panu Wolskiemu.—Ogłoszenia.—Dziennik Wileński.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St. Petersburg, 22 października.

NAJWYŻSZY MANIFEST.

Z BOŻEJ ŁASKI

MY, ALEKSANDER II,

CESARZ I SAMOWŁADZCA WSZECHOSSYI. KRÓL POLSKI, WIELKI KSIĄŻE FINLANDZKI.

i tam dalej, i tam dalej, i tam dalej.

Boгу всечмогаему, в незбаданихъ вырокъ своихъ, подобаю себѣ дознатъ насъ страzną болюсіа. Straciliśmy Najukochańszą Naszą Matkę, CESARZOWĄ ALEKSANDRĘ TEODOROWNĘ. Cierpiąc prawie nieustannie przez lat kilka, po stracie boleśnej Małżonki, wiekopomnego MONARCHY, Rodzica Naszego, w ostatnich czasachъ stopniowie, widocznie gasną, i oto teraz, 20-go bież. października, otoczona przedmiotami najtkliwszej, wzajemnej miłości, ze spokojnością nadziei chrześcijańskiej, łagodną, czystą Swoją duszę oddała w ręce Tego, który jeden może godnie cenić i nagradzać cnotę. Oplakując razem z NAMI Najukochańszą Matkę Naszą, wierni poddani NASI niech pocieszają siebie wraz z NAMI, tą niezachwiańą wiarą, że po opuszczeniu tego świata, używa już wiekuiestę, z niezemierowanęj szczęśliwości на ojcowiskiemъ łonie Najwyższego.

Dan w Carskiemъ Siele, 20-go października, roku od narodzenia Chrystusowego, tysiącznego osmsetnego szesćdziesiątego, panowania zaś NASZEGO szóstego.

Na oryginalne własną JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ręką podpisano:

„ALEKSANDER.“

НѢСКОЛЬКО СЛОВЪ О ЗЕЛВЯНСКОЙ ЯРМАРКѢ.

Гродненской губерніи, Волковыскаго уѣзда въ 21 верстѣ къ западу отъ уѣзднаго города, на лѣвомъ покатомъ берегу рѣки Зельвянки расположено небольшое, бѣдное мѣстечко Зельва, въ которой ежегодно съ 25 іюня по 25 августа отбываетъ одна изъ важнѣйшихъ ярмарокъ въ западномъ краѣ.

Зельвянская (Анненская) ярмарка, учрежденная еще въ началѣ прошедшаго столѣтія, а можетъ быть и ранѣе, графами Сапѣгами, вочинными владѣльцами м. Зельвы, считалась въ концѣ XVIII столѣтія важнѣйшею послѣ Лейпцигской, какъ по оборотамъ, такъ и по числу прибывавшихъ купцовъ.

Въ это время обороты ея простирались до нѣсколькихъ милліоновъ золотыхъ, и главный предметъ торговли составляли лошади, приводимыя съ разныхъ мѣстъ въ числѣ нѣсколькихъ тысячъ; между ними первое мѣсто занималъ табунъ самаго владѣльца, состоявшій изъ жеребцовъ англійской, турецкой, датской и неаполитанской породы. Такому быстрому развитію ярмарка обязана, не выгодному коммерческому положенію, а искусственнымъ мѣрамъ владѣльцевъ, умѣвшихъ своими пожертвованіями привлечь въ м. Зельву, знатнѣйшихъ дворянъ, всякаго рода промышленниковъ и купцовъ изъ разныхъ странъ Литвы,

Польши, Россіи и даже изъ западной Европы. Но уже въ началѣ нынѣшняго столѣтія, когда ярмарка была отдана на откупъ Евреямъ, въ Зельву стали рѣзко вѣяться богатые купцы, менѣе прибивало помѣщиковъ и промышленниковъ, а съ тѣмъ вмѣстѣ сильно понизились и всякаго рода торговля сдѣлки; ярмарочные сборы стали зависть отъ производа барышниковъ, которые ради собственныхъ выгодъ заботились мало, или совсѣмъ не заботились о выгодахъ коммерціи. А потому наше правительство въ 1844 году установило сборъ съ лавокъ и разныхъ заведеній, опредѣленный особою инструкціею, а управление ярмарки ввѣрило временному комитету. Но и эта мѣра не принесла ожидаемой пользы—доходъ выручаемый съ торговыхъ заведеній, 200 лавокъ и другихъ статей въ послѣднія 12 лѣтъ получался менѣйшій противу инструкціи на 17447 руб. 52 коп., а въ годъ мѣняе на 1453 руб. 96 коп., или на 22%; со всеми же издержками дѣйствительный доходъ ярмарки въ послѣднее время былъ менѣе на 40%, или почти на 2/3.

Наконецъ положено въ 1857 году ярмарочный сборъ отдать на откупъ съ торговъ, Гродненскому купцу 1-й гильдіи Фонлейбъ за 6400 руб. сереб. Но надежда на поднятіе ярмарки и по нынѣ остается тщетною—неоднократной поимкой контрабанды, составлявшей въ прежнее время главную выгоду многихъ купцовъ, ярмаркѣ нанесли послѣдовательные удары.

При всемъ томъ укорѣнная привычка и взаимные торговые интересы купцовъ, особенно изъ Евреевъ, еще и теперь поддерживаютъ значеніе Зельвянской ярмарки, служащей рынокомъ и складочнымъ мѣстомъ товаровъ и средоточіемъ торговыхъ сдѣлокъ купеческаго класса, не только Гродненской губерніи, но и смѣжныхъ съ нею Виленской губерніи и Царства Польскаго. Оборота ея простираются до 1 милліона руб. сер.; а предметъ торговли составляютъ: бумажныя, шерстяныя и шелковыя матеріи русскихъ (Московскихъ) и иностранныхъ фабрикъ; сукно и кортъ, преимущественно фабрикъ Бѣлостокскаго уѣзда, желѣзныя и мѣдныя издѣлія Тульскихъ заводовъ; стекло, фарфоръ и фаянсъ завода Папшина Калужской губерніи; мѣха и пушной товаръ русскій и иностранный; сало и свѣчи, Черныговской губерніи, и наконецъ лошади и рогатый скотъ, приводимый крестьянами, въ числѣ до 500 головъ. Степень привоза разныхъ издѣлій за послѣднее семилѣтіе по официальнымъ источникамъ представляется въ слѣдующемъ видѣ:

1) Бумажныхъ, шерстяныхъ и шелковыхъ издѣлій, платковъ, шалей и прочее ежегодно привозится на 330000 руб. сер. т. е. на 53%; въ томъ числѣ однихъ бумажныхъ издѣлій до 90000 или 14%.

2) Галантерейныхъ вещей, блондъ, кружевъ, шитаго платья, дамскихъ уборовъ и мѣховъ на 150000 или 24% всего привоза; въ томъ числѣ

— Прозъ указъ рѣдзачаго сенату, 20 września, за выслугу латъ zostali mianowani: w wydziale ministerstwa skarbu—radzcami dworu—assessorowie kollegjalni: izb skarbowych: Miński—assessor Jan Kononowicz i Podolski—radzca Symon Kostenko-Rodziewicz;—w wydziale pocztowym—Szkłowski pocztmistrz, assessor kollegjalny Konstanty Wróblewski, radzca dworu: pomocnik pocztmistrza Włodzimierz Wołyński, sekretarz gubernialny Józef Dotimo-Odyniec-Dobrowolski, sekretarzem kollegjalnym;—w Wołyńskiej izbie skarbowej i w jej wydziale—assessorami kollegjalnymi—radzcy honorowi: w izbie: kontrolerowie: Bazyli Płazowski i Polikarp Wygowski, i akcyzjni nadzocy powiatów—Łuckiego Zygmunt Ziemiński, Ostrogskiego Konstanty Sadowski, Włodzimierskiego Antoni Witwiński i Zaslawskiego Konstanty Michałowski; w izbie—protokolista Edward-Leopold Szeniowski, buchhalter Michał Terlecki i kontroler Antoni Czepowski, akcyzjni nadzorca powiatu Żytomierskiego Paulin Pisanski i były komisarz skarbowych majątków skonfiskowanych 2 okręgu gubernii Wołyńskiej Stanisław Giżycki; sekretarzami kollegjalnymi—sekretarze gubernialni; w izbie—buchhalterowie: Hipacjusz Rybicki i Stefan Rządkowski, archiwista Kajetan Litwiński, naczelnik stołu Nikanor Plechanow i pomocnicy—kontrolerowie: Jan Kizimowicz i Jakób Litwiński, naczelnika stołu Bazyl Danilewski i buchaltera Konstanty Sidorenko, pełniący obowiązekъ buchaltera Krzemienieckiego kassy powiatowej Leon-Narcyz Prochnicki, i urzędnicy kancelaryjni izby—August Wolinski i Feliks Hilewicz.

ПРАВИЛА О ПРИЖИМОВАНІИ ВЪ БАНКУ ПАНСТВА 5% БИЛЕТОВЪ BANKOWYCH I INNYCH PAPIERÓW PAŃSTWA W KOMMISS, DLA PRZEDANIA TYCH PAPIERÓW ZA POSREDNICTWEM BANKU.

1) Жѣлзачы прѣдзаць 5% билеты bankowe państwa, przesyła je wraz z arkuszami kuponowymi do banku państwa, wprost od siebie, lub przez kantor banku, przy odezwie do banku на письміе, о swémъ życzeniu прѣдзана оныхъ.

Увага: Składającym osobicie 5% билеты bankowe, dla прѣдзана, банк о ихъ отриманіи выдае влзачіе реверса, przysyłającymъ zaś з провинці реверса те заступяją kwietacje pocztowe.

2) Билеты на okazіа или банкъ прѣзъ особею, могутъ быць прѣсыланы до banku прѣзъ особею постронне, przy odezwachъ на письміе, przez власціици билетовъ подписаныхъ.

3) Желѣзныхъ и мѣдныхъ издѣлій на 43800 руб. или 7% всего привоза.

4) Фарфоровой, фаянсовой, хрустальной и стеклянкой посуды на 18240 или 3% всего привоза.

5) Книгъ, астамповъ и писчей бумаги на 6790 или 1%.

6) Бюгалейныхъ товаровъ: сахару, сигаръ, варений, мыла, свѣчей, табачу, деревяннаго масла, чаю, кофе, вина преимущественно на 36,000 или 6%.

7) Матеріальныхъ и аптечныхъ вещей на 17500 руб. или 2%.

8) Лошадей на 18500 руб. или 3%.

9) Рогатого скота на 4000 руб. или 0,6%.

Всего среднимъ круглымъ числомъ въ послѣднее семилѣтіе привозилось товаровъ на 625000 р. сер.; продавалось почти на 350000; стало быть оборотъ Зельвянской ярмарки и теперь простирается до 1 милліона руб. серебромъ.

На ярмарку по семилѣтней сложности прибываетъ ежегодно: 175 амдъ съ товарами, 200 за покупками, большею частію помѣщиковъ, въ томъ числѣ одной Гродненской губерніи до 80 помѣщиковъ, 46 промышленниковъ для заработка, 27 извозчиковъ и 8 артистовъ—всего 456 лицъ разныхъ сословій; въ воскресные же и праздничные дни жителей смѣжныхъ деревень и мѣсте-

3) Въ объявленіи должны быть означены: а) нумера билетовъ въ последовательномъ порядкѣ, отдѣльно по каждому достоинству; б) число принадлежавшихъ къ билетамъ купоновъ; в) адресъ, куда должны быть посланы деньги; и г) дѣна, ниже какой продавецъ не желаетъ продать своихъ билетовъ.

4) На продажу билетовъ предоставляется банку 10-дневный срокъ, въ течение котораго, если билеты будутъ проданы, банкъ выдаетъ вырученные деньги предъавителю росписки, данной изъ банка въ полученіи билетовъ, или высылаетъ ихъ по адресу, удерживая причитающіяся за пересылку по почтѣ деньги в 1/10% за комиссію; въ случаѣ же непродажі въ означенный срокъ, по требованію довѣрителя возвращаются и самые билеты.

5) Желающій приобрести 5% банковые билеты, подаетъ, вмѣстѣ съ деньгами, письменное объявленіе въ банкъ, за своею подписью, съ прописаніемъ суммы, на какую онъ желаетъ приобрести билеты, какого достоинства, на чье имя и до какой цѣны готовъ заплатить за билеты.

6) Въ полученіи денегъ банкъ выдаетъ надлежащія росписки. Черезъ 10 дней по приѣмѣ объявленій, въ теченіи коихъ предоставляется банку право купить билеты, не выше однако, какъ по назначенной покупателемъ цѣнѣ, банкъ или вручаетъ покупателю приобретенные билеты, или возвращаетъ деньги, если бы не оказалось продавцевъ. При таковой покупкѣ соблюдается порядокъ вступленія объявленій.

7) Покупателямъ предоставляется, на случай затрудненія найти въ означенный срокъ продавцевъ билетовъ, въ подаваемыхъ при деньгахъ объявленіяхъ извѣщать желаніе, чтобы банкъ, если бы не оказалось возможности приобрести билеты, принять деньги, по прошествіи 10 дней, на процентный вкладъ, съ тѣмъ, чтобы въ теченіи сѣдующихъ затѣмъ 6 мѣсяцевъ имѣть сіи деньги въ виду на покупку 5% билетовъ.

8) По прошествіи сего срока, если въ теченіи онаго банкъ не получитъ отъ довѣрителя уведомленія о дальнѣйшемъ назначеніи денегъ, оныя оставляются въ банкѣ на обращеніе изъ процентовъ, отъ имени довѣрителя, на счету безсрочныхъ вкладовъ, съ высылкою или выдачею ему свидѣтельства на вкладъ, по установленной формѣ; довѣритель же возвращаетъ при семъ банку выданную ему росписку въ полученіи денегъ.

9) О дѣнахъ, предлагаемыхъ покупателями, банкъ объявляетъ дважды въ недѣлю биржевому комитету, для помѣщенія ихъ, вмѣстѣ съ цѣнами

биржевыми, въ прейсъ-курантѣ, печатаемомъ въ газетахъ.

10) При покупкѣ 5% государственныхъ банковыхъ билетовъ, банкъ взымаетъ съ покупателя по 25 к. съ каждаго билета, въ томъ лишь случаѣ, когда потребуются обмѣнъ приобретенныхъ на его счетъ билетовъ на новые билеты, согласно съ желаніемъ покупателя, и по 10 коп. при переводѣ купленныхъ билетовъ на имя приобретателя въ книгахъ банка.

Примечаніе. Для облегченія продажи и оборотовъ съ 5% государственнымъ банковыми билетами, государственный банкъ вообще допускаетъ обмѣнъ оныхъ одного достоинства на другое: безименныхъ на именные и обратно, и переводъ на имя лица по книгамъ банка, со взыманіемъ за каждый новый листъ билета по 25 к., а за переводъ на имя лица на прежнемъ билетѣ, по 10 к. съ листа.

11) Продавцы билетовъ, равно и покупатели ихъ, получаютъ изъ банка счетъ съ означеніемъ цѣны, по коимъ билеты были проданы или куплены, и другихъ расходовъ по комиссіи.

12) Всеобщія деньги, за пересылку изъ банка по почтѣ къ иногороднымъ довѣрителямъ, 5% банковыхъ билетовъ, какъ оставшихся непроданными, такъ и приобретенныхъ банкомъ по комиссіи, взимаются въ почтамтахъ и почтовыхъ конторахъ, при самой отдачѣ билетовъ съ билетами, съ тѣхъ лицъ, на имя коихъ адресованы помннутые пакеты. Для сего на пакетахъ дѣлается надпись: „Изъ государственнаго банка съ 5% банковыми билетами, по комиссіи. Почтовые платежи за пересылку взымать съ получателя.“

13) На изложенныхъ въ предъидущихъ статьяхъ для 5% билетовъ основаніяхъ, банкъ принимаетъ на себя комиссію отъ частныхъ лицъ, обществъ и учреждений, по приобретенію и продажѣ разныхъ другихъ государственныхъ бумагъ.

— Въ Спб. Вѣд. читаемъ :

Крестыанское дѣло.— Мы слышали, что редакціонная комиссія по крестьянскому дѣлу окончила свои занятія. Положеніе, составленное ими, поступило на разсмотрѣніе главнаго комитета по крестьянскому дѣлу.

ВИЛЬНО.

Его высокопревосходительство, г. Виленскій военный, Гродненскій и Ковенскій генералъ-губернаторъ, генералъ отъ инфантеріи, генералъ-адъютантъ Владиміръ Ивановичъ Назимовъ, 25-го сего мѣсяца уѣхалъ въ С.-Петербургъ.

3) W odezwie powinny być wymienione: a) numera biletów w porządku kolejnym, poosobno każdej wartości; b) ilość kuponów do biletów należących; c) adres, dokąd pieniądze mają być wysłane; i d) cena, od której taniej sprzedawcy nie życzy odprzedać swoich biletów.

4) Do przedania biletów zostawuje się bankowi termin dziesięciodniowy, w ciągu którego, jeżeli bilety będą sprzedane, wyrażone pieniądze bank wydaże okazielowi rewersu, na otrzymane bilety przez bank wydanego, albo też wysyła je według adresu, zatrzymując wypadające za przesłanie przez pocztę pieniądze i 1/10% kommisowego; w razie zaś nieprzedania w tym terminie, na żądanie interesenta powracają się same bilety.

5) Życzący nabyć 5% bilety bankowe, podaje, wraz z pieniędzmi, odezwe do banku za własnym podpisem, z wymienieniem sumy, na czyje imię i do jakiej ceny gotów jest za bilety zapłacić.

6) Na otrzymane pieniądze bank wydaje rewersa właściwe. W 10 dni od przyjęcia odezwy, w ciągu których zostawuje się bankowi prawo kupienia biletów, nie drożej jednak od ceny przez nabywającego oznaczonej, bank albo wręcza nabywcy bilety kupione, albo zwraca pieniądze w braku sprzedawcy. Przy tym kupnie zachowuje się kolej otrzymania odezwy.

7) Kupujący mogą, w razie trudności znalezienia w rzeczonym terminie sprzedających biletów, w podawanych wraz z pieniędzmi odezwach oświadczyć życzenie, iżby bank, na wypadek niemożności nabycia biletów, po upływie 10 dni przyjął pieniądze na lokatę procentową, z zastrzeżeniem, aby w ciągu następnych 6 miesięcy miał te pieniądze na widoku dla kupienia biletów 5%.

8) Po upłynięciu tego terminu, jeżeli w ciągu jego bank nie otrzyma od interesenta wiadomości o dalszym przeznaczeniu pieniędzy, takowe zostawuje się w banku do procentowania na imię interesenta, jako depozyt bezterminowy, z wysłaniem lub wydaniem mu poświadczenia na lokatę, według formy przepisanej; interesent zaś wraca przytem bankowi i wydany mu rewers na otrzymane pieniądze.

9) O cenach, dawanych przez kupujących, bank dwukrotnie w tygodniu zawiadamia komitet giełdowy, dla umieszczenia ich, wraz z cenami

giełdowymi, w preis-kurancie drukującym się w gazetach.

10) Przy kupnie 5% biletów banku państwa, bank bierze od kupującego po 15 k. od każdego biletu, w takim tylko razie, jeżeli potrzebna będzie zamiana nabytych dla biletów na bilety nowe, stosownie do życzenia kupującego, i po 10 k. przy wpisaniu biletów kupionych na imię nabywcy do ksiąg banku.

Uwaga. Dla ułatwienia sprzedaży i obrótów z bankowymi biletami państwa o 5%, bank państwa w ogólności pozwala zamienić je waloru jednego na inny, bezimienne na imienne i przeciwnie, i wpisanie na imię osoby do ksiąg banku, biorąc za każdy nowy arkusz biletu po 25 k., a za uczynienie przelewu na własność osobistą na dawnym biliecie, po 10 k. od arkusza.

11) Tak sprzedający, jako i kupujący bilety, otrzymują z banku rachunek z oznaczeniem cen, za jakie bilety zostały sprzedane lub kupione, oraz dalszych rozchodów kommisowych.

12) Pieniądze wagowe za przesłanie z banku przez pocztę do interesentów z prowincji 5% biletów bankowych, tak nieprzedanych, jako i nabytych przez bank za kommisem, pobierają się w pocztamtach i kantorach pocztowych, przy samem oddaniu pakietów z biletami, od osób, do których są adresowane owe pakiety. W tym celu czyni się na pakietach napis: „Z banku państwa z bankowymi biletami 5%, za kommisem. Opłatę pocztową za przesłanie wziąć od adressanta.“

13) Na wyłożonych w artykułach poprzedzących co do biletów 5% zasadach, bank przyjmuje kommis od osób prywatnych, towarzystw i zakładów, co do nabycia i przedania różnych innych papierów państwa.

— W Wład. St.-Pet. czytamy:

Sprawa włościańska.—Słyszeliśmy, że kommisie redakcyjne w sprawie włościańskiej ukończyły swoje czynności. Ułożona przez nie ustawa, znajduje się już w rozpatrywaniu komitetu sprawy włościańskiej.

W I L N O.

J.W. pan Wilenski wojenny, Grodziencki i Kowiencki general-gubernator, general-adjutant, general-piechoty Włodzimierz Nazimow, 25-go t. m. wyjechał do St. Petersburga.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Wbrew pewnikowi, że pod koniec ruch jest przędszy, jakaś przewłoka cięży nad południowemi Włochami. Głosowanie odbyło się niemal jednomyślnie; w jednym tylko obwodzie kilka gmin zbrojnie powstało, a jednak trudno oznaczyć dnia, w którym Wiktor-Emmanuel, opierając się na świeżej uchwale parlamentu, nazwę króla Sardynskiego na nierównie miłszą każdemu Włosiemu sercu, nazwę króla Włoch przemieni; podobnie trudno powiedzieć, kiedy Franciszek II Gaetę opuści. Według wszystkich wiadomości o tej twierdzy, zdolna ona jest do długiego oporu i to tѣm więcej, że niewczesny pośpiech dyktatorskiego rządu dał początek nowęj, nieprzewidzianej trudności. Przed przybyciem jeszcze wojsk piemonekich do kraju Neapolitańskiego, minister spraw zagranicznych Garibaldiego obwieścił morskie rządy, że Gaetę, za będącą w stanie blokady uważać powinny. Rzecz prosta, że Franciszek II wnet z tego błędu skorzystał i, w porządnie wyrozumowanej protestacji, jego następstwa wykazał. Dwa najbliższe, lubo najprzeciwniejsze Franciszkowi II, morskie mocarstwa, Francja i Anglja, ani obwieśczenia dyktatorskiego rządu przyjąć, ani głuchemi na protestację Franciszka II pozostać nie mogli. Admiraliowie: Le Barbier de Tinan i Mundi, w skutek otrzymanych rozkazów, za-

powiedzieli, że blokady nie uznają; pierwszy zaś między nimi, na odgłos wystrzałów floty admirała Persano, wymierzonych przeciw obozowi wojsk neapolitańskich, położonemu przy ujściu Garigliano, zapowiedział, iż okręta piemonekie usiłować będzie zatopić, jeśli ich ogień nie umilknie. Inaczej począł był sobie hr. Cavour. W ostatniej już chwili, gdy puszkarze z zapalonemi lontami przy działach okrętowych stali, blokadę Ankonę oznajmił, a tymczasem twierdza wpadała już wręce generała Fanti. Skwapliwości więc i niedoświadczeniu Neapolitańsko-Garibaldiowskiego gabinetu przypisać należy tę nieprzewidzianą trudność, która nie tylko że zdobywanie Gaety przedłużyć musi, ale też do różnych opacznych wykładów szerokiej nastrojeza pole. Admirał francuzki widział się i rozmawiał z Franciszkiem II; jedni twierdzą, że, w imieniu cesarza Napoleona, zagrzewał go do wytrwania w oporze, drudzy, co podobniejsza, że radził mu zaprzestać daremnego krwi rozlewu i pod zastoną dwóch flot, francuzkiej i angielskiej, zabrawszy całą swą ruchomą własność, odpłynąć bezpiecznie, gdzie zapragnie. Na tej stopie stoją dziś rzeczy pod Gaetą; wojska Piemonekie z jednęj, ochotnicze z drugięj strony coraz ściślejszym żelaznym pasem otaczają tę twierdzę; kapna, potężnie bombardowana, upaść musi, a za nią i upadek Gaety jest nieuchronnym.

Wiktor Emmanuel zjednoczenia Włoch dokona i jeżeli dzielną ręką, przy pomocy takich

meżów stanu, jak Luigi Farini, który i w Romanji i w Piemencie wysokię zdolności swoje udowodnił, porządek i spokojność w skołatanem państwie Obojga Sycylji przywróci, jeżeli lud południowo-włoski, po tylu wstrząśnieniach, wytehnie i do nowego swobodnego życia obudzony, powagę praw i władzy przyjmie, jeżeli kraj dobroczynna pracą zawrę i zakwitnie, który z rządów zechce zaledwo przywrócony pokój zakłócać i nowe kłeski, nowe pożogi roznosić? Postęp idei chrześcijańskiej jest, jak słońce, widoczny; przeniknione jęj uczuciem rządy, że świętym przestrachem oddalają od ludzkości myśl wojny, nawet te państwa, które dotąd w ogólnym pożarze zdawały się własne ocalenie upatrywać, albo same, wstręt do nowych walk czując, albo przekonane, że ich wojenne zachcenia echa nie znajdują, starają się w najskromniejszych rozmiarach żądania swoje zamykać. Oto świeżo, jeżeli wierzyć mamy depeszy telegraficznej londyńskiej, przez dziennik francuzki petersburski powtórzonęj, hr. Rechberg na zjeździe Warszawskim wniósł trzy pytania: 1) Czy Rossja i Prusy uznają zdarzenia spełnione we Włoszech? 2) Jak postąpią, jeżeli Piemont, w nadziei na Austrję, byłby wspierany przez inne mocarstwo? i 3) Co poczną Prusy, jeżeli, po wybuchlęj wojnie, jęj działania przeniosłyby się na jaką część niemiecko-związkowych posiadłości? Zapewne odpowiedź na te pytania nie jest znana, ale to przynajmniej z ich treści

widać, że skutki postanowień nie mogą być do-razne, bo zależą od wynikłości, które mogą się nigdy nie ziścić.

Toczy się dziś w Europie spór ważny, godny zaiste zwrócić na siebie uwagę głów myślących, spór między prawem pisanem a nowemi zasadami, opowiadaniem przez Francję i których rozwój z takim zapalem Włochy przyjęły. Że te zasady już za Alpy i za Ren przechodzą, tego zataić niepodobna. Na obrońców prawa pisanego wałą się zewsząd zarzuty, że i sami nie zawsze je szanują. Dzienniki Berlińskie przypominają swojemu rządowi, że ustawy ziazku Niemieckiego oparte są na najwyraźniejszym prawie pisanem, a jednak, kiedy w roku przeszłym sejm ziazkowy wyrzekł, że w razie postawienia siły zbrojnej ziazkowej na stopie wojennej, sejm, według służącej sobie władzy, głównodowodzącego mianować będzie i pod jego rozkazy wszystkie kontyngensa ziazkowe podda, rząd pruski wręc oświadczył, że wojska swojego nigdy w obce ręce nie powierzy; i dzienniki Berlińskie dodają, że każde prawe serce pruskie temu postanowieniu swego rządu przyklasnęło, bo wyższe, choć niepisane, prawo nakazywało tę drogę. Cokolwiekby, wszyscy czują naglącą potrzebę przejrzania istniejącego prawa publicznego Europy i spodziewać się należy, że skoro wojna umilknie we Włoszech, troskliwość rządów zwróci się ku temu przedmiotowi, nie na drodze krwawych zapasów, ale

czek, i gorodów Wodkowsyka i Slonima собирается до 3000. Въ числѣ 456 лицъ считается 253 евреевъ (55%), 195 христіанъ (43%), 4 татаряна и 4 цыгана (около 2%); на долю Гродненской губерніи приходится до 180 помещиковъ, купцевъ и разныхъ посѣтителей, г. Вильна 45, съѣзжихъ губерній 94, Варшавы и Царства Польскаго 50 и Великоросейскихъ губерній 40; да непричтенныхъ къ разрядамъ иностранцевъ, артистовъ и другихъ лицъ 28. Русские купцы и промышленники прибываютъ изъ губерній Калужской, Смоленской, Черниговской, Киевской, Владимірской, Московской, Олонекской и С. Петербургской.

Пріѣзжіе помещики останавливаются въ постоялыхъ дворахъ или нанимаютъ помѣщеніе у жителей, а частію въ большемъ каменномъ домѣ насаенгауза съ платою въ сутки отъ 75 коп. до 1 руб., и болѣе; купцы же и торговцы за недостаткомъ квартиръ помѣщаются въ лавкахъ вмѣстѣ съ товарами. Отъ продажи съѣстныхъ припасовъ и найма квартиръ жители мѣстечка получаютъ ежегодно до 1500 руб. сереб.

По инвентарному росписанію годоваго дохода со всехъ статей Зельвянской ярмарки положено окладомъ 6624 руб. 86 коп.; расхода 250; за тѣмъ чистаго дохода должно поступать въ казну по 6374 руб. 96 коп. Въ действительности статьи доходовъ и расходовъ по 12 дѣтней сложности составили:

Годовой доходъ.		
съ торговыхъ заведеній	1502 р. 36 к.	дѣйствительный.
1) ярмарочнаго сбора	314 р. 50 к.	994 р. 53 к.
2) съ лавокъ мясоловъ до 200	4748 р. 20 к.	123 р. 56 к.
3) съ лавокъ мясоловъ до 200	4748 р. 20 к.	4038 р. 81 к.

Такимъ образомъ казна несла убытокъ ежегодно въ 1453 руб. 96 к. или въ 22%, и съ каждой

лавки выручалось не 23 руб., а 20 руб. и 25 коп., или на 1 руб. 75 коп. меньше.

Расходы казны на наемъ приставниковъ, служителей, караульныхъ, на содержаніе военной команды, на порціоны офицеру, состоящему при командѣ Гродненскаго гарнизоннаго баталіона и непродѣланныхъ—всего 279 руб., или 5% ярмарочнаго сбора.

Кромѣ того израсходовано на починку строеній въ 1854 и 1855 годахъ 7073 руб. особо ассигнованной суммой; приложивъ эту сумму къ расходамъ за 12 лѣтъ, получимъ 10726 руб. 89 коп. общаго расхода; стало быть въ дѣйствительности Зельвянская ярмарка въ годъ приносила дохода на 2410 р. 28 коп., или на 38% меньше противу люстраціоннаго.

Сдѣланныя нами исчисления на основаніи официальныхъ источниковъ показываютъ, что

Періодъ	Среднія цифры за каждый годъ.
съ 1845 по 1849 годъ, на	прислано 1295584, продано 906841.
1849 — 1854 — — —	894393 — 306757.
1855 — 1859 — — —	604833 — 309270.

Стало быть во второй періодъ привозъ уменьшился на 11%, а въ третій на 52%, болѣе чѣмъ въ два раза, противъ перваго періода. Еще замѣтите упадокъ ярмарки въ послѣднее время видѣвъ изъ сравненія привоза до 1851 года включительно съ привозомъ послѣ этого года.

Періодъ	Среднія цифры за каждый годъ.
съ 1845 по 1851 годъ на	1303664, 707909.
1852 — 1859 — — —	606114, 280025.

То есть привозъ въ послѣдніе восемь лѣтъ уменьшился на 54%. Безъ сомнѣнія война, голодъ, неурожай и поимка контрабанды могли нанести сильный ударъ ярмаркѣ, ибо въ 1854 г. привезено товаровъ на 680000 руб. а въ 1855 г.

только на 590000 руб. (minimum). Но еще въ 1852 году, когда не предвидѣлось войны, привозъ вдругъ уменьшился болѣе чѣмъ на половину противу прошлаго года. По окончаніи войны правда оубъ нѣсколько и поднимается:

въ 1856 привез. было на	580730.
— 1857 — — — — —	655550.
— 1858 — — — — —	723125.
— 1859 — — — — —	679090.

Но это возрастаніе очень слабо, и поступаетъ какъ то перфшительно, имѣя склонность скорѣе къ уменьшенію оборотовъ, нежели къ ихъ увеличенію. Такое стремленіе ярмарки къ упадку заключается въ ней самой, въ ея, такъ сказать, естественномъ разложеніи.

Вѣдѣтныя уменьшенія запроса отъ недостаточнаго числа покупателей, купцы, не находя достаточнаго сбыта, терять охоту, меньше начинаютъ посѣщать ярмарку, и число лавокъ съ каждымъ годомъ пустуетъ все болѣе и болѣе.

А это въ свою очередь отражается на уменьшеніи сбора съ лавокъ и другихъ ярмарочныхъ заведеній, который по двѣнадцатилѣтней сложности, какъ мы видѣли, никогда не достигалъ люстраціонной оптики на 19% или на 1/5.

Изъ статистическихъ свѣдѣній, представляемыхъ ежегодно въ министерство внутреннихъ дѣлъ, мы нашли, что среднимъ числомъ, ежегодно на ярмарку въ послѣднее время стало являться до 140 купцовъ;

а именно:

1) Изъ уѣздовъ Гродненской губерніи на Зельвянскую ярмарку ежегодно прибываетъ около половины общаго числа купцовъ и торговцевъ, то есть 50% съ привозомъ на 34%

Въ томъ числѣ:

Бѣлостокскихъ . . .	14	—	—	—	10
Слонимскихъ . . .	21	—	—	—	13
Водковскихъ . . .	7	—	—	—	3
Остальныхъ уѣздовъ губерніи вмѣстѣ взятыхъ . . .	7	—	—	—	8

2) Варшавскихъ и Царства Польскаго купцовъ и торговцевъ . . . 21 — — — — — 32

3) Виленскихъ и Ковенскихъ . . . 14 — — — — — 8

3) Великоросейскихъ губерній . . . 14 — — — — — 26

Съ открытіемъ С. Петербурго-Варшавской желѣзной дороги, проходящей черезъ Гродно и Бѣлостокъ и связывающей многие торговые пункты, м. Зельва, находящеяся, такъ сказать, въ глуши Водковскаго уѣзда, въ сторону отъ водныхъ къ торговлѣ сухопутныхъ сообщеній, по всей вѣроятности, лишится полвоза купцовъ Царства Польскаго, Варшавскихъ, Виленскихъ, Ковенскихъ, Бѣлостокскихъ и принадлежащихъ собственно городу Гродно, всего 75 купцовъ съ привозомъ на 340000 руб. сереб., или почти на 55%—то есть съ открытіемъ желѣзной дороги ярмарка, какъ по числу купцовъ, такъ и по количеству привоза, уменьшится въ два раза.

(Окончаніе впрѣдъ.)

wzajemnego porozumienia i nieuchronnych następstw.

W obecnych powikłaniach, wielkie na to zadanie rzuca światła depesza księcia Gorkowa, ministra spraw zagranicznych, w rzeczy odwołania posła Rossyjskiego z Turynu. Dziennik francuski petersburski umieścił ją w swoim poglądzie, z dnia 22 bież. miesiąca, równie jak uwagi nad nią półurzędowego Turyńskiego czasopisma Opinione. Aby je należycie pojąć, należy odczytać je w zupełności. Sądźmy, że czytelnicy Kurjera ujrzą je tu chętnie w wiernym przekładzie:

Depesza do księcia Gagarina sprawującego interessa Rossyjskie w Turynie:

Mości książę!

Od czasu, przerwania wojny przez umowę w Villafranca, szereg zdarzeń spełnił się na półwyspie i utworzył anormalne położenie, którego widzimy rozwijające się dzisiaj ostateczne następstwa. Od samego początku rzeczonych położenia, gabinet cesarski poczytał za powinność zwrócić uwagę rządu Sardyńskiego na odpowiedzialność, jaką by na siebie sięgnął, dając się unieść niebezpiecznym popędem. Mianowicie postaraliśmy się o przesłanie mu naszych przyjacielskich przedstawień, kiedy rewolucja Sycylijska poczęła otrzymywać od Pie-

montu moralne i materialne wsparcie, jedynie mogące ją doprowadzić do wziętych przez nią rozmiarów. W naszych oczach to zadanie przekraczało obręb miejscowych powikłań. Dotykało ono wprost zasad powszechnie za prawidło przyjętych w międzynarodowych stosunkach i zmierzało do zachwiania samych podwalin, na których spoczywają ustalone rządy. Przyjmując z głębokim żalem przytoczone przez hrabiego Cavour powody, niedozwalające mu stawić skuteczniejszych zaważ przeciw tym zamachom, zapisaliśmy u siebie wiadomość o potępieniu przezeń tychże zamachów. Tak postępując, gabinet cesarski jest przekonany, iż okazał dworowi Sardyńskiemu szczerą dowód chęci zachowania z nim dobrych stosunków; lecz obok tego sądzi, iż dał dostatecznie przeczuć postanowienie, które włożone by zostało na J. C. M. wówczas, gdyby rząd Sardyński dał się zupełnie opanować uniesieniom, dotąd w uczuciu swoich międzynarodowych obowiązków odpychanym. To postanowienie, z żalem to mówię, nie może być dłużej odwołane. Rząd Sardyński, bez wypowiedzenia wojny, bez wyzwania siebie, wśród głębokiego pokoju, rozkazał wojskom swoim przekroczyć granicę Rzymską. Tenże rząd wszedł w otwarty sojusz z ustaloną rewolucją w Neapolu; sankcjonował jego działa-

nia przez obecność swoich wojsk i przez obecność wysokich urzędników Piemontskich, postawionych na czele sił powstańczych, lubo nie przedstawiających zostawia w służbie Wiktora-Emmanuela. Nakoniec uwięził ten szereg ciosów zadanych prawu, zapowiadając, w obliczu Europy, zamiar przyjęcia przyłączenia do królestwa Piemontskiego krajów podległych panującym, znajdującym się jeszcze w swych państwach i broniących swęj władzy przeciw gwałtom rewolucyjnym. Te kroki niepozwalają nam dłużej pozostawiać rządowi Sardyńskiemu za obcy wstrząśnieniem, miotającym Półwysp. Bierze on na siebie całą odpowiedzialność i staje w najoczywistszej sprzeczności z zasadami prawa narodów. Przytaczana przezń konieczność stłumienia anarchji, nie potrafi go usprawiedliwić, skoro staje w poprzek rewolucji dla zagarnienia jej puścizny, nie zaś dla zatrzymania jej postępu lub wynagrodzenia dokonanych bezprawiołów. Takich pozorów przyjąć niepodobna. Niechodź tu o jedno z pytań Włoskich, ale o dobro powszechne, wspólne wszystkim rządom, chodzi o prawa wiekuiste, bez których żaden porządek społeczny, żaden pokój, żadne bezpieczeństwo istnieje niezdolna w Europie. Cesarz J. M. osądził, iż niepodobnym było, aby jego poselstwo dłużej zostawało świadkiem czy-

nów, potępianych przez jego sumienie i przekonania. J. C. M. widzi się zobowiązanym rozkazać ustanie obowiązków, które, mości książę, spełniał przy dworze Sardyńskim. Wola więc jest naszego Najjaśniejszego Pana, abyś natychmiast, po otrzymaniu niniejszych instrukcji, dopomnił się o pasporta i bezpośrednio opuścił Turyn z całym składem poselstwa. Dasz poznać hrabiemu Cavour powody tego Najwyższego postanowienia, odczytując przed nim i udzielając mu odpis niniejszej depeszy.

Gorkzakow.

St. Petersburg d. 28 września 1860 r. *)

W Ł O C H Y .

Turyn, 28 października. Dzienniki umieściły następujący raport o bitwie pod Isernia: „Dziś zrana między siódmą a ósmą, na straży moją przednią, najdalej posuniętą, na wzgórzach Macerone, uderzyły trzy kolumny nieprzyjacielskie, składające się z 5 do 6 tysięcy ludzi, a mianowicie: z 3,000 zandarmów pieszych, półtora tysiąca ludzi pierwszego pułku liniowego, z 1,200 lub 1,500 żołnierzy miejskich z dwoma działami. Jen. Griffini znalazł się odosobnionym od reszty wojska przez półtorej godziny z dwoma bataljonami bersaglierów i oddziałem artyllerii na wzniesieniu Macerone. Z tego stanowiska, uważając co się dzieje na drodze pocztowej, postarzał się

*) Artykuł Dz. Opinione umieszciny w następnym N-rze.

PAMIĘTNIKI MUCHY.

WYDANE

przez

Z B I G N I E W A .

(Dalszy ciąg ob. N. 84.)

Czy człowiek płacze, czy śmieje się, wątpi czy spodziewa „Czas“ swoim mierzonym krokiem rusza i rusza dalej!— Nic go nie obchodzą sprawy ludzkie, nie ogląda się po za siebie, dąży spokojnie do wieczności, nie dając się przekupić skarbami całego świata, żeby choć jedną minutę zatrzymał się w pochodzie!!! Nieznośny dziadora, nieczuły, głuchy i niemy—zakapturzył się pleśnią wiekową, zmrużył swoje ślepie i podpierając się kijem zniszczenia, którym wszystko wywraca co spotka na drodze, drepcze i drepcze po omacku!...

Owoż, ten nieublagany starowina szedł sobie jak zawsze, szepcząc pacierze er, epok i lat—a ludzie ustępowali z drogi przed jego wielmożnością... I tak już upłynął rok cały od owęj sceny po-balowej, gdy oto, ten sam obraz, na tém samym tle, tylko z innymi akcesorjami jak fata morgana, po raz drugi przedstawił się oczom moim.

Ranek.—Aniela z matką w buduarze, którego drzwi wychodzą na ogród. Obie stoją przed palisandrowym stołem, okrytym podarkami pana młodego. Gdyż dziś o godzinie dziesiątej w wieczór, Aniela ma zostać żoną hr. Ernesta. Ah, co tu złota, kamieni, pereł i białawotów—wszystko to dla niej, dla oblubienicy!... i czegoż więcej szuka niespokojnym wzrokiem dziewica?... Przepomina co matka jej wczoraj powiedziała:

„Córko luba, skoro zostaniesz małżonką hrabiego, pana rozległych włości, mieć będziesz wszystko co ziemia dać może, a równie będą ci zardości twojego szczęścia. Dziewica święcie uwierzyła słowom rodzicielki, bo od dzieciństwa przywykła w nie wierzyć, a wierząc szuka tego „szczęścia“ co jej matka obiecała, szuka między brylantami, złotem, i smutna opuszcza głowę na pierś, bo ma wszystko, prócz tego, tego jednego co matka przyrzekała.

— O moja maiko, mówi z prostotą młodego serca, oto mam wszystko, złoto, perły, brylanty, a tyś mi coś nadto obiecała, czego tu nieznajduję...

— Chcesz więcej! będziesz mieć więcej, umię się tylko podobać mężowi.

— Ale dla czegoż taki chłód w moim sercu, a w głowie myśl daleka od swobody i wesela?...

— Anielo, dziecię me ukochane, mówi z rozrzewnieniem matka, bądź rostropną i umię użyć darów, co ci Pan zsyła, a pewno będziesz szczęśliwą.

— „Szczęśliwą? tak jeśli szczęście zależy od tego co na siebie włożymy, to ja będę szczęśliwą, ale moja maiko jeśli by złodziej lub ogień zabrał to wszystko co tu leży, gdzież wzrok obrócić, aby znaleźć to szczęście co już spopieliał?... Nie mam go w sobie, nie mam koło siebie, cóż serce ukocha, skoro nie stanie złota?...”

— Córko moja! mówi z boleścią rodzica, tyś widzę obłąkana, trujesz mnie najpiękniejszy dzień w życiu, dzień w którym się ziszcily najstarsze marzenia rodzicielskiego serca!...

— A moje?... zapytała, z wyrazem nieokreślonej boleści a razem szczeroty, córka.

— Grzeszysz, marnotrawne dziecię, rzecze z światobliwą zgrozą matka, grzeszysz przeciw wyrokom Bożym. Onię wybrał i osypał darami fortuny, abyś mu mogła stawiać świątynie, służyć kościołowi, rozdając wspaniałe dary Jego kapłanom a przez to uzyskać szczęśliwość wieczną, a ty!...

— A kłóz mię zapewni, że dar mój nie będzie odrzucony przez Boga!

— Jak to? dla czego?

— Bo Mu serca nie złożę w ofierze, gorącego miłością i wdzięcznością.

— Błuzniesz o córko; miłość dla Boga, nie powinna się mieszać z miłością stworzenia, taka miłość grzeszna jak w twojem sercu, jest to kwiat puchowy, co lada podmuchi go zniszczy, zostawiwszy nagą łydygę, śnać szatan zaszczerpił ten kwiat w twojem sercu, chcąc wydrzeć cię Bogu!...

— Więc Bóg dobry miłosierny i kochający ma za grzech miłość czystą dla stworzenia? O matko czyż to cięszę nie powinno, że się zachwycamy nad arcydziełem Jego myśli? że przez miłość dla ducha odrywamy się od cielesności? Zresztą, matko i ty mnie kochasz, więc to grzech także?...

Pani marszałkowa zamysliła się jakoś głęboko, a uznawszy iż tą mistycko-religijną drogą nie trafi do ładu z córką, uchwyciła za drugi koniec tej nici logicznej i rzekła dobrodusznie:

— Bądź rozsądną Anielo, i słuchaj co ci powiem. Miłość na świecie, to nic więcej jak perfuma, używać jej tylko w tenczas wolno, kiedy ubior na nas zbytłowy, ale jakże śmiesznym wydalby się zebrał, co by swe łachmany oblał wonnościami, rozumiesz mię o droga córko?...

Wieczór. Godzina ósma, już tylko parę godzin przedziela tę wielką uroczystą chwilę, w której przeszłość i przyszłość spotęguje się jednem słowem przysięgi. Chwila, w której dwoje serc ma się połączyć nierozzerwaną spójnią wiary i miłości! dwoje rąk, poda sobie dłonie, aby iść społem po drodze życia!... dwoje ust powtórzy uroczyste, nierozzerwane już żadną siłą ziemską, słowa przysięgi!... i dwie dusze, zdadzą kiedyś przed Panem sprawę z tego, co dziś wyrzekną!... Owoż, godzina ósma wybiła na zegarze wieżowym, jest to najpiękniejsza godzina w dniu czerwcowym; bo to już te blaski skwarne, śmiałe a nużące, nieco ustają na siłach... Dzień, już się wysapał ze swoich gorączkowych zapalów, otarł znojne czoło z kurzu i potu, a ożywiony tchnieniem zefirów wieczornych, pije rosę z kielichów lilji, oddychając wonią róż i jaźminów.

Trzeba przyznać, że dzień czerwcowy stokroć piękniej wygląda w nocnym stroju, jak w godowej szacie słońca i skwaru. Dzień jak kobieta, nie każdej do twarzy strój balowy, błyszczący i zuchwały. W altanie, na przeciw drzwi parapetowych, ostojniętę świerkami i bluszczem, przypadkiem, trafiem, czy wola jakiej złośliwej Nemezis, co tak w dniach godów weselnych, zwykłe przelatuje po nad głowami oblubieńców, spotkały się z sobą Jerzy i Aniela.

Ona nic nie wiedziała, że w tym dniu będzie, a on nic nie wiedział, że to dzień ślubu.

Aniela już w stroju panny młodej, biała, biała i biała, —nie więcej powiedzieć nie potrafię by ją wam przedstawić—tylko gdzie niedługo zielona gałązka liścia pomarańczowego wpleciono do zwojów białej gazy, wygląda na te wieczoru, tak ciemno barwną, jak owe małe czarne krzyżki wiejskiego cmentarza, na usnieżonem polu.

Obje stoją na przeciw siebie. On ją trzyma za rękę i patrzy na nią w milczeniu.

Ję ręką drży, jak listek osiny, i nie śmie patrzeć na lubego, i sercem tylko przesyła ostatnie słowa pożegnania!...

W tém zegar wieżowy wygłosił dziewczątą, odgłos jego zabrzmiał w uszach kochanków jako owe śmiertelne „Dies irae dies illa“. Niby galwanizmem oboje poruszeni zdrżeli, on ją ścisnął tak gwałtownie za rękę, że gdyby

inny ból czuć mogła prócz bólu serca, pewno by krzyknęła, ale ona w tēj chwili nie czuła że ma ciało.

— Jerzy, odezwała się cichutkim zażawionym głosem, przemów co do mnie, bo mię taki przestrah ogarnia, tak siły opuszczają... a ja nie mówić nie mogę!... On chciał ję coś odpowiedzieć, może tylko przez posłuszeństwo, bo usta otworzył, westchnął, jak budzący się ze snu ciężkiego, ale słowa nieposłusznierze od woli, nie chciały usłuchać głosu, zagrzyły w gardle; a może też łyzy, te czujne strażnice każdej kontrabandy duchowej, co się przemycą przez usta, nie dozwoliły przejścia, skonfiskowały głos, i same się tylko ukazały w oknach komory celnęj!... Ale kobieta potrzebowała głosu i słów kochanka, bo milczenie w miłości to niebezpieczny port; jeśli po oceanie duszy, boleść kraży jak tódz rozbita, wówczas milczenie będzie dla niej przystankiem śmierci!... jeśli życie młodzieńca szumi ryczałtowa kaskadą po górach marzeń... to milczenie zaniesie ten strumień do morza rozpacz!... jeśli w sercu czyste, a kochające zapruszy się mały atom zwątpienia, to milczenie da mu życie niszczącego robaka cynizmu!...

Owoż na to Bóg dał ludziom głos i słowa by się ratowali od milczenia; są to upusty, przez które zwolna odpływa nawa boleści, rozpacz traci swą siłę niszczącą, a i śmierć sama częstokroć bezwładnieje!...

Kobieta przeczuła, odgadła, że najgwałtowniejsza rozpacz ma mniej siły, jak owo ciche, spokojne milczenie!...

— Jerzy, powtórzyła błagalnie, ja potrzebuję twego głosu jak ptak powietrza, — daj mi go, — ulituj się nademną, daj mi jedno „słowo“, którebym zachowała jak świętą relikwę i nosiła je wiecznie w piersiach, a przed śmiercią mogła je oddać tobie w całości, a przed śmiercią mogła je oddać tobie w całości, nie zbrukane, nie tknięte myślą światowych metów!...

— Słowo! dać tobie?... przemówiłem w końcu kochanek, głosem bardziej podobnym do echa podziemnego, jak do mowy z żywej piersi człowieka. „Słowo!“... a czyż ja je mam jakie?... czyż mam myśl jaką w tēj chwili, kiedy ból rozrywa piersi, a głos kona na ustach.

— A ja!—zawołała dziewica tuląc się do piersi kochanka, jakby chciała aby ten ból rozzerwał razem i ję pierś, by ten głos skonał razem i na ję ustach.

— Ty!... ty przecierpisz, przebolisz, przeplączesz, a potem... ha! po tēm!...

— Co? dokończ, co chciałeś powiedzieć?... „zapomnisz“ okrutny! takie więc słowo dajesz mi w upominku na straszną drogę męczeńskiego żywota?...

— Nie, nie zapomnisz, bo wy nie zapomnacie swoich uczuć i cierpień, owszem, pamiętać je będziesz zawsze, — wszak i my pamiętamy! ale... pamięć i pamięć to dwie różne siły!...

— Jerzy, ty o mnie wątpisz; o moję miłość!

— O tobie nie, Anielo, ale o żonie hrabiego, młodej, pięknej, wielbionej, otoczonej zbytkiem, pochlebstwami i najniebezpieczniejszą atmosferą próżności wielkiego świata, ty się nie spotrzeżesz sama, jak miłość twoją rozwijesz śmiech ludzi, jak boleść przejdzie w marzenie snów dziecińczych, a pamięć, w drobniutkiem westchnieniu zostanie na ustach, gdy ja!... ale tu nie o mnie mowa.

Aniela za całą odpowiedź jękała boleśnie, łyzy żalu, wymówki, łyzy gorące uczuciem prawdy i miłości zalały cudne oczy, zwiesiła bezsilną główkę na piersi kochanka i w czystym zapomnieniu siebie, szeptała:

— A więc, zabierz mię z sobą, jam twoja duszą, i twoją zostanę w wieki... uciekajmy stąd Jerzy! — uciekajmy od nich!...

Wyraz „uciekajmy“ wymówiony przez usta ubóstwionej kobiety, jest to lont wrzucony

w prochownicę serca mężczyzny, gdzież siła coby wstrzymała tę eksplozję?

Nie dziwcie się przeto młodzi, i ci, którym serca jeszcze nie spróchniały, że na to ogniste hasło „uciekajmy“ Jerzy porwał w objęcia kochankę, usta gorące przytulił do ję czoła, i już... już kilka kroków postąpił naprzód... by umieść ją het! na koniec świata, gdzie nie tylko oko ludzkie, ale nawet oko słońca nie odkryło by jego sbaru!...

Chwila, szał, dwa kroki naprzód i ręce mu opadły; „prawość i obowiązek“ te niby dwie kropelki wody lodowej, rzuconęj na czoło rozpalone, w chwili uniesień i zapomnienia potrafiły całą prochownicę ocalić. One to swoją wilgocią nie dały się rozejść rozwścieklonemu elementowi ognia, przytłumiły go, jak się przytłumia w wielkiej duszy rozpacz, jedną myślą o Bogu!

— Ja mam zostać podłym, zawołał z dziką ale hartowną mocą młodzieńca, — ja, jak nikczemny zdrajca za miłość twoją i przyjaźń twych braci, mam dom wasz okryć hańbą, twoje czoło wstydem, i dać ci u ludzi nazwę awanturczyka, ścigać przekleństwo matki, a może i ję śmierć? i to wszystko, za kilka chwil życia tutezkiego, w upojeniu szczęścia osobistego, nigdy, o nigdy. Anielo! ja cię już kocham nie jako kobietę, ale jako aniola, który mię kiedyś w innym świecie powita czystym, świetlanym duchem i przedstawi przed Panem, jako brata z ducha i boleści!...

— Więc umrzyjmy co prędzej, wola nieprzytomna dziewica, umrzyjmy mój bracie, aby się co prędzej dostać tam!... gdzie nam już nie wzbronno będzie kochać się i żyć dla siebie.

Gdy tych słów domawiała, godzina dziesiąta wybiła na zegarze wieżowym i jednocześnie dał się słyszeć na dziedzińcu przyspieszony tentent koni, i złowróźbne jęki dzwonka pocztowego.

— Co to jest? krzyknęła strasznie przecuciem uderzona dziewica, bo przecucie, w chwilach podniesionego stanu duchowej ekstazy, jest zawsze niemylnie; ona odgadła to, czego nie widziała, czego się on jeszcze nie domyślał. Przeczuła śmierć w monotonym jęku ogłupiałego dzwonka.

W tém nagle, jak cień Kabanisa, wysuwa się ryza, zrywata postać pana młodego i jakby w oddźwięk harmonji spijowej mówi brzęcząco, dzwinkowym głosem:

— Tam pana szukają panie Jerzy, a i pani nieobecność, za długą robi krzywdę towarzysztwu.

I rozśmieł się szeroko, śmiechem wszystkich czarownic, piasających w koło Makbeta.

— Ha! panie hrabio, zawołał Jerzy, pojawił się naturę śmiechu pana młodego, rozmówim się kiedyś, dziś cię zostawiam nietkniętą, jako męża ję!

— Zanadto wspaniały mój panie, a w spaniałości, to już zbytek do insygniołów twojęj tarczy herbowej, tam tylko siekiera, a son juste milieu!...

— Szlachcicu podły, wiedz że słowa twoje nie są zdolne wywołać mojego gniewu, nawet, ja ci nie odpowiadam, ale rozkazuję: — milcz!

W tym wyrazie, i głosem podniesionym całą potęgą godności i dumy sprawiedliwego, była tak okropna wzdarda, że ją uczył nawet nadeły panek, twarz nabiegła krwią, usta się wykrzywiły konwulsyjnie, a z oczu trysnął jad jaszczurczy, on sam jednak, cosnął się i stanął o kroków kilka, jakby czekał hasła, by natrzeć na wroga.

Aniela zemdlona leżała na ławeczce. Jerzy przystąpił do niej, przycisnął rękę ję do ust, i głosem cichym, ale pełnym spokoju i rezygnacji powiedział ostatnie: „bądź zdrowa“.

(d. c. n.)

ruch trzech kolumn nieprzyjacielskich. Jedną z nich zmierzała prosto gościńcem dla uderzenia na sam srodek, dwie inne wdierały się, przez kontryforty Macerony, aby oskrzydlić stanowisko. Pośpieszyłem z największą, jak mogłem bystrością, przez długą i górzystą drogę, z brygadą Regina, rozstawiając dorywczo kilka batalionów, po prawej i lewej ręce i spóźniejsze posuwając się ku środkowi; mniej niż w półgodziny, rozbiłiśmy zupełnie nieprzyjaciela, którego meztwo nader widocznie ustępowało odwadze naszych żołnierzy. Jeden szwadron ułanów nowarskich rotmistrza Montiglio, dowodzony przez samego jen. Griffini, za którym biegąc pośpieszał 7-y pułk bersaglierów, ścigał uciekających i wyprzedził ich w Isernia. Nie możemy jeszcze oznaczyć liczby jeńców, powiem tylko, że jen. Douglas-Scotti, dowódca tych wszystkich wojsk, wielu wyższych i niższych oficerów, i kilkaset żołnierzy wpadli w nasze ręce. Cały oddział jen. Griffini, szwadron rotmistrza Montiglio, 6 i 7 pułk bersaglierów, pierwszy batalion 9 pułku piechoty, odznaczyli się godnym podziwieniem meztwem, oni to bitwę wygrali. Posyłam do Sulmony, pod dozorem mojego adjutanta hr. Boromeo, generała Scotti, który się na to chętnie zgodził. Dziś wieczorem, po zebraniu dostateczniejszych wiadomości, sporządzą szczegółowe sprawozdanie z tego osobliwego dnia, który przyniósł nam tak piękny wypadek i w którym mieliśmy nie prawie nie znaczącą liczbę rannych.

20 października.

„Generał dowódca 4 korpusu. „Cialdini.“

Dziennik półurzędowy *Opinione*, powtarzając artykuł dziennika *le Constitutionnel* (ob. niżej pod Francją) poprzedził go następującą uwagą: „Powtórzyliśmy w zupełności artykuł ogłoszony przez dziennik *le Constitutionnel*, pod napisem *Polityka francuska we Włoszech*, i który największą część dzienników francuskich przedrukowała. Rzeczywiście, może on być uważany za polityczny manifest rządu francuskiego. Pod tym względem, łatwo zrozumieć, iż zasługuje na uwagę i powiniennem stać się przedmiotem rozmyślań dla Włochów. Najlepsze chęci cesarza, na korzyść wyzwolenia Włoch, jasno są wyrażone i tryskają z każdego okresu. Winniśmy przeto winażować sobie, że polityka tego wielkiego państwa, w tym co się Włoch ściga, kierowana jest takimi uczuciami. Jeżeli mamy jeszcze potrzebę rozproszenia niektórych wątpliwości i usiłowania, aby Francja przyjęła część naszego programu, możemy jednak spodziewać się, że z pewnością dojdziemy do naszego celu. Jest to obowiązkiem, włożonym na nas przez rozsądek, dowiedzieć, iż to co nazywają *rewolucją włoską* jest tylko najwyższem wysileniem wyjścia z drogi wielce rewolucyjnej, która stała się nieznosną.“

Dnia 27 października. Donoszą z Turynu, że pan Minghetti objął dziś urząd ministerstwa spraw wewnętrznych. Złożył przysięgę w ręce ks. Carignan, namiestnika królewskiego. Nowy minister przygotowuje okólnik do wszystkich gubernatorów i intendentów, mający stanowić jego programat, nadewszystko w tym, co ściga się do bezpieczeństwa powszechnego, oraz stosunków politycznych, między urzędnikami i ludnością.

Dziś rano poczęto mówić o nadzwyczajnym poselstwie do Londynu, z którym ma być wyprawiony p. Poerio, skoro król obejmie rząd krajów neapolitańskich. Przedmiotem tego poselstwa ma być przeświadczenie gabinetu londyńskiego o nieuchronnej potrzebie przyjęcia zarządzeń, dokonanych we Włoszech południowych i do skłonienia go do użycia moralnego wpływu na inne mocarstwa, aby uznały to nowe państwo, które urządziło się na całej przestrzeni półwyspu. Wiktor-Emmanuel, przyjmując głosowanie Neapolu i Sycylii, śmiało przybierze nazwę króla Włoskiego. Jednostajność monet najpierwjej dokonana zostanie; samc z siebie wynika, że na wszystkich przebitych pieniądzach, wizerunek Wiktor-Emmanuela, otoczony będzie nowym napisem. Od dwóch dni przystąpiono do budowania nowego gmachu, przeznaczanego na posiedzenia izby deputowanych. Wznoszą go z drzewa w dziedzińcu pałacu Carignan. Obszerność jego ma być tak wielką, aby wygodnie pomieściła 600 osób. Kierunek prac powierzono inżynierowi Peyron, który zobowiązał się ukończyć go do 1 stycznia 1861. Turynjczycy z zajęciem przypatrują się robotom, będącym dla nich rekojmią, że stolica, choć na jakiś czas, pozostanie jeszcze w ich mieście.

Dekretem z dnia 26, postanowiono, ruchome bataliony gwardji narodowej z Bergamu, Bolonii, Brescia, Ferrary, Genuy, Mediolanu, Parmy, Placencji i Turynu, uwolnić od pełnienia służby oddzielnych korpusów, dla powrócenia między 4 a 10 listopada do domu. Inym dekretem rozkazano, aby gwardja narodowa obwodów: Aleksandrii, miasteczka San-Domino, Casal, Creme, Ivree, Massa i Carrara, Mondovi, Pawji, Reggio i Treviso, dostarczyła od 500 do 700 ludzi, dla złożenia osobnych oddziałów, mających przybyć między 4 a 8 listopada do Aleksandrii, Bolonii, Casale i Pawji.

Gazeta *Gaeka* ogłosiła nowy okólnik rządu Franciszka II, następnego brzmienia: „Minister spraw zagranicznych rządu rewolucyjnego, który usadowił się w Neapolu, przesłał pod d. 6 bieżącego miesiąca, ciału konsularnemu i dyplomatycznemu, przedstawiającemu państwa przyjazne królowi, mojemu n. p. notę, oznajmującą o blokadzie Messyny i Gaety, i w której zapowiedziane jest wysłanie statków wojennych, potrzebnych do uskuteniczenia rzeczonyj blokady. Rząd j. k. m. nie został uwiadomiony, aby rozporządzenie tak przeciwne prawu narodów, miało być uznaniem przez któregośkolwiek z zagranicznych przedstawicieli; wskazuje poczytuje być swoim obowiązkiem zanieść najzupełniejszą i najenergiczną protestację przeciw temu nowemu zamachowi, na zasady będące podstawą istnienia narodów. Prawy król Obojga Sycylii zmuszony, przez gorszący najazd, bronić się na wojenną li-

nji między Kapuą i Gaetą, nie tylko jest napa-stowany od lądu przez siły rewolucyjne, ale wysłano jeszcze, w zamiarze nieprzyjacielskim, okręta własnej fлоты dla otworzenia blokady. Państwa europejskie nie zechcą uznać blokady zapowiadzanej przez *nieprawą władzę* i poddać się ścienieniu swobody morskiej i przerwanii ich handlu. Garibaldi nie przedstawia rządu; zrewolucjonizowany Neapol nie jest narodem; narodem, uznanym przez traktaty, jest królestwo Obojga Sycylii, król zaś tego narodu, uświęcony przez wszystkich panujących, znajduje się obecnie w Gaecie. Blokady więc Garibaldi jest przeciwna prawu i żaden naród nie powinien przyjmować jej następstw; bo nieprawne kroki nieprzyjacielskie na morzu, samowolne przerwanie handlu krajów neutralnych są, podług prawa narodów, jawnem przestępstwem morskiego rozbójcu. Z zupełną więc ufnoscią w powyższe zasady, niżej podpisany minister spraw zagranicznych, z rozkazu swego króla, udaje się do w. d., prosząc, abyś chciał przelożyć ministrowi spraw zagranicznych swego rządu powody objęte w niniejszej depeszy.“

Dziennik *rozpraw* otrzymał list z Neapolu, obejmujący dosyć ciekawe szczegóły o Garibaldi: „Garibaldi przybył do Neapolu z rana, nie dla prac politycznych, których zupełnie zaniedbał, ale dla odwiedzenia przyjaciela swego, półkownika Deidero. Kiedy Garibaldi był oprowadzany przez Bertaniego, Crispi, Cattaneo i innych, Deidero, który zawsze wręcz ciał prawdę swemu przyjacielowi, rzekł do niego: „W Europie mają cię za złodzieja; urok twój zniknął, upadłeś; przestają wierzyć twemu słowu, rozumowi, sercu i prawości; dzienniki powstają przeciw tobie; najuczciwszy z twych przyjaciół wyrzekają się ciebie, złóż, złóż władzę...“ Garibaldi rozdał się na te słowa. Deidero wyjechał z Caserty i już do niej nie wrócił; Garibaldiego gryzł sumienie. Przyjechał więc do Neapolu i poszedł do hotelu angielskiego, zjedł obiad u przyjaciela. Lud, który nie rozumie w knowaniach politycznych, ale który wierzy, wielbi i pojmuje swego Garibaldiego, zebrał się z grajkami przed balkonem hotelu i począł klaskać. Garibaldi ukazał się na balkonie. Lud ucieszył się, lecz Garibaldi milczał. Muzyka zagrała inną pieśń, lud znowu począł klaskać. Garibaldi stał ciągle z założonymi rękami. Lud znowu umilkł, ale Garibaldi ust nie otwierał, zdawał się być roztrzęsionym, zniechęconym, gniewnym. Muzyka i oklaski ponowily się; ale gdy lud ucieszył się, Garibaldi stał jeszcze zimny i niemy, jak posąg. Wówczas lud, głosem białalnym i rozekolonym zawołał: „Generale, choć jedno słowo!“ Garibaldi wrzucił się i zawołał: „Ale cóż chcecie, ludu neapolitański, abym ci powiedział, ty co jednem swem poruszeniem oznajmujesz Europie, że chcecie Włoch jednolitych!“ I mówiąc to wznosił z mocą w powietrze ukaziela swą rękę. Wieczorem wrócił do Caserty. Może dziś pożegnał się z ludem, bo postanowił, jeśli wojna nie zapali się z Austrią, nazajutrz, po przybyciu królewskiem, odpłynąć do Kapryi.

„Oczekują tu przybycia Wiktor-Emmanuela 28 lub 29 października. Podróżuje wolną, aby dać wojsku czas zdążenia za nim. Jen. Sonnaz jest już w Maddaloni o 12 mil od Neapolu, za Kasertą. Garibaldi wysłał kolumnę z 800 ludzi, pod dowództwem brzydajera Nullo, dla połączenia się z wojskiem piemonteckim i uśmierzenia objawiającej się w tej stronie reakcji; lecz ta kolumna otoczona w Pettoranello, o 3 mile od Isernii, przez 4,000 wieśniaków i 2,000 królewskich, zaledwie zdołała ocalić trzecią część swych żołnierzy. Wsielnicy obławą ścigali tych, którym udało się wymknąć. W każdym razie wojsko piemonteckie posuwa się i pomaża. Wiktor-Emmanuel przybył tu dla urzędzenia 150,000 wojska i potężnej floty. Zabawi w Neapolu aż do lutego, to jest do czasu zebrania się parlamentu w Turynie. Jest wielkie prawdopodobieństwo, że hr. Cavour tu przybędzie, zwłaszcza jeżeli król potrafi zatrzymać Garibaldiego; bo zdaje się, iż postanowił użyć wszelkich sił, do skłonienia go żeby się nie oddał. Wiktor Emmanuel wynurzył głęboki żal przed delegowanymi neapolitańskimi, w Grottamare, z powodu rozwiązania i rozproszenia się wojska neapolitańskiego: „Znam ja, rzekł, żołnierzy neapolitańskich, widziałem ich w ogniu obok siebie w 1848, w Gaecie, są równie mężni, jak uparci.“ Wiktor-Emmanuel często gniewał się na swych ministrów za zaniedbanie floty, której niezbędnosć sami dziś widzą: „Powinniśmy czekać wojny, powiedział; może wybuchnie jutro, może na wiosnę, może za rok, ale niezawadnie wybuchnie. Mam spymierzców: będziemy bić się, przy ich pomocy, a nawet sami jedni, byleby nam zostawiono pół roku spokojności.“ Wiktor-Emmanuel postanowił nie lękać się niczego i wszystko ważyć.“

Dziennik *la Presse* otrzymał listy z d. 25-go października, z San-Angelo, pod Kapuą, podług których wojska króla Wiktor-Emmanuela przeszły rzekę Voltorno. Brygada Medici miała zaszczyt pierwsza przepaść się na łodziach na brzeg przeciwny. Brygada generała piemonteckiego Pernon posunęła się w kierunku Cajazzo, połącząc się z brygadą jen. Sonnaz. Dziś o godz. 2-jej z rana, już po moście, brygadą jen. Ebera i Bixio udali się za jen. Medici w góry. Neapolitanie nie przeszkadzali przepaść wojsk przez rzekę; prócz kilku bomb rzuconych z warowni kapuankich, lecz te nie sięgaly tak daleko. Zdaje się, że wojsko neapolitańskie rozdzielono na dwie kolumny. Najlichniesz z nich stanęła w obronnym obozie pod Sessa, druga wysłano do Bojuno, dla straży wawozów Piedimonte, kędy ma przechodzić kolumna piemoneka jen. Della Rocca.

Donoszą z Caserty, że królewscy poczynają opuszczać swe stanowiska. Opuścili Cajazzo, zajmowane teraz przez wojska piemonekie. Chociaż wielu księży, rzuciwszy suknie i przypasowały szablę, bije się walecznie w naszych szeregach, ogół duchowieństwa jest nieprzyjaznym sprawie narodowej i jedności włoskiej. Człowiek

wysłany z depeszą do naczelnika gminy, leżącej o 2 lub 3 mile od Aversa, został napadnięty przez zgraję uzbrojonego chłopstwa, na której czele znajdowało się 3 księży. Goniec z największą trudnością ocalał życie. Na wieść ukazania się tej obławy, wysłano pluton huzarów, dla przywrócenia spokojności. Wojska piemonekie co dzień przybywają dla wzmocnienia sił Garibaldiiego; ale za to wielka liczba ochotników poczyna opuszczać służbę, przez nierozsądną zawistę.

Dywizja generała Turr, złożona z 12,000 ludzi, otrzymała rozkaz być w gotowości wsiąść na okręta. Przeznaczenie niewiadome.

Król Franciszek II, po otrzymaniu doniesienia od p. Vinspeare, że 30,000 Piemonteńczyków zmierzają na Kapuę, postanowił kazać opuścić tę twierdzę; od d. 10 października poczęto wywozić do Gaety ciężary wojenne i zapasy żywności. Spóźniejsze ogólne ruch odwrótu i skupienia się wojsk odbył się porządnie. Dla osłonięcia tego ruchu wysłano do Isernia 11,000 ludzi; tam zaś pierwsze spotkanie się z Piemonteńczykami, w skutek którego oddział cofnął do Venafro, następnie do Teano, gdzie połączył się z oddziałem rozłożonym w Cajazzo. Miejsce to opuszczono, jako zbyt odległe od nowej linii działań. Połączono wojska, w liczbie około 15,000, wytrzymała jawną walkę na d. 26, przeciwko Piemonteńczykom, dowodzonym osobiście przez Wiktor-Emmanuela. Udało się im cofnąć, straciwszy tylko od 5—600 jeńców. Dnia 27, Neapolitanie poczęli wychodzić z Sessa i przeszedszy Garigliano rozłożyli się za tą rzeką, mając srodek swego wojska w Traetto. Zajmowane przez nich stanowiska są bardzo mocne; opierają się bowiem o łańcuch gór trudnego przystępu i zastłonięte są przez Garigliano. Cokolwiekbydz, po wyrugowaniu ich dopiero z rzeczonych stanowisk, wojsko piemonekie będzie mogło przystąpić do dobywania Gaety, co może potrwać długo, ponieważ od morza działania są wbronione.

FRANCJA.

Paryż, 24 października. Z bardzo niedokładnego wyciągu dziennika *le Nord*, daliśmy treść artykułu *le Constitutionnel* z d. 24 października. Rzeczony artykuł wywarł tak ogromne wrażenie w Europie, że wszystkie czasopisma uważają go za manifest cesarza Napoleona III, tłumaczący jego politykę we Włoszech. Wrażenie musiałoby być tem silniejsze, im jawniej tenże sam dziennik *le Constitutionnel*, d. 12 bież. m., potępił postępowanie rządu piemonteckiego. Po wyrach, pełnych groźby, że Europa potrafi zmusić do szanowania prawa narodów, te rządy które je gwałcą, nowe oświadczenie jest stanowczem odwołaniem owych złowrogich zapowiedni. Dziennik *Francuski Petersburski* umieścił w mowie będący artykuł w całej rozciągłości; powtarzamy go tu za nim, jako jeden z najważniejszych aktów spóczesnej napoleońskiej polityki:

„Na politykę cesarską we Włoszech, powstają z jednostajną mocą dwa najprzeciwniejsze sobie mniemania. Postachajmy naprzód jak brzmia te zarzuty; im rzetelniej poznaje je damy, tem odpowiedź nasza będzie snadniejszą. Z jednej strony mówią do rządu cesarskiego: „Poświęciliście szlachetnie swój programat, by nie narażać pokoju Europy. Zatrzymując się w Villafranca, chciałeś odwrócić rewolucję, ocalić papieża i pojednać panujących z ludami. To wszystko było napisane, nie zaś nie dotrzymano. Podpis tuj położony na traktacie zurichskim zaprestestowany został przez ambicję i złą wiarę Piemontu, który własnym podpisem pogardził. Książęta, których prawa zastrzeżono, są dziś tulaczami. Papieństwo, które oświadczyło się chcieć utrwalić w jego świeckiej władzy, straciło największą część swych krajów. Rewolucja wzebrała jak powodź na półwyspie, zalata Sycylyj i Neapol, może za kilka miesięcy uderzy na Wenecję; niszczy wszędzie twoje dzieło, a jej śmiałości przepokonywa o twój niemocy. Nagany którego wyrzekł przeciw Piemontowi nie wstrzymują go, jak niewstrzymały twe rady; nagajając, nie wyzwoliłeś się od odpowiedzialności, bo zdajesz się pochwałac to co znosisz; tym sposobem stałeś się przed sądem mniemania spówinowając polityki, którą widzisz się zmuszonym nagania. A że nikt nie uwierzy w niemoc twoją potężnego kraju jak Francja i panującego, który zowie się Napoleonem, wszyscy podejrzewają w tobie dwoistość. Europa, przywykła liczyć się z tobą, poczyna porozumiewać się mimo ciebie; sam kościół podejrzewa twoje orędownictwo; poświęcenia, czynione przez ciebie na rzecz papieża, niezgodne są ukości obaw katolików. Zejdz co najprędzej z tego fałszywego i upakarzającego stanowiska. Nie daj się ciągnąć przez Sardynję; nie bądź mimowolnym rewolucjonistą; przywróć silną ręką umowę w Villafranca; wystąp zbrojnie, abys nie został porwanym; wróć papieżowi jego kraje, a książętom ich trony, Włochom warunki ich politycznego bytu, a wkrótce odzyszczesz straconą ufnosć Europy i zachowaną wdzięczność papieństwa.“

„Z drugiej strony odzywają się zupełnie innym językiem. Mówią do rządu cesarskiego:—„Wziąłeś w swe ręce sprawę włoską. Twoje zagajenie i twoje wsparcie natchnęło lud cały niewstrzymanym popędem narodowości. Wdałeś w to wielkie przedsięwzięcie cześć, skarby i krew Francji. Podpisując umowę w Villafranca, zastrzegłś prawa książąt, ale ich nie naruciłeś. Wracając Włochów im samym, uczyniłeś ich rozjemcami własnych przeznaczeń i panami swęj doli. Programat, którego uzupelnieniam nie uznafes być swoją powinnością. Włosi sami podjęli i urzeczywistniają; są dziś obrońcami sprawy, której byłeś opiekunem i wsparciem. Napróžno chciałyś powstrzymać ideę włoską; idee są jak kule działowe, raz ciśnięte, zatrzymać się nie dają. Zapewne były nadwężenia praw między narodowych; zapewne, to co się dzieje jest anormalne i nieprawidłowe; ale nad prawem, w przesileniach społecznych, unosi się niekiedy prawo wyższe; tego właśnie prawa bronia Włosi, w państwie rzymskiem i w królestwie Obojga Sycylii. Ich postępowanie, które dyplomacja musi ganić, dzieje rozgrzesza, a moze nawet chwałę opromienia. Coz bowiem zna-

czy dobro osobiste dynastji, tak niepo; ulamej; jak Burbonów neapolitańskich, odepchniętej przez własny naród, zmuszonej do spóźnionego oporu w jednym zakacie królestwa i potępionej przez sąd Europy, zgromadzonej na kongresie paryżkim? Cóż znaczy najwyższa polityczna władza papieża, sprzecznaj z niepodległością i nie mogaca utrzymać się, tylko pomocą obcego oręza? Cóż to wszystko znaczy, w obec potężnego wypadku ustanowienia narodowości włoskiej, wypiatowanej pod orędownictwem Francji i będącej jakby przednią strażą jej potęgi w Europie. Ta sprawa jest twoją. Bądź szczerym tam, gdzie wiąza cię twoje zasady, gdzie zatrudmuje się twoje dobro i gdzie znajdujesz współczucie; nie zrażaj przez swoje zastrzeżenia, w Obojg Sycylii, szlachetnych usiłowań, które, w ostatnim wypadku, ani przeciwią się twoim przekonaniom, ani przeszkadzają twym zamiarom. Nie przedłużaj w Rzymie pobytu wojsk twoich, jątżającego uczucia narodowe ludności i niezastaniającego cię weale od niewdzięczności papieskiego rządu. Pozwól rozwinać się Włochom w niepodległości, przez ciebie zachęconej i w jedności, mającej obrócić się na twą korzyść, aby nakoniec, podług własnych słów twoich, dzisiejsi żołnierze wyzwolenia, stali się jutro obywatelami wielkiego narodu.“

„Oto we całej zjawosci, nie ich nie wtałac, są zarzuty i rady ostatecznych mniemam, czynione polityce francuskiej. Jeslibymy potrafili dowiedzieć, że ta polityka nie mogła, bez narażenia swoich najniezaprzeczniejszych zasad i bez najmistotniejszego dobra, pójść tym lub owym z zarzucanych jej kierunków, zwycięzkobyśmy ją usprawiedliwili z przytoczonych oskarżeń. Czegoż wymagają po cesarzu ci, którzy chcieliby go popchnąć do wystąpienia przeciw Włochom? Wymagają, aby stanął za obrębem wszystkich przedstawionych przez siebie zasad i położonych prawdeł; wymagają, aby wyrzekł się tej moralnej powagi, jaką dla dobra i pokoju Europy wywiera; wymagają aby stał się wyrodnym i samemu sobie zadął kłamstwo. Czyż to podobna? Czyż cesarz może zapomnieć, iż jest wybrańcem powszechnego głosowania i przedstawicielem, na tronie idej nowej społeczności i całego postępu cywilizacji? Czyż podobna mu zdradzić pochodzenie swego imienia i posłannictwo, przed ufnosć ludu francuskiego? Zapewne pragna tego jego nieprzyjaciele, ale zańadto go szacują, aby się tego po nim spodziewać mogli. Ku czemuaby nakoniec postużyły podobne odstępstwo? ku zwatleniu oroku otaczającego cesarza, bez żadnej dla nikogo korzyści. Istnieje stan, dziś dla wszystkich, nawet dla tych co nad nim boleją, zrozumiały, a mianowicie, że wpływ przezwany cesarza Francuzow jest jednym z pierwiastków równowagi, bezpieczeństwa Europy, a nadto, jednym z najsukuteczniejszych środków do jakieg odwołacji się ona może, w obecnem udręczonej położeniu największej części mocarstw. Tylko niebaczne nienawiści, lub poźnoe spózwadnicwa chciałyby wpływ ten zmniejszyć, przeznaczony może kiedyś na korzystne rozejmstwo w sposób spełniających się przeobrażeń. Cesarz tem większe wyswiadozy przyslugi zasadam władzy, im okaże się sprawiedliwszym i przyjaźniejszym dla ludów. Lecz pójdzmy dalej i zapytajmy siebie samych w jakim położeniu znalazłaby się Francja, czyniąc to do czego ją zachęcają. Umowa w Villafranca odpowiadała wysokiemu pomysłowi; głęboko żalowała należyć, iż została tylko martwą gloską; wskazuje panujący, co ją podpisali, nigdy nie rościli sobie prawa narzucenia przemocą uczynionych w niej zastrzeżeń. Te rozszczenia nie dalyby się pojednać ze stanem mającym uswięcić się przez traktaty. Austrija, tracąc w Solferino zwierzchnictwo nad Włochami, wyjąwszy panowania nad Wenecją, nie dla siebie nie zastrzegala. Czyż Francja miała odziedziczyć stanowisko, które tylko co wydarła domowi habsburskiemu? czyż miała narzucić Włochom własne panowanie, po zniszczeniu austrijackiego? Czyż obietnice wyzwolenia miały zamienić się w takie kłamstwo? Zaprzdne, nie mogliśmy przywracać dawnych rządów, dla wydania ich nazajutrz po wskrzeszeniu, na nieuchronną walkę z duchem narodowym. Po przywróceniu należało opiekować się nimi przez zbrojne zajęcie ich twierdz i stolic. My, oswobodziciele tych ludów, mielibyśmy zostać ich strażnikami! Rzym, Bolonia, Peruz, Ankona, Florencia, Parma, Modena, Palermo i Neapol byliby skazane żyć pod naszą opieką, czyli zmieniłyby tylko niewolę. Cóż powiedziałaby Włochy, Anglja i cała Europa? Widziałyby w półwyspie, zostającym pod taką opieką, Włochy francuskie. I na czyjż to korzyść cesarz Francuzów miał obrócić swój oręż przeciw dawnemu spymierzcowiwoi swojemu królowi Sardynji i wejść w otwarte zatargi z Anglja? Na korzyść rządów, które odmawiając wam i spólocznic i ufnosci, nie mają prawa żądać podobnych poświęceń. Cesarz nie może i nie chce czynić poświęceń, tylko dla rządów, które nie są nienawdzianem we własnych krajach i które nie biorą na siebie postawy nieprzyjaćiel Francji. A więc ze wszystkich względów w widoku utrzymania służącego cesarzowi wpływu na Europę, zachowania dobrych stosunków z mocarstwami, dowiedzenia prawdziwości naszej polityki, a nawet dla honoru Francji, takie postępowanie było niepodobnem.“

„Może druga droga była mniej niemożliwą i mniej niebezpieczną? Włochy przebywają wielkie przesilenie swęj doli i są w rewolucji. Położenie rewolucyjne zajęło na chwilę miejsce prawidłowych warunków międzynarodowego istnienia. Stąd to głębokie wstrząsnienia, te ciosy zadane publiczmemu prawu, te gwałtowne najazdy, te skwapliwie przyłączenia. Czyż Francja mogła dopomagać temu nieporządnemu ruchowi? Ona, co za chlubę poczytuje okazane umiarkowanie w powódzeniach; ona, która rządząc się duchem pojednawczym, zawsze dążyła do odwrócenia wypadków, lub zatrzymania ich w ostatecznych okolicznosciach, czyż mogła stanąć za obrębem prawdeł, stale przeciw siebie wyznawanych? Dziś może obudzamy nieufność: Ale gdybysmy zamiast naganiać, zachęcali Piemont, coby wynikło! Nieodzo-

wnie zerwalibyśmy z Rosją, która odwołała posiłki swojego z Turynu, z Prusami które protestują, z Austrią, która czuje się dotkniętą i zagrożoną. Po nieuchronnej spadzistości znaleźlibyśmy się wśród powszechnej wojny. Zamożność Francji, jej praca, jej przemysł, wszystko narażoneby zostało na niepewność olbrzymiej walki. Cesarz zmieniłby i stanowisko i duch działania. Zamiast trzymania na wodzy rewolucji, musiałby stanąć na jej czeluści, z uspokoiela Europy, zostałby jej postrachem; potrzebny rozjemca w pytaniach równowagi, straciłby nawet aż do nazwy tego powołania; wybranie 8 milionów, przedstawiciel woli narodowej, zostałby tylko narzędziem straconictwa.

„Zadna z tych dwóch postaw nie była zgodna z dobrem naszego kraju, z powołaniem cesarza, z duchem naszych ustanowień, z ruchem wszędzie przemagających nowych idei. Francja nie mogła wykonywać we Włoszech zadania Austriaków, nie mogła też służyć w tym kraju rewolucji; nie mogła popierać ani rewolucyjnych przyłączeń ani absolutystowskich reakcji. Kiedy cesarz zwywał Włochów, aby zostali żołnierzami wielkiej sprawy, by zamienić się na obywateli wielkiego kraju, nie mówił wówczas o Piemontcie, ale o Włochach. Jego uczucia i jego powołanie nie zmieniły się. Zawsze pragnie zapewnić niepodległość półwyspu, nie dając wszakże otuchy bezrządowi. Będąc monarchą, uznanym przez całą Europę, nie wolno mu pochwaląc pogwałcać międzynarodowego prawa; będąc monarchą wybranym przez powszechne głosowanie, nie powinien zamieniać się w podporę królów, opuszczanych przez swe ludy. Słowem, interwencja Francji przeciw Piemontowi byłaby obrazą rozumu, interwencja Austrii we Włoszech, byłaby zwrotem zaczepnym dla odzyskania ostatecznie straconego już stanowiska; spótnictwo z Piemontem, byłoby rzuceniem rękawicy Europie i sojuszem z rewolucją.

„Cóż więc jest możliwego do wykonania i jaką drogą pójść należy? Czynniono wiele zarzutów przeciw zebraniu kongresu. Kongres wówczas tylko byłby niepodobnym, gdyby monarcha, składając go mające, porozumieć się z sobą nie mogli. Czyż to ma miejsce? Od roku ruch głęboki, ale nie dosyć postrzegany, nurtuje Europę. Kiedy cesarz w początkach 1859 roku podniósł głos w sprawie włoskiej, miał za nią za ledwie mniemanie własnego kraju. Dziś, wszystko wielce się zmieniło. Anglja, żądająca wówczas netykalności traktatów 1815, dopomina się jedności włoskiej. Prusy, w jednym z największych dokumentów, który wypłynął z pióra znakomitego męża stanu, kierującego zewnętrznymi sprawami tego państwa, uznają, w narodowości włoskiej, szcześnie wiążąc narodowości niemieckiej; Rosja, pod wpływem monarchii liberalnego, okazuje skłonność do uznanowania tego nowego pierwiastku, w życiu narodów. Sama nawet Austria, czuje ogromną potrzebę wyjścia z tych niepewności, co takim brzemieniem nad nią ciąży, a nadane reformy, są dowodem, że postanowiła wejść na drogę liberalną. Co do Francji, wierna broniomym przez siebie dobrom, wolna od wszelkich zobowiązań, znajdzie nagrodę w kongresie za wyrzucenie jej dziś umiarkowanie i powściągliwość, które zachować umiała. Może lepiej niż ktokolwiek potrafi wskazać środki układów, wśród wszystkich sprzeczności. Francja, wyzwoliwszy Włochy, wsparłszy papieża w Rzymie, zganiwszy wrogą wrogie do państwa kościelnych i Obojga Sycylii, zapewniwszy uznanowanie zasadzie nieterwencji i sama ją szanując, nie może być podejrzana ani przez Włochy, ani przez papieża, ani przez Europę.

„Za nadto ufamy mądrości monarchów, którzy zechcą wysłać przedstawicieli swoich na kongres, aby nie być przekanonami, że rozumieją ile duch układów przeważnie wpływać może na przywrócenie porządku na półwyspie. Włochy urzędowe i potężne stały się już potrzebą Europy, która usławiając je wyrokiem swojego wysokiego sądownictwa, okaże się równie przezorną, jak sprawliwą.“

A N G L J A.

Londyn, 24 października. Powszechność tu-tejsza rozprawa o kongresie, doradzanym przez dziennik *le Constitutionnel*. Czasopisma jeszcze nie o tém nie wyrzekły, ale ogólnie jest mniemanie, że do kongresu nie przyjdzie. Wiadomo, że aby kongres był skutecznym, przedstawiciel Włoch, Wiktor-Emmanuel, powinienby na nim zasiadać; ale to natrafia na trudności. Rosja, która zerwała stosunki swoje z Piemontem, nie zechce zapewne zasiadać obok niego na europejskim kongresie, Anglja zaś, tak zwawo opierająca się rok temu, przypuszczeniu Piemontu na kongres, pewno nie miała powodów do pogodzenia się od tej pory z Wikto'em-Emmanuel'em. Nikt temu tu nie wierzy i to niedowiarstwo jest rzeczą bardzo prostą. Owóż to niewątpliwa, że gabinet angielski nie przystąpi do kongresu, w którymby Piemont nie miał udziału. Prussy inaczej myślą. Zdaje się dowodzić tego wzrastająca zawziętość dzienników angielskich, przeciw temu państwu. Dzisiejszego jeszcze rana *Times* poświęca mu długi artykuł, w którym usiłuje dowieść, z powodu depezy bar. Schleinitz, z d. 13 października, o sprawach włoskich, że polityka pruska jest dwuznaczna, sprzeczna, lekliwa, którą wszystkie umysły liberalne mają w słusznym podejrzeniu.

Times donosi, że rząd angielski rozkazał pomnożyć liczbę saperów-górników, z wydziału inżynierji, zajętych robotami na wyspie Korfu. Zawziętość w Irlandji między właścicielami i czynszownikami zamiast zmniejszania się, z każdym dniem wzrasta. Nową zbrodnię popełniono zamordowaniem aldermana w Limerik i dom jego podpalono. Dopuszczono się też zbrodni kilku zręgowanych przezeń dzierżawców.

Dnia 25 października. Dziś właśnie lord Palmerston znajduje się w Leeds. *Poczta Ranna* uprzedzając opinię mówi: „Lord Palmerston odwiedza wyrobników mechaników w Leeds, w chwili, w której sprawy zagraniczne, nie będąc zawichronem, przybierają jednak dające do my-

wienia pozory. Szlachetny lord wstąpił się swoją zewnętrzną polityką. Leeds, osmielamy się powiedzieć, nie zaniecha przynajmniej, że pewna i spokojna postawa Anglji, w tej chwili, należy się, w znacznej części, jej wpływowi, zdobytemu od wielu lat przez lorda Palmerstona. Przynajmniej, że godło polityki angielskiej: *liberalna równowaga, zachowawcza zewnątrz* spowodowało obecne położenie, a przy oczywistości tych wypadków, uznają powinność starania się o przewagę tej polityki.

Jutro królowa przyjedzie na radzie tajnej, na której zapewne postanowione zostanie nowe odroczenie parlamentu.

W. Ks. MICHAŁ wrócił do hotelu Claridge, z odwiedzin uczynionych królowej w Windsor; wczoraj zaś znajdował się na wielkim przeglądzie wojskowym w Woolwich, dowodzony przez ks. Cambridge, potem zwiedził budujący się pomnik, dla żołnierzy poległych w Krymie i arsenał miejscowy.

Dziennik *Times*, mówiąc o Franciszku II wyraża się następująco: „Oddajmy Franciszkowi II należną mu pochwałę. Zadna z czynności jego, od wstąpienia na tron, nie była tak przyzwoita, jak ostatnia walka o ocalenie korony. Jeśli ten młodzieniec panował po tyraniku, przynajmniej upadał po królewsku. Jego świeże prowadzenie się pozwala nam wnosić, żeby mógł być, gdyby nie urodził się w domu burbońskim, gdyby nie był wychowany w niewolniczych zabobonach sekty ultramontańskiej, wywieczony w wierze tego bezcznego dogmatu, upowzechnionego w domach królewskich, że *króla nie mogą zobowiązywać, uczynione poddanyom obietnice*, i gdyby nie był trzymany w poddaństwie jezuitów, dla których religja jest tylko narzędziem zapewnienia wyższości swego zakonu i którzy rozumieją, że najlepszym użyciem władzy królewskiej jest ngkanie ludów na korzyść księży.“ (J. de S. P.)

A U S T R J A.

Wiedeń, 20 października. *Gazeta Wiedeńska* umieszcza manifest cesarski, poprzedzający statut dla księstwa Styryjskiego:

„My Franciszek-Józef I i t. d. i t. d. „Po zasięgnięciu zdania naszych ministrów i wysłuchaniu naszej rady państwa, postanowiliśmy zawyrokować niniejszy statut reprezentacji naszego księstwa Styryjskiego i rozkazujemy co następuje: Wola jest naszą, aby wstępne rozporządzenia natychmiast uczynionemi zostały, celem złożenia sejmowi Styryjskiemu i aby zwołanie tegoż sejm, o ile to być może, co najprędzej nastąpiło. Deputowani stanów i wydział nieustający, na których dziś leży załatwienie spraw bieżących, pozostaną w obowiązkach aż do czasu, w którym, po zwołaniu sejm, oddadzą wszystkie sprawy nowemu nieustającemu wydziałowi. Zastrzegamy sobie zebranie około naszej osoby, w zdarzeniu, w którym kraj ma być uroczyscie reprezentowanym, przez członków sejm, dziełicznych dostojników kraju, dostojników duchownych, mających prawo zasiadania na sejmie, naczelników rodzin wysokiej szlachty, należących do stanów, pierwszych urzędników miast i pewną liczbę zwierzchników innych gminowych zarządów. Upoważniamy członków rodzin szlacheckich, posiadających własność ziemską w Styryji, do której przywiazane jest prawo zasiadania w stanach, do noszenia stanowego munduru. Minister spraw wewnętrznych ma czynować nad wykonaniem niniejszego patentu.

Wiedeń 20 października 1860.

„podpisano: Franciszek-Józef.“
„kontrasygnowali: Hrabia Rechberg, hr. Goluchowski.“

„Za rozkazem: baron de Ransonnet.“
STATUT.

Rozdział pierwszy. Skład sejm.
§ 1. W księstwie styryjskim, dla reprezentacji krajowej, dla obrad i załatwienia wymienionych w niniejszym statucie spraw krajowych, mają istnieć sejm i stanowy sejmowy wydział.

§ 2. Sejm składa się z reprezentantów: A) duchowieństwa, B) osiadłej szlachty i innych wielkich posiadaczy ziemi, C) miast, tudzież izb handlowych i przemysłowych i D) nakoniec ze wszystkich gmin całego kraju.

§ 3. Do reprezentacji na sejmie mają prawo: A) *Z duchowieństwa*: księży sekauski i lewancki, opat klasztoru benedyktyńskiego w *Admont*, opat klasztoru benedyktyńskiego św. Lamberta, opat cysterskiego klasztoru w Rein, opat kanoników regularnych w Forau, proboszcz katedralny kapituły sekauskiej, proboszcz katedralny kapituły lewanckiej, proboszcz kościoła farynego w Gratz, proboszcz fary miejskiej w Bruck i proboszcz fary miejskiej w Cilli. B) *Z osiadłej szlachty i innych posiadaczy wielkiej włości ziemskiej*: a) posiadacze dóbr dających prawo do zasiadania za stołem ziemskim, i placących najprędzej 200 zł rocznego podatku; b) członkowie rodzin szlacheckich wprawem stanowem w Styryji, którzy w tymże księstwie posiadają majątek dający prawo do zasiadania za stołem ziemskim. C) *Miasta książęce krajowe*: Gratz, Marburg, Cilli, Bruck, Judenburg, Leoben, Knitelfeld, Friedberg, Fürstenfeld, Radkersburg, Voitsberg, Ranu, Windsch-Teistriz, Windschgratz, Pettau, nakoniec izby handlowe i przemysłowe w Gratz i Leoben D). *Wszystkie pozostałe gminy księstwa Styryjskiego*.

§ 4. Sejm, składa się pod przewodnictwem mianowanego przez cesarza marszałka, który przez ciąg urzędowania nosi nazwę *landhauptmanna*, ze 42 członków.

§ 5. Sejm za najwyższém zwołaniem zwykłe raz na rok, chyba cesarz inaczej postanowił, zgromadzić się będzie w stolicy księstwa, w Gratz.

§ 6. W ogólności członkowie sejm: a) posiadacze powinni prawo austriackiego obywatelstwa, b) używać pełniści praw obywatelskich i c) mieć skończonych lat 30 wieku. Dalsze wymagane warunki wymienione będą w §§: 10, 11 i 12.

§ 7. Utrata wszystkich rzeczonych wymagań, albo któregokolwiek z nich osobna, pociąga za sobą pozbawienie uczestnictwa w sejmie.

§ 8. Od prawa wybierania i zostania wybranymi

mi na sejm wyłączają się: a) osoby, które z powodu zbrodni, albo przestępstwa, albo z chciwości zysku, lub przez obrazę powszechnej obywatelności, popełnionego wykroczenia *winnemi* zostały uznane, lub z powodu zbrodni lub wykroczenia, albo z chciwości popełnionego przestępstwa, tylko dla niedostateczności dowodów, od oskarżenia uwolnione były b) osoby, które pociągnięte są do śledztwa za czynności karogodne, przez cały czas trwania tegoż śledztwa i c) osoby, na których majątek otworzono konkurs, albo rozpoczęto polubowne z wierzycielami układy, dopóki tenże konkurs albo układy trwa będą, tudzież po których ukończeniu, sąd nie uzna ich niewinności.

§ 9. Z duchowieństwa mają miejsce i głos na sejmie: księży sekauski i lewancki; dwaj opaci z klasztorów w *Admont* i św. Lamberta, Rein i Forau, oraz dwaj proboszczowie katedralni sekauskiej i lewanckiej kapituł; nakoniec deputowani z pomiędzy trzech proboszczów farynych: w Gratz, Bruck i Cilli.

§ 10. Posiadacze stołowych-ziemskich dóbr (§ 3. B) wybierają z pomiędzy siebie na sejm 10 posłów, z których 8 przynajmniej należąc powini do szlachty, zaszczyconej prawem stanowem w Styryji, a najmniej 4-jej z posiadanych przez siebie dóbr ziemskich-stołowych 200 zł. lub więcej bezpośredniego podatku placą.

§ 11. W imieniu miast, mają uczestnictwo w sejmie: dwaj posłowie z miasta Gratz jeden z miasta Marburga, jeden z miasta Bruck, jeden z miasta Fürstenfeld i Friedberg, jeden z miast Petau i Radkersburg, dwaj z miast: Leoben, Judenburg, Knitelfeld i Voitsberg i dwaj z miast Cilli, Ranu, Windsch-Teistriz i Windschgratz. Izby handlowe i przemysłowe w Gratz i Leoben wysyłają każda po jednym posle na sejm. Dla reprezentantów miejskich, oprócz wymienionych w § 6 warunków, jest nieodzowném, aby należeli do którejkolwiek z gmin miejskich, przez siebie przedstawianych. Posłowie izb handlowych i przemysłowych powinni do stanu handlowego lub przemysłowego należeć, zdolność, aby być wybranymi posiadać i najmniej 100 zł. bezpośrednich podatków do kamery obwodowej wnosić.

§ 12. Wszystkie ogółem gminy wybierają na sejm 12 posłów (w statucie wyliczone są nazwiska obwodów wyborczych). Reprezentanci tych gmin powinni ogólnym warunkom (§ 6), uzdalniającym do wyboru odpowiadać, w jednej z gmin, swego wyborczego obwodu, prawo być wybranymi, własność ziemską także posiadać, z której opłaca się rocznie przynajmniej 30 zł. bezpośredniego podatku.

§ 13. Księżęta-biskupi: sekauski i lewancki mogą, w razie jakiej przeszkody, poruczyć zastępstwo osobistego znajdowania się na sejmie jednemu z kapłanów świeckich swojej diecezji. Przy wyborze posłów wybierac współcześnie należy i ich zastępców; co zaś do wymaganych warunków wybieralności, zastępcy ulegają tymże warunkom co i posłowie. Posiadacze dóbr stołowych-ziemskich wybierać mają 6 zastępców, z których czterech przynajmniej do szlachty stanowej (§ 3. B, b), najmniej zaś dwóch, do rzędu posiadaczy większych dóbr ziemskich (§ 3. B, a) należących; miasto Gratz, oraz te miasta, które razem dwóch posłów na sejm wyprawują, po jednym zastępcy, a w innych razach, na każdego posła jeden zastępca ma być wybrany.

§ 14. Posiadacze dóbr ziemskich stołowych (§ 3. B) mający prawo do reprezentacji na sejmie, będący obywatelami austriackimi doleżnikami i w pełnem użyciu praw obywatelskich, wezwani zostaną przez stanowy komitet sejmowy dla przystąpienia do wyborów, po uprzednim ogłoszeniu listy mających prawo głosu i prawo wybieralności stosownie do obiedwóch w § 3, B, oznaczonych kategorii i po upływie zakreślonego na ruzi czasu. Głosowanie odbywa się przez kartki wyborcze, zawierające nazwiska kandydatów do poselstwa i ich zastępców. Kartki wyborcze otwiera i oblicza stanowy wydział sejmowy. Względna większość głosów rozstrzyga; ci, którzy w wyżej wymienionych kategoriach otrzymali najwięcej liczbę głosów, uznają się za posłów, najbliżsi zaś po nich, za zastępców; przy równości głosów los rozstrzyga.

§ 15. Reprezentanci miast Gratz, Marburg i Bruck wybieranymi będą przez rady gminowe. Dla wyboru posłów i ich zastępców z innych, w § 11 oznaczonych miast, trzej członkowie wybrani z grona reprezentacji tychże miast, powinni zebrać się w miejscu, naznaczonem przez namiestnika. Względna większość głosów rozstrzyga, równość zaś głosów, los rozstrzyga. Reprezentanci izb handlowych i przemysłowych wybierają się przez członków rzeczonych izb; wybor zaś odbywa się według przepisanych prawideł na prawomocność postanowień tychże izb.

§ 16. Dla skutecznego wyborów reprezentantów ogółu gmin kraju, z każdej gminy obwodu wyborczego, ma zwierzchnik gminy i jeden członek wybrany przez komitet gminowy, z tegoż grona, przybyć podobnie jak i dalsi zwierzchnicy i członkowie gmin na miejsce, w obrębie obwodu wyborczego, wskazać się mające przez namiestnika. Wybór odbywa się za pomocą kartek. Względna większość wystarcza; przy równości głosów, los rozstrzyga.

§ 17. Czas urzędowania wybranych posłów i ich zastępców jest sześciolatni. Po upływie szóstego roku wybrani odnowiają się; lecz ci posłowie mogą być znowu wybranymi.

§ 18. Podczas trwania obowiązku, na miejsce na zawsze ubitych, lub czasowo być obecnymi na sejmie nie mogących, wzywają się ich zastępcy. Przy wzywaniu zastępców posłów z posiadaczy dóbr ziemskich-stołowych, lub osiadłej szlachty, trzymać się należy porządku większości otrzymanych przy wyborze głosów.

§ 19. Stanowy wydział sejmowy sprawdza wszystkie protokoły wyborcze i donosi o wypadku sejmowi, któremu służy prawo rozstrzygania nieważności pojedynczych wyborów.

§ 20. Sejm oznaczy, jakie wynagrodzenie po-

bierać mają posłowie z kassy ziemskiej za czas urzędowania.

§ 21. Marszałek ziemski otwiera zwołany przez cesarza sejm, przezyduje na zgromadzeniach i kieruje obradami, zamyka sejm, po załatwieniu właściwych mu zatrudnień, albo w skutek najwyższego rozkazu. Sejm może być w każdym czasie przez cesarza, nawet podczas jego trwania, za wezwaniem do nowych wyborów, rozwiązany.

§ 22. Członkowie sejm przy wstąpieniu do izby, składają cesarzowi obietnicę wierności, posłuszeństwa, szanowania praw i sumiennego spełnienia obowiązków, nie przez przysięgę ale przez podanie na to ręki marszałkowi.

§ 23. Wydział sejmowy, jako organ administracyjny i wykonawczy, składa się pod przewodnictwem marszałka z członków wybranych przez sejm z własnego grona. Trwanie obowiązków wydziału równe jest trwaniu sejm, który go wybrał. Wszakże po zamknięciu sejm, wydział urzęduje jeszcze dopóty, dopóki następny sejm nowego wydziału nie wybierze. Liczbę, mianowanie i stosunki tych członków, jak w ogólności określenie bliższych rozporządzeń, co do stanowego wydziału, uchwała sejm, zastrzegając jednak potwierdzenie cesarskie.

Rozdział drugi. O działaniu Sejm.

§ 24. Sejmowi służy prawo w przedmiotach ściągających się do pomyślności i potrzeb Styryji, podług najlepszej wiedzy i sumienia, wynurzać życzenia, lub żaloby kraju, oraz wniesienia i próby, bądź bezpośrednio, albo według własnej uwagi, przez namiestnika do wiadomości cesarza doprowadzać.

§ 25. Sejm ma zająć się wyborem członków rady państwa, stosownie do patentu 5 marca 1860 r. i wybranych ze swojego grona przedstawicieli do cesarskiego mianowania.

§ 26. Powołaniem sejm będzie naradzać się nad powszechnem ogłoszeniem praw i urzędów, względnie do ich szczegółowego oddziaływania na dobro kraju, czynić wniesienia, oraz współdziałać przy ustanowieniu praw, dotyczących się wyłącznie reprezentowanego przezeń kraju.

§ 27. Sejm objawiać powinien zdanie i projekta we wszystkich przedmiotach, w których rząd radzić się go będzie. Służy mu prawo obradowania w przedmiotach, dotyczących się spełnienia leżących na kraju publicznych ciężarów, lub rozwoju umysłowych i materialnych pożytków kraju, w ogólności; w szczególności zaś podniesienie sprawy roli i kredytu ziemskiego, przemysłu i rękodzieł, dobroczynnych i ogólnie pożytecznych zakładów, przedsięwzięć i budowli kosztem krajowym wnoszonych, oraz szanując istniejące ustawy i prawa, uchwały swoje w tej mierze stanowić. Projekta, ściągające się do zmian rządowych przepisów i urzędów w sprawach krajowych, tudzież uchwały, nie na jedną tylko Styryję rozciągające się mające, powinny być cesarzowi do przyjęcia i rozstrzygnięcia przedstawiane.

§ 28. Sejm czuwa nad całością stanowego majątku, lub stosownie do swego źródła, lub przez znaczenia, własność Styryji stanowiącego krajowego dobra, tudzież nad zakładami ze stanowych, lub krajowych środków zaprowadzonemi i utrzymywaniem. Uchwały sejmowe, pociągające za sobą sprzedaż, wieczyste obciążenie, albo zastawienie publicznej własności, potrzebują cesarskiego zezwolenia.

§ 29. Sejm czuwa nad zarządem majątku krajowego, tudzież nad ustanowieniami kredytowemi i długi krajowego, oraz troszczy się o spełnienie leżących w tej mierze na kraju zobowiązań. Zarządza i wydatkuje krajowe fundusze i fundusz zniesienia ciężarów gruntowych księstwa Styryjskiego, z najściślejszém postrzeganiem celów i przeznaczeń tych funduszy.

§ 30. Sejm naradza się i uchwała zebranie środków dla spełnienia działalności celów krajowych, dla pomnożenia funduszy i utrzymania zakładów, w razie jeśli dochody majątku krajowego okazały się niedostatecznymi. Służy mu w tym celu prawo, bezpośrednio podatki krajowe o 10 od sta powiększyć i wybierać. Wyższe tego rodzaju opodatkowanie wymaga cesarskiego przyzwolenia.

§ 31. Wpływ sejmowy we współdziałaniu i czuwaniu nad przedmiotami podatkowemi, a mianowicie co do rozkładu, poboru i wysyłania książęco-ziemskich bezpośrednich podatków, będzie określony przez szczególne przepisy.

§ 32. Sejmowi służy prawo nadzoru nad gminami krajowemi, stosownie do nadanych im przepisów.

§ 33. Sejm stanowi względem stopniowania i liczby przydzianych stanowemu wydziałowi urzędników i sług, oznacza prawidła ich mianowania, służbowego porządku, ich emerytury, oraz przepisy służbowe dla nich instrukcje.

§ 34. Wydział sejmowy zatławia zwyczajne sprawy administracyjne, dotyczące dóbr krajowych, funduszu krajowego i zakładów, kieruje i dozoruje przydzianym sobie urzędników i sług, w spełnianiu poruczonych im obowiązków. Wydział tak w tym względzie, jak równie w przedmiocie wykonania mogących się spełnić uchwał sejmowych, winien sejmowi zdawać sprawę, niemniej jest jego obowiązkiem wypracowywać projekta w sprawach krajowych dla sejm, bądź z jego poruczenia, bądź z własnej uwagi. Wydział, we wszystkich prawnych sprawach, sejm zastępuje; służące krajowi lub dawniejszym stanowem prawo patronatu i kollacji, prawo bądź prezentowania, bądź mianowania na beneficja i stypendja, prawo przyjmowania do zakładów stanowych, lub fundacji krajowych wykonywane jest przez wydział sejmowy. Bliższe oznaczenie służących rzeczonemu wydziałowi obowiązków i sposobu ich załatwienia, zachowuje się do instrukcji, mających się dla niego przez sejm przepisać, co się zaś ściąga do jego wpływu na gminy, tudzież na podatki rządowe, zachowuje się do osobno wydać się mających praw gminowych i podatkowych.

Rozdział trzeci. O toku spraw sejmowych.
§ 35. Sejm zebrany na mocy rządowego zwo-

cznie rozgałęzioną, nad Gertrudą z Komorowskich Potocka... Mickiewicz w jednej z poezji swoich opisuje zbrodnię Sicińskiego...

W roku 1833, kiedy szło w mojej służbie o rangę asse-sora kolegjalnego, złożyłem ówczesnej heroldji dekret...

ODEZWA DO SPÓŁKREWNYCH.

Littera docet, littera nocet....

Wiadome są powszechnie istotne różnice alfabetów polskiego i rosyjskiego tak w ogólności, pod względem formy liter...

Trudność ta nabiera prawdziwej wagi, ilekroć chodzi o oddanie rosyjskim literami niektórych nazwisk rodzinnych...

Nasza rodzina jest jedną z takich, które przedstawiają skróconą powyższą trudność, a gdy członkowie jej są liczni...

Temu to niepożądanemu wypadkowi uмышленie zapobiedz, póki czas jeszcze, to jest póki dziś żyjący Przecławscy...

Wynika pytanie: jaką mamy przyjąć ku temu zasadę? bo gdy nazwisko nasze nieinaczej rosyjskimi literami może być oddane...

Takimi źródłem i taką powagą jest bezwzględnie wyrok heroldji rządzącego Senatu Cesarstwa...

Wobec tego, iżbyśmy się porozumieli i wszyscy zgodzili pisać nazwisko nasze po rosyjsku jednostajnie i niezmiennie...

КАЗЕННЫЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ.

3. Виленский дворянский институтъ сямъ объявляетъ, что въ ономъ будутъ производиться торги 3, 7 и 10 и въ послѣдующія за тѣмъ числа ноября...

Директоръ Падрун де Карне. Письмоводитель А. Баранцевичъ. (648) Въ конторѣ Виленскаго Еврейскаго госпитала...

Печатать дозволяется. Вильно. — 27 октября 1860 г. Цензоръ, действительный статскій советникъ и кавалеръ П. Кудольскій.

tal; może nie wierzysz w Switezianki i Upiory, które opiewał Mickiewicz, może posuwając do ostatecznych krańców...

Na dalsze reklamy lub odezwy pańskie odpowiadać po gazetach nie będę; lecz ponieważ pan postąpił zmienioną reklamę...

Wilno 1860 paźdz. 16 d. Julian Horain.

W roku 1833, kiedy szło w mojej służbie o rangę asse-sora kolegjalnego, złożyłem ówczesnej heroldji dekret deputacji wywodowej Grodzieńskiej...

Taka jest przeto obowiązująca rosyjska otografia naszego nazwiska i sądzę, iż wszyscy, objęci pomienionym wyrokiem...

Niniejsza odezwa stosuje się naturalnie do tych, którzy sami, lub których przodkowie, są wyszczególnieni w dekrecie...

Hippolit z synami Longinem i Zygmuntem, Hilary z synami Mikolajem i Sewerynem, Hieronim, Aleksander, Apollinary, Wiktor, Edward i Bonifacy, bracia, pochodzący od ojca Konstantego...

To ogłoszenie ma inny cel jeszcze. Gdy wyrok heroldji nastal na osobiste moje wniesienie i nie wszystkim Przecławskim...

Może też przykład mój, zachęci do podobnego porozumienia się i do takiego rozpostu, inne osoby, y jednakowym...

Wracając do głównego przedmiotu tożsamości ortograficznej, czuję obowiązkiem wyznać, że sam uległ był zmianom...

Petersburg, 24 czerwca (5 lipca) 1860.

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

3. Wileński instytut dworząński niniejszém ogłasza, że w nim będą się odbywały targi dnia 3, 7 i 10 i następných z kolei dni listopada bież. roku...

Dyrektor Padrun de Carne. Sekretarz A. Barancewicz. (648) 2. W kantorze Wileńskiego szpitala żydowskiego będzie się odbywał targ dnia 15 listopada...

Spr. ob. starszego lekarza Gredyngier. Spr. ob. dozorcę F. Pisanko. Sekretarz Koplewski. (640)

- 1. Жена Виленскаго 2-й гильдіи купца Франциска Эмилія Гиршфельда съ сыномъ Павломъ-Карломъ отправляется за границу. Коля. ассес. Зубовичъ. (653) 1. Виленскій 3-й гильдіи купецъ Юліанъ Рудольфъ Клейнъ отправляется за границу. Коля. ассес. Зубовичъ. (658) 1. Виленскій 3-й гильдіи купецъ Еврей Ілья Коссовскій отправляется за границу. Коля. ассес. Зубовичъ. (659)

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

1. Zona Wileńskiego kupca 2-jej gildji, Franciszka-Emilia Hirschfeldowa z synem Pawłem-Karolem wyjeżdża za granicę. Ass. koll. Zubowicz. (653) 1. Wileński kupiec 3-jej gildji Julian Klejn wyjeżdża za granicę. Ass. koll. Zubowicz. (658) 1. Wileński kupiec 3-jej gildji starozakonnny Eljasz Kossowski, wyjeżdża za granicę. Ass. kol. Zubowicz. (659)

PRZEDPŁATĘ NA GAZETĘ KURYER WILEŃSKI

PRZYJMUJE EXPEDYCJA GAZET POCZTAMTU WARSZAWSKIEGO

Table with 2 columns: Subscription type (ROZCZNI, PÓŁROCZNI, KWARTALNI) and Price (po rs. 12, 6, 3)

1. Nakładem księgarni krajowej i zagranicznej J. J. OKOŃSKIEGO

w Warszawie, przy ulicy Miodowej w dawnym pałacu Biskupów Krakowskich, a obecnie W. Piotrowskiego N. 496.

Wychodzi obecnie: «OBRAZ HISTORJI POWSZĘCHNEJ; od najdawniejszych do najnowszych czasów». Dzieło z niemieckiego (Rottecka) przeobrazone przez Leona Rogalskiego.

Przenumerata na powyższe dzieło składają się mające z 5 tomów, a 10 zeszytów, oznaczają się na rub. sr. 4 50 kop., dla płaćących z góry zaś rs. 5, dla opłaćających częściowo, to jest przy pierwszym zeszycie rs. 1, a przy następnych po kop. 50, ostatni zeszyt 10 wydany zostanie bezpłatnie.

Powyzsza księgarnia ma zaszczyt donieść, że zaopatrzona jest w dzieła wszelkiej treści we wszystkich językach, że przyjmuje na skład do rozpowszechnienia książki, nuty, ryciny, biusty i t. p., że zajmuje się wydawnictwem i uprasza o nadsyłanie wiadomości (franco), gdzie, u kogo, i na jakich warunkach są do nabycia manuskrypta, a przy urzędzonych stałych stosunkach za pośrednictwem swoich kommissjonerów w Lipsku i Paryżu jest w możności dostarczać to wszystko co się najnowszego w literaturze ukazuje, po cenach nader przystępnych i w najkrótszym czasie.

Księgarnia J. J. Okońskiego otrzymała na skład główny; DZIENNIK POLITECHNICZNY, zbiór wiadomości z postępu: inżynierji, budownictwa, mechaniki i technologi. Wydawany przez B. Marczewskiego inż. kom. i p. Marczewskiego inż. dr. żel. Prenumerata roczna rsr. 6, półroczna rs. 3, kwartalna rs. 1 kop. 50, pojedynczy zeszyt kop. 50.

4. Klacz Siwa ze stadniny z DRABOWA księcia Bariatyńskiego 4-oh lat, zdalna do zaprzęgu i siodła oraz bryczka polowa i 4 chomąta są do sprzedania przy ulicy Mostowej w domu Siwickiego na przeciw konnej poczty. (647)

1. Dom komisowo-ekspedycyjny, pod firmą Dominis et Comp. otwarty w Paryżu, zajmuje się zakupem i ekspedycją po całej Europie wszelkiego rodzaju wyrobów, produktów, towarów kolonialnych i aptecznych, machin rolniczych i fabrycznych, aparatów parowych do gorzelnii lub cukrowni, pomp i wytrysków wodnych, wszelkich nasion, kwiatów i roślin pastewnych, win hiszpańskich, francuzkich i t. d. Posiadając zaś rozległe stosunki tak w miejscu jak zagranicą ze znakomitymi zakładami fabrycznymi, przemysłowymi i domami handlowymi, poleca swe usługi, ręczęc za sumienne wywiązanie się z poruczonych zobowiązań. Obstalunki osobiste lub przez korespondencje, przyjmując franco, w językach: polskim, rosyjskim, francuzkim, niemieckim i angielskim, pod adresem: a M. Dominis Maison de Commission pour la France et l'etranger. Rue Bourbon N. 23, a Paris.

Jeśliby kto chciał mieć bliższą informację o tym domie Komisowo-ekspedycyjnym, udzieli mu Michał Iwanowski, mieszkający w Wilnie w domu Szwarca przy ulicy Wielkiej. (679)

1. W Oszmiańskim powiecie, w odległości 2 1/2 mil od miasteczka Bakszy i 0 2 mile od miasteczka Kamień, w Mińskim powiecie, jest do sprzedania 285 morgow lasu, tak towarnego jak i budowlanego. Scheda ta, jest odległą o milę jedna od brzegu rzeki spławnej Berezyny; nadto, do siedlenia potrzebne warunki posiada. Do nabycia, żadnych przeszkód prawnych, ani zawikłań niema. Bliższa wiadomość w księgarni p. Aleksandra Walickiego, w Mińsku. (660)

WILEŃSKI DZIEŃNIK. GOSTINNICIA NIPOKOWSKI.

Przejdźcie w Wilno, od 24-go do 27-go października. W różnych domach: W d. Krassowskiego: szlach. Kon. Michałowski. — W d. Puzyny: T. Szukiewicz. Nap. Polubiński. — W d. Montwilli: ob. Kaz. Walkowicz. — W d. Piaseckiego: ob. B. Klimontowicz. — W d. Brandta: pani Justyna Chomska. — W d. starej poczty przy ul. Dominikańskiej: Kozielec. — W d. plebanji św. Rafała przy ul. Wilkomier: ks. Łappo. ass. koll. Fel. Rewiecki. Gólmont. Wyjechali z Wilna od 24 do 27 października. Ob.: książę Ogiński, pani Święcicka. D. Broniec. ob. K. Downarowicz. Kopański. K. Rahoza. Bron. Swidziński. Ad. Giedrojc. dyrektor szkół Świeciańskich J. Palczewski. ob. Ig. Rodziewicz. L. Sopoćko. M. Siawirynski. podpłk. Korp. Ień. J. Wejchental. adjutant Wileń. wojen. gub. rotm. Pawłow. urzęd. do szereg. polec. przy Wileń. wojen. gub. Tyrkow. ob. J. Kowerski. J. Lubański. pani Aleksandra Lubańska.

W Drukarni A. H. Kirkora i sp.

WYKAZ KSIĄŻEK POLSKICH.

№ 19.

Wypisujący pocztą książek polskich za Rs. 8, kosztów przesyłki nie ponoszą; na miejscu za taką sumę kupujący, otrzymują ustępstwa od cen.—Przy znaczniejszych kupnach lub zapisach, korzystniejsze warunki.

Wszystkie dzieła przez Katalogi różnych Księgarni, Gazety i pisma czasowe w kraju ogłaszane, podpisany bezzwłocznie dostarcza.

Przed n. rokiem 1861 r. wyda nakładem pomienionej Księgarni:

HUMBOLDTA Podróże po Rossji Europ. i Azjat., Afryce i Ameryce. Przekład M. B. Szyszki, 4 t.
MENUE X., Chrześcijanin u stóp cudownej Statui Pana Jezusa na wzgórzu Snipiskiem w Wilnie.
Książka do nabożeństwa i zbudowania dla Katolików.

WYSZYŁ JUŻ Z DRUKU:

OLTARZYK N. M. Panny Ostrobramskiej, na ceny od 35 k. do rs. 9.
RÓZANIEC N. M. Panny i Pana Jezusa, na arkuszu przedstawiony i rycinami ozdobiony. 7½ kop.
SZKAPLERZ N. M. Panny, na arkuszu przedstawiony i rycinami ozdobiony. 7½ kop.

Dokładniejsze
tytuły umieszczone
w porządku alfab.

KALENDARZE na r. 1861 tak polskie, jako i Almanach de Gotha niebawem nadejdą do Wilna

Przyjmuje się w Księgarni pomienionej prenumerata na wszystkie **PISMA PERJODYCZNE I ŻURNALE MOD.** Oddzielnie wydrukowany katalog, obejmuje bliższe szczegóły.

- A. B. C. dla grzecznych dzieci. Poznań, 1858. 6 k.
Z rycinami kolorowemi 10 k.
- Abecadnik Udrowąza.* Za pomocą którego najwięcej w dwanaście dni można nauczyć się czytać po polsku. Wydanie drugie, całkiem przerobione. Wilno, 1860. 10 k.
- Adwent.* Rozmyślenia i modły na czas Adwentu, oraz święto Narodzenia Pańskiego, in 16-o. Warszawa, 1860. 50 k.
- Agenda gospodarska,* czyli konotatnik na wszystkie dni roku, in 16-o. Poznań, 1860. Oprawna w płótno ang. rs. 1.
- AHN, Praktyczne prawidła nauczania się w krótkim czasie języka rossyjskiego, z zastosowaniem do użytku młodzieży polskiej, przez Michała Amszejewicza. Warszawa, 1850. 45 k.
- Album rysunkowe* dla początkującej młodzieży, zawierające w sobie wzory akwarelli sepji i rysunków ołówkowych. Serja I. Warszawa, 1859. rs. 3. 30 k.
- ALEKSANDROWICZ, B., Gorzelnictwo u nas w stosunku do innych przemysłów. Warszawa, 1859. 45 k.
- Jak hodować las, żeby z niego mieć jak największe korzyści. Warszawa, 1860. 60 k.
- Algebra,* przepisana do użytku w szkołach Okręgu naukowego Warszawskiego. Część I, na klasę IV-tą, 45 k. Część II, na klasę V-tą i VI-tą 60 k. Część III, na klasę VI-tą 60 k.
- ANCYPOROWICZ Zenon, Opowiadanie historii Polskiej dla dzieci, in 12-o. Warszawa, 1847. 75 k.
- ANDRZEJKOWICZ-BUTOWD, Szkice Kaukazu. 2 tomy. Warszawa, 1859. rs. 1. 20 k.
- ANTONIEWICZ, Ks. Karol, Droga Krzyżowa. Z rycinami stacji. Kraków, 1860. 20 k.
- ARAGO Jakób, Podróż na około świata dla młodzieży; po polsku i po francuzku, 8-o. Warszawa, 1860. rs. 1. 20 k.
- Atlas Historji Naturalnej* z 222 kolorowemi wizerunkami i ze szczegółowym tekstem do każdego wizerunku. Z polsko-łacińsko-francuzko-niemiecką nomenklaturą przedmiotów. Warszawa, 1860. rs. 2. 50 k.
- Atlas Historji Naturalnej,* dla użytku Gimnazjów i szkół realnych. Trzecie wydanie. r. 3. 50 k.
- AULEITNER, A., Gospodarstwo leśne, czyli proste zasady hodowania, urządzania i ochrony lasów, oraz korzystnego z nich użytkowania z szczególną uwagą na lasy prywatne, dla użytku wła-

- ścicieli ziemskich, rządów dóbr i leśniczych, praktycznie ułożone; z rycinami i tablicami, in 8-o. Warszawa, 1853. rs. 1. 20 k.
- Bajki polskie.** Lwów, 1858. 40 k.
- BANDTRIE,** Słownik (nowy) kieszonkowy niemiecko-polsko-francuzki. Nowa edycja zupełnie przerobiona. 2 tomy, in 8-o. Wrocław, 1839. rs. 3. 15 k.
- Słownik (nowy) kieszonkowy polsko-niemiecko-francuzki, in 8-o. Wrocław, 1846. rs. 1. 65 k.
- BARĄCZ** Sadok Ks., Pamiętki miasta Stanisławowa. Lwów, 1858. rs. 1. 20 k.
- Pamiętnik dziejów polskich. Z aktów urzędowych lwowskich i z rękopisów. Lwów, 1859. rs. 1. 80 k.
- BARTELS, A.,** Pan Atanazy Skorupa, człowiek postępowy. Szkice obyczajowe. Karykatury w rysunkach. rs. 6.
- BARTMAŃSKI** Tomasz, Ekonomja domowa, czyli przepisy dotyczące się gospodarstwa wiejskiego i domowego, z dodatkami objaśnień osobliwości artystycznych, in 12-o. Warszawa, 1856. rs. 1.
- BARTOSZEWICZ** Julian, Hetmani Polscy Koronni i Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Wizerunki zebrane i rysowane przez Wojciecha Gersona. Dzieło ofiarowane szanownym potomkom tychże hetmanów. Warszawa, 1860. 2 zeszyty z prenumeratą na całe dzieło, czyli 16 zeszytów, po rs. 1. 65 k.
- Królowie Polscy. Wizerunki zebrane i rysowane przez Aleksandra Lessera. Warszawa, 1857—60. 15 zeszytów. rs. 25.
- Pogląd na stosunki Polski z Turcją i Tatarami, na dzieje Tatarów w Polsce osiadłych, na przywileje tu im nadane, jako też wspomnienia o znakomitych Tatarach polskich, in 8-o. Warszawa, 1860. rs. 1. 20 k.
- Znakomici Mężowie Polscy XVIII wieku. Wizerunki historycznych osób. 3 tomy, in 8-o. Petersburg, 1855. rs. 6.
- Bazar** zabawek dla dzieci, z 6 arkuszowymi tablicami litograficznymi, obejmującymi 10 tychże zabawek i tekstem objaśniającym sposób ich urzędzenia, in 4-to. Warszawa, 1851. rs. 1.
- BELKE, G.,** O szarańczy i sposobach jej wygubienia, z przypisami E. M. Galli. Zytomierz, 1860. 45 k.
- BELLINGER, J.,** Rys krótki Jeografji in dwóch kursach, dla użytku młodzieży, in 8-o. Bochnia, 1856. 35 k.
- BELZA, J.,** Zasady Technologji chemicznej gospodarskiej; obejmujące naukę o wypalaniu wódek; warzenia piwa; wyrabianiu różnych napojów wysokowych, otrzymaniu octu i cukru z buraków, wydobywaniu mączki i przerabianiu jej na syrop, wybijaniu obojów i t. p. z dodaniem pomnożonych wiadomości praktycznych Karola Kurka, tyczących się Gorzelnictwa i Pivowarstwa. Wydanie drugie, przerobione, z jedną tablicą rycin, in 12-o. Warszawa 1851. rs. 2.
- BERDAU** Feliks, Flora okolic Krakowa, czyli wyliczenie roślin in W. Ks. Krakowskim, oraz w przyległych częściach obwodów Wadowickiego i Bocheńskiego, jako też w dolinie Ojcowskiej dziko rosnących. Z tablicą botaniczną. Kraków, 1859. rs. 2. 20 k.
- BEUDANT,** Mineralogja i Geologja (patrz Wykład początków Historji Naturalnej).
- Biblioteka ordynacji Myszkowskiéj** Zapis Konstantego Świdzińskiego. Rok 1859. Z ryciną, in 4-to. Kraków. rs. 1. 65 k. Tom 2-gi z ryciną na stali. Kraków, 1860. rs. 7. 50 k.
- Biblioteka Parafjalna dla ludu katolickiego** Pismo religijno-moralné treści. Przez Ks. Ant. Żaluskiego, łącznie z kilku kapłanami. Zeszyt 1-szy i 2-gi zawiera: Rok kościelny. O adwencie. — 3 — 6. Krzyż Chrystusów. Zbawienie, żywot i zmartwychwstanie nasze. — 7 — 10. Bractwo różańcowe Najświętszej Maryi Panny. 11 — 24. Katechizm nauki wiary i obyczajności chrześcijańskiej dla ludu katolickiego. 24 zeszytów. 1859. rs. 7.
- Biblioteka podróży** i malowniczo-historycznych opisów różnych krajów. Serya IV: Marmier, Lato na brzegach Bałtyckiego i Północnego morza. Wspomnienia z podróży. Wilno, 1859. rs. 1. Serya V: Carrey, Osm dni pod Równikiem. Wilno 1859. rs. 1. Serya VI: Lamartine i Wychochodzy francuzcy w Luizjanie. Krzysztof Kolumb. rs. 1. Serya VII: *Domeko Ign.* Araukanja i jej mieszkańcy. 90 k. Serya VIII. *Houssaye,* Podróże humorystyczne: Amszterdam, Paryż, Wenecja. rs. 1. 35 k.
- Biblioteka Polska,** wydania Kazimierza Józefa Turowskiego. Serya na rok 1860; zeszyt 1—22, z prenumeratą na cały rok, rs. 12. Z przesyłką poztą rs. 13. 20 k.
- *Popularna* nauk przyrodzonych, podług niemieckiego oryginału A. Bernstejna. Tom 8-my i 9-ty. O życiu, roślin, zwierząt i ludzi. Tom 10-ty O praktycznem opalaniu. T. 11-ty Fantazyjna podróż po wszechświecie. Przełożył Stanisław Loewenhard, in 16-o. Warszawa, 1859. po 60 k.
- BIERNACKI, J.F.,** Ogrodnik dokładny praktyczny, w miesięcznych zatrudnieniach przedstawiony, in 8-o. Wrocław, 1854. rs. 2. 75 k.
- BIGOT** Karol, Przewodnik rozmów potocznych in językach: francuzkim, polskim, niemieckim i rossyjskim, in 12-o. Warszawa, 1850. 75 k.
- BLANCHARD** Piotr, Dzieci małe. Powiastki tłumaczone z francuzkiego podług jedynastéj edycji przejrzanéj i poprawionéj. Z 12 rycinami, in 12-o. Lwów, 1858. rs. 1. 20 k.
- BOGUSŁAWSKI** Stanisław, Tak się dzieje, czyli życie nad stan. Komedja w trzech aktach oryginalnie wierszem napisana. Warszawa, 1860. 45 k.
- BOJANUS** Ludwik, O zarazie bydłécj (Księgosusz). Wyjątek z dzieła p. t. O ważniejszych chorobach bydła i koni, in 8-o. Bochnia 1846. 30 k.
- BONARDEL** Ks., Nauki parafjalne na niedziele i znakomite uroczystości w roku; zebrane przez księdza W. Świątkiewicza. Warszawa, 1859. rs. 1. 50 k.
- BORKOWSKI** Józef Hr. Dnina, Pisma, z portretem Autora, rytym przez A. Oleszczyńskiego, 2 tomy, in 12-o. Lwów, 1858. rs. 6. 60 k.
- Boško* udany w kółku towarzyskiém, czyli najciekawsze i najzabawniejsze sztuczki magiczne. 1859. 20 k.
- BRACQUEVILLE** Bibiana, Tania Kucharka, czyli zbiór doświadczonych sposobów przyrządzania potraw i ciast, in 12-o. Warszawa, 1855. 45 k.
- BREMER** Fr., Klótnia i zgoda, czyli kilka scen w Norwegji. Warszawa, 1857. 75 k.
- Ognisko domowe. Powieść w 2-eh tomach, in 16-o. Warszawa, 1860. rs. 1. 50 k.
- BRENNECKE** Dr., Nauka czytania języka angielskiego z rozdziałem zgłosek, oznaczeniem głosek i brzmień, i objaśnieniami, in 8-o. Poznań, 1859. 50 k.
- BREWER** Dr., Tajniki przyrodzenia, czyli wyjaśnienie codziennych zjawisk natury w formie zapytań i odpowiedzi; podane sposobem przystęp-

- nym do pojęcia każdego ułożone i do dzisiejszego stanu nauk przyrodzonych zastosowane. Z ostatniego wydania francuzkiego na język polski przełożone przez S. Pisulewskiego, in 12-o. Warszawa, 1856. rs. 1. 50 k.
- BRODZINSKI K.**, Wiesław. Sielanka. W jeden akt przerobił Krystyn Ostrowski. Krak., 1860. 40 k.
- BRZEŹNICKI**, Rośliny pastewne. Lwów, 1859. 50 k.
- BUCHNER C.**, Trzy sposoby suszenia i przechowywania Ziemiaków, oraz nauka robienia mączki z tychże, in 8-o. Bochnia 1846. 30 k.
- CAREME** (Kuchmistrz Napoleona), Szkoła kucharzka, czyli łatwy sposób wyuczenia się gotowania różnych potraw mięsnych i postnych; według oryginału ułożył L. Z. Wydanie drugie, in 16-o. Kraków, 1848. 70 k.
- CARPANTIER** Marja, Rady dla prowadzących Ochrony. Dzieło uwiecznione przez Akademię francuzką. Tłumaczenie z francuzkiego. Warszawa, 1860. 55 k.
- CARREY**, Ośm dni pod Równikiem. Wilno 1859, (Bibl. podr. Ser. V.) rs. 1.
- CEGIELSKI, H. Dr. Fil.**, O słowie Polskiem i koniugacjach jego, wraz z wstępem krytycznym, in 12-o. Poznań, 1853. 80 k.
- CHAŁUPCZYŃSKI Adam**, Pomysły do wiedzy dziejów życia świata. Warszawa, 1860. rs. 2.
- CHEJCINSKI Jan**, Poemata mniejsze i strofy odebrane, in 12-o. Warszawa, 1860. 75 k.
- CHŁAPOWSKI** Dezydery, O Rolnictwie. Wydanie trzecie, przejrzone i pomnożone. Poznań, 1852. rs. 2. 25 k.
- CHODŹKO Ignacy**, Próby nowego Dykejonarza. Wydał p. Wirszajtos, niegdyś szubrawiec Rustrykanin. Wilno, 1860. 65 k.
- CHRYSZTOWSKI St.**, Sposób poznawania i domowego leczenia najważniejszych chorób epidemicznie panujących między dziećmi. Dla użytku wiejskich mieszkańców, in 12-o. Kijów, 1855. 45 k.
- CHWALIBOG** Książd, Katechizm mniejszy. Wilno, 1860. 7 k.
- Katechizm Rzymo - Katolicki, czyli nauka chrześcijańska. Zytomierz, 1860. 30 k.
- CLEMENT X.**, Doktor Teologii, Rozmowy duszy z Bogiem, wyjęte z ksiąg Augusta Świętego. Przekład z francuzkiego. Warszawa, 1860. 22½ k.
- COSTE**, Przepisy praktyczne o hodowaniu ryb. Tłumaczone z francuzkiego. Z tablicą figur, in 12-o. Warszawa, 1856. 35 k.
- Cukiernictwo i sztuka pieczenia**, czyli jak można bez uczenia się cukiernictwa wszystkie tu dokładnie podane i opisane rzeczy robić. Jako to: przyrządzenie makaroników, ciast cukrowych, cukru w laskach, karmelków eseng - pastów, rozmaitych drąg i tragantowych rzeczy i t. d., tudzież zaprawianie, lukrowanie, glazurowanie owoców i t. d., in 8-o. Poznań, 1840. 60 k.
- CZARKOWSKI Piotr**, Dzieje w Polsce, Litwie i na Rusi z poglądem na wpływ Europy, od 862 do 1825 r. Warszawa, 1860. rs. 1.
- Krótki wykład Geografii powszechnej. Wydanie piąte poprawne, in 12-o. Warszawa, 1858. 55 k.
- CZEPIELIŃSKI Florjan**, Grammatyka praktyczno-teoretyczna języka Polskiego. Wilno, 1860. Cz. I. 50 k., Cz. II. 45 k.
- CZEPIŃSKI Michał**, Ogrodnictwo powszechne.
- Wydanie drugie, poprawne i znacznie powiększone, in 8-o. Warszawa, 1851. rs. 3. 60 k.
- CZERNIAWSKI Karol**, O tańcach narodowych, z poglądem historycznym i estetycznym na tańce różnych narodów, a w szczególności na tańce polskie. Warszawa, 1860. rs. 1. 80 k.
- CZERWIAKOWSKI J. R.**, Botanika ogólna roślin jawnopłciowych; in 8-o. 2 tomy z atlasem. Kraków, 1841. rs. 6.
- Botanika szczególna roślin skrytopłciowych, 2 t. 8-o. Kraków, 1849. rs. 4.
- Opisanie roślin dwulistniowych, lekarskich i przemysłowych. Botaniki szczególnej część trzecia, i czwarta in 8-o. Kraków, 1859, po rs. 3.
- CZYRNAŃSKI Emil**, Wykład Chemii nieorganicznej, zastosowany do przemysłu, handlu i medycyny, in 8-o. Warszawa, 1857, z 132 drzeworytami w tekście zamieszczonemi. rs. 3.
- DABKIEWICZ J.**, Szpiarnia wiejska obywatelska, czyli praktyczne przepisy porządnego i należytego tak utrzymania jako i urządzenia szpiarni, pewnych łatwych sposobów konserwowania wszelkich artykułów żywności do użytku i wygody człowieka służących; tudzież dokładne sposoby robienia wszelkich gatunków pekelflejszów, wędlin, salcesonów, octu, marynaty, konfitur, jako też rozmaitych naliwek, wódek, likierów, farbowanie cukrów i innych rzeczy zupełność szpiarni stanowiących. Wilno, 1838. 40 k.
- DAHLMANN Piotr**, Słownik nowy podręczny polsko-francuzki i francuzko-polski. Trzecie wydanie przejrzone i znacznie powiększone. Berlin, 1860. 2 tomy, rs. 2. 20 k.
- DANIŁOWICZ Ignacy**, Skarbiec Dyplomatów Papieżskich, Cesarskich, Królewskich, Książęcych, uchwał narodowych, postanowień różnych władz i urzędów, posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, Rusi Litewskiej i ościennych im krajów. Z pozogonnych rękopisów znajdujących się w Bibliotece Muzeum Wileńskiego, wydał Jan Sidorowicz. Tom 1-szy. Wilno, 1860. rs. 3. 50 k.
- DANTE ALIGHIERI**, Boska komedia. Tłumaczenie Juljana Korsaka, poprzedzona przemową czyli wstępem, objaśnione komentarzem P. Biagioli i Streckfusa. Warszawa, 1860. Na papierze welinowym z 16 rycinami rs. 6. Na papierze zwyczajnym bez rycin, rs. 3. 60 k.
- DAWID, W.**, Krótka Grammatyka polska, dla dzieci polskich. Wydanie drugie, poprawione i pomnożone, in 12-mo. Warszawa, 1859. 55 k.
- DEOTYMA**, Polska w pieśni. Z księgi pierwszej. Wojna olbrzymów. Wyszymir. Dwunastu wojewodów. Warszawa, 1860. rs. 2.
- DESPERAUX i DESTOULTS**, Księga Natury. Oddział pierwszy: O stworzeniu świata, in 16-o. Kraków, 1851. 35 k.
- Destyllacja zimna** albo robienie wódki karólkowej, i innych wódek i likierów bez przepalania. Z ryciną. Poznań, 1832. 20 k.
- DESZKIEWICZ**, O piecach szwedzkich krótka nauka, z 4-ma tablicami. Kraków, 1859. 70 k.
- Grammatyka języka Polskiego, in 8-o. Rzeszów. 1846. rs. 2. 50 k.
- DLUZNIEWSKI Marcei**, Weterynarja homeopatyczna, podług weterynarzów homeopatycznych Günthera, Griema i Boehma obok niektórych wyjaśnień i dodatków z własnej praktyki, in 8-o. Lwów, 1858. rs. 1, 80 k.
- DLUZNIEWSKI, W.**, Pogląd na dzieje ludzkie

- z dwunastu punktów w 304½ letniej równoległości, czyli świat przedchrześcijański i chrześcijański; wraz z kartą synehronistyczną. Warszawa, 1860. 85 k.
- DMOCHOWSKI, F. S.** Obecne kwestje gospodarcze przemysłowe. Warszawa, 1858. 75 k.
- *Sprawa graniczna. Powieść z tegoczesnych z darzeń.* Warszawa, 1860. 90 k.
- DOLINOWSKI Jan Ks.**, Zasady pszczolnictwa zastosowane do konstrukcji ula ramowego, uwieńczonego na wystawie Łowickiej 1859 r. wielkim medalem srebrnym. Warszawa, 1860, rs. 1. 50 k.
- DOMBASLE M.**, Kalendarz gospodarski czyli poradnik praktycznego gospodarza Z 9-go wydania francuzkiego przełożony. Kraków, 1856. rs. 1. 40 k.
- DOMEJKO Ignacy**, Araukanja i jej mieszkańcy. Wspomnienia z podróży po Rzeczypospolitej Chiljskiej. Wilno 1860, 90 k. (Biblioteka podróży, serja siódma).
- Droga do pozyskania spokoju sumienia i wiekuiętego szczęścia w Niebie.* Wydanie drugie, poprawione i o połowę pomnożone. Warszawa 1860. 60 k.
- DUBROWSKI, P.** Słownik polsko-rossyjski administracyjny i sądowy, zawierający: 1., Wyrażenia prawnicze i administracyjne. 2., Nazwy techniczne w budownictwie, górnictwie, hydraulicie i t. p. 3., Imiona chrzestne. 4., Synoptyczną tabelę rang i stopni rossyjskich: wojskowych, duchownych i duchownych, in 8. Warsz. 1847. 75 k.
- DUCHINSKI F. H.**, Zasady dziejów Polski i innych krajów słowiańskich. Paryż. rs. 1. 35 k.
- Duch opiekuńczy, czyli dziennik dziecienny, przedstawiający na każdy dzień w roku czytanie religijne, moralne, historyczne, potoczne, nauczające i zabawne, stosownie do pojęcia dzieci, przez PP. Descherelle, Isabelle i Morin; z francuzkiego na polskie przełożone i do miejscowości zastosowane przez M. S. 2 t., in 12-o. Warszawa, 1848. rs. 1. 80 k.*
- Dwie nauki przedślubne i po ślubie przydać się mogące, in 32.* Berlin, 1853. 25 k.
- Dwór Pański.* Obrazek dramatyczny w trzech aktach. Z podań gminnych napisany. Poznań 1860. 60 k.
- DYMNICKI Józef, Dr.**, Busko i jego zdroje. Warszawa, 1860. 60 k.
- Dyskurs dwunastu mężatek i jednéj wdowy.* 7½ k.
- Dziadek i czterej jego wnukowie, czyli początkowe nauki i wiadomości dla dzieci czytać umiejących, w rozmowach praktycznym sposobem wyłożone. Książka pożyteczna tak dla dzieci jako i dla osób ich wychowaniem trudniących się.* Wydanie drugie, poprawne, z ryciną; 2 tomy w jednym, in 8-o. Warszawa, 1852. rs. 1. 50 k.
- DZIEKONSKI Tomasz**, Powieści starego nauczyciela dla moich młodych przyjaciół. Drugie wydanie, ozdobione kolorowanemi rycinami, in 12-o. Warszawa, 1850. rs. 1. 35 k.
- Dziennik politechniczny.* Zbiór wiadomości z postępu: Inżynierji, Budownictwa, Mechaniki i Technologii; wydawany przez B. Marzewskiego i W. Marzewskiego. Z rysunkami, in folio. Warszawa, 1860. Poszyt 1-szy i 2-gi z prenumeratą na 3—12 rs. 7. Z przesyłką pocztą, rs. 8. 50 k.
- przyjęcia i pobytu nadzwyczajnego Posła Porty Otomańskiej do Stanisława Augusta, Króla Polskiego, Wielkiego księcia Litewskiego, i do Rzeczypospolitej Polskiej 1777 r. Warszawa, 1860. 50 k.
- DZIERŻON Ks.**, Pszczolnictwo nowe udoskonalone. Wydane i objaśnione przez prezesa towarzystwa pszczelnego podskarbię Brukiszę. Podług 3-jej niemieckiej edycji tłumaczył na język polski J. Lompa, in 8-o. Piekary. rs. 1. 50 k.
- EBERHARD F.**, O chowie i ulepszeniu rass koni; z poglądem na chów koni w Anglii, in 8. Warszawa, 1856. rs. 1. 50 k.
- Elementarz polski dla dzieci, z 120 kolorowanemi rycinami.* Warszawa, 35 k.
- Elementarz Zytomierski, 1860.* 4 k.
- ELKANA**, Zbiór wszystkich umiejętności dla młodocianego użytku niezbędnych. Po polsku i po francuzku. 3 tomy, z rycinami, in 12-o. Warszawa, 1845. rs. 4. 50 k.
- FALKOWSKI, Ks., C. F. D.** Kazania Roratne i na większe uroczystości N. Maryi Panny. Wilno, 1860, rs. 1. 20 k.
- Farmakopeja szpitalna, ułożona przez Radę lekarską Królestwa Polskiego i zatwierdzona przez Kommissją Rządową spraw wewnętrznych i duchownych, in 8-o.* Warszawa, 1860. Na papierze wełnowym, klejowym, rs. 1. 20 k. Na zwyczajnym, 75 k.
- FELICYAN, X.**, Dominikan, Kazania Passyjne popodwojne, z dodaniem dwóch na wielki Piątek. Warszawa, 1860. 90 k.
- FELIŃSKA Ewa**, Pamiętniki z życia. Serja II. 2 tomy. Wilno, 1860. rs. 3.
- FENELON Ks.** Modły dla chrześcijan katolików. Nowe wydanie. Kraków, 1859. rs. 1. 20 k.
- *Oprawne w saffan rs. 1. 80 k.*
— w chagrin rs. 2.
- FLEURY Ludwik**, Wykład Hygieny w szkole lekarskiej w Paryżu. Przełożył Karol Jurkiewicz. 3 tomy, in 8-o. Warszawa, 1853—6. rs. 3. 60 k.
- FOERSTER, Karol**, Przewodnik moralności i ekonomji politycznej dla użytku klas roboczych; ułożony podług dzieła francuzkiego. P. Rapet. Berlin, 1859. rs. 2. 40 k.
- Franciszek Święty (Salezy).* Filotea, czyli droga do życia pobożnego. Poznań, 1859. 60 k.
- FREJTAG, Walentyna.** Dramat w pięciu aktach. Wilno, 1860. 50 k.
- GASPARIN, H.**, Zasady Agronomji. Tłumaczył z francuzkiego T. Warszawa, 1857. r. 1. 35 k.
- GASTIER Dr.**, Homeopatyczne przedochronne leczenie dzieci. Kijow, 1857. 30 k.
- GAUME, Ks. J.**, Przewodnik, dla Spowiedników, z pism najcenniejszych, najdoświadczeszyszych i najświętobliwszych spowiedników w Kościele. Przełożył z francuzkiego Ks. Urban Rokicki. 2 tomy. Wilno, 1860. rs. 2. 70 k.
- GAWARĘCKI Zygmunt**, (patrz Gosparstwo stawowe).
- Geografia, albo dokładne opisanie Królestw Galicji i Lodomerji.* Wydanie powtórne. 1858. 90 k.
- GIRARDIN, J.**, O gnojach uważanych jako nawozy. Wydanie 5. Tłumaczenie z francuzkiego, przedmową obejmującą treściwy rys Chemji agronomicznej, in 8-o. Poznań, 1853. rs. 1. 80 k.
- GLISCZYŃSKI, M.**, Rozmaitości naukowe i literackie. Tom 1 — 8 z prenumeratą na 9—10. Warszawa, 1860. rs. 4, 75 k.
- GLUECKSBURG J.**, Pamiętnik domowy. Zbiór notatek rodzinnych i domowego zarządu dla wszystkich stanów, in 8-o. Warszawa, 1856. Na papierze białym, 90 k., niebieskim 75 k.
- GLUZIŃSKI Józef**, Drobnostki gospodarskie, z własnego czterdziestoletniego doświadczenia spisane, in 12-o. Warszawa, 1860. 60 k.

- Głos wołającego**, czyli nowy układ nabożeństwa katolickiego. Warszawa, 1860; na papierze białym rs. 1. 20 k., na papierze welinowym rs. 1. 80 k.
- GOEHLING, Dr. K.**, Lekarz i poradnik włościański, czyli jak zapobiegać chorobom i jak je leczyć środkami prostymi, pod niebytność lekarza. Z polecenia Zwierzchności. Wydanie nowe, poprawione. Wilno, 1859. 60 k.
- GÓRNICKI Łukasz**, Dzieje w Koronie Polskiej od r. 1538 do r. 1572. Ostrów, 1855. 60 k.
- Gospodarstwo** stawowe polskie, napisane przez Zygmunta Gawareckiego i Albina Kohna, oraz: Opisanie porządku stawowego przez Stanisława Srojnowskiego r. 1609. Z 74-ma figurami tak w tekście jak i na osobnych tablicach, in 8-o. Warszawa, 1860. rs. 3.
- GOSTOMSKI Anzelm**, Notaty gospodarskie pisane może—1560—1570 r. Pierwszy raz wydane po jego śmierci staraniem D-ra Wojciecha Oczka p. t. Gospodarstwo, roku 1588. Złotą zwać się mogąc księgą. Teraz na nowo z porządku po raz 5-ty odbite z porównaniem 3-ich pierwszych wydań, co do języka; objaśnione uwagami; przydane żywotem pisarza i wzmianką o jego dziełach, przez Jana Radwańskiego, in 8-o. Kraków, 1856. rs. 1. 20 k.
- GRABOWSKI Michał**, Pan Starosta Zakrzewski, in 12-o. Kijów, 1860. 75 k.
- Gramatyka** języka angielskiego, zebrana z dzieła D. Laroth, Muray, M'Culloch, Cobbet, Crambie, d'Orsey i innych; dla użytku polskiem młodzieży, in 8-o. Berlin, 1850. rs. 1. 10 k.
- Grammatyka** łacińska teoretyczno-praktyczna. Przeznaczona dla użytku Okręgu naukowego Warszawskiego. Kurs pierwszy zawierający naukę odmian foremnych, 55 k. Kurs drugi, zawierający naukę odmian nieforemnych. Warszawa, 1858. 75 k. Kurs trzeci, zawierający całkowitą składnię. Warszawa, 1860. 90 k.
- GROZA Aleksander**, Śmieciański. Powieść szlachecko-ukraińska. Żytomierz, 1860. Część I. z przedpłatą na II i III. rs. 1.
- Gry i zabawki** dla dzieci, nasładowanie z francuzkiego, z 10 kolorowaniami rycinami, in 8-o poprzeczne. Warszawa, 1851. rs. 1.
- Gwiazdka** dzieciom Maryi na miesiąc Maj. Przekład z francuzkiego. Warszawa, 1860. 12 k.
- Gwiazdka złota** dla dobrych dzieci. Początki czytania polskiego, zawierające: naukę zgłoskowania ułożoną podług najnowszych i najlepszych zasad, gawędkę, rozmówki, powiastki, wierszyki różne i powinszowania. Z 24-ma obrazkami kolorowaniami, in 12-mo. Warszawa, 1859. Oprawa w tekturkę, 50 k.
- GWOZDECKI**, Wianki. Opera romantyczno-komiczna w 4-ach aktach. Warszawa, 1859. 30 k.
- HAFER, W.**, Kultura łąk. Przełożył z niemieckiego Albin Kohn. Z drzeworytami w tekście i tablicami litografowanymi. Warszawa, 1860. rs. 2.
- HASELBACH, H.**, Zaraza śledziona. Najnowszy, niezawodny sposób leczenia zarazy śledziona, oraz poznaki rozpoznania tejże choroby, tak u żywych jak i nieżywych zwierząt. Do tego dodane weterynarsko-policyjne przepisy. Z niemieckiego przełożył J. B., in 12-o. Berlin, 1860. 30 k.
- HASELBACH, H.**, i **JAGIELSKI Wł.**, Poradnik w owczarni, czyli hodowanie owiec według najnowszych doświadczeń; zarazem praktyczne sposoby rozpoznania i leczenia chorób u owiec. Do tego dodane weterynarsko-policyjne i desinfekcyjne przepisy i apteczka domowa. Berlin, 1860. rs. 1. 20 k.
- HEINRICH T. Dr.**, Zbiór wiadomości chemiczno-farmaceutycznych pod względem teorii i praktyki, podług najnowszych doświadczeń ułożony. 3 tomy, in 8-o. Warszawa, 1852. rs. 10.
- Historja naturalna** malowniczo-opisowa dla dzieci. Z kolorowym atlasem i 105 figurami z szczególnym tekstem do każdej figury. Warszawa, 1859. rs. 1.
- Historje** Biblijne Starego i Nowego Testamentu według X. J. W. w dwóch częściach ułożone, z dodatkiem dziej Apostolskich i jeografji Palestyny. Dla użytku młodzieży katolickiej płci obojga. Bochnia, 1859. 40 k.
- HOFFMANN, W. F.**, Ziemiaznawstwo powszechne, czyli opisanie budowy i składu ziemi, jej stosunku do wszechświata, tudzież najwzajemniejszych i najciekawszych na nią zjawisk. Przełożył z niemieckiego P. E. Lesniewski. Z 4 chromolitografjami, rycinami i wielu drzeworytami, in 8-o. Warszawa, 1853. rs. 3.
- HOFMANOWA** z **Tańskich Klementyna**, Encyklopedja doręczna, czyli zbiór ciekawych wiadomości dla panien, 2 tomy. Warszawa, 1851. rs. 1. 20 k.
- **Biblioteczka** dla dzieci. 5 tomików. Wrocław, 1842. rs. 3. 15 k.
- **Powiastki i komedyjki** moralne, Z 6-ma obrazkami kolorowemi. in 18. Wrocław. rs. 1. 35 k.
- **Powieści moralne** dla dzieci; wydanie nowe. Warszawa. 90 k.
- **Powieści z Pisma świętego** wybrane z ksiąg historycznych starego zakonu, z dodaniem stosownych nauk moralnych, in 1.-mo. Warszawa, 1851. rs. 1. 50 k.
- HOŁOWIŃSKI Ignacy** (Arcybiskup Mohylewski), Homiletyka ułożona, i wykładana Alumnom Petersburskiej Akademji w 1855 r. Kraków, 1859. rs. 1. 70 k.
- HOROSZKIEWICZ Jul.**, Świat popularnie opisany, in 8-o Lwów, 1853. rs. 1.
- HOUSSAYE Arsen**, Podróże humorystyczne: Amsterdamskie.—Paryż.—Wenecya. (Biblioteka podróży, serja ósma). Wilno, 1860. rs. 1. 35 k.
- HUFELAND**, 900 najlepszych środków domowych przeciw rozlicznym chorobom i cierpieniom człowieka; tudzież skład apteczki domowej. Na wzór dzieła niemieckiego zebrane i ułożone. Wydanie czwarte powiększone. Warszawa, 1860. rs. 1. 20 k.
- HUMBOLDT Aleksander**, Obrazy natury, z umiejętnem objaśnieniami. Przełożył z 3-go poprawnego i pomnożonego wydania Dr. A. E. Urbański. 2 tomy. Petersburg, 1860. rs. 2. 50 k.
- JACHOWICZ Stanisław**, Bajki i powiastki. Wydanie ozdobione 24 drzeworytami według rysunku Gersona. Petersburg, 1860. rs. 1. 50 k. Z rycinami kolorowemi rs. 2.
- **Powiastki i Bajki**; wydanie siódme. 3 tomy. Żytomierz, 1859. rs. 1. 20 k.
- JACOWSKI**, O odkryciach i postępie w dziedzinie dentystryki. Wilno, 1860. 20 k.
- JAKUBOWSKI Leopold**, Pierworys prawa, czyli, Encyklopedja prawoznawstwa. Petersburg, 1860. 75 k.
- JANOTA Eugenjusz Ks.**, Wiadomość historyczna i jeograficzna o Żywiecczyźnie, 1859. 90 k.
- JANOWICZ A.**, Jedynek. Powieść. Kijów, 1856. 90 k.

- JARNOWSKI** Konstanty, Grammatyka ułatwiona angielska, zawierająca w sobie najpotrzebniejsze reguły, z dołączeniem obszernych ćwiczeń; in 8-o. Poznań, 1843. 85 k.
- JANOWICZ** Andrzej Wilkołaki, O obrazek fantazyjny. Warszawa, 1860. 90 k.
- Jaskinia** Beatusa. Powieść dla dzieci i ich przyjaciół. 2 tomiki w jednym, z rycinami, in 16-o. Poznań. 1844 rs. 1.
- JASTRZEMBOWSKI** W., Mineralogja zastosowana do potrzeb życia praktycznego i do rzeczy krajowych, in 8-o. Warszawa, 1852. rs. 2.
- **Stychiologia**, czyli nauka o początkach wszech rzeczy, zastosowana do potrzeb życia ludzkiego czynnego, to jest: na spełnianiu czynów ludzkich i ludzkością nacechowanych zasadzającego się. Wydanie drugie, in 8-o. Warszawa. 1856. rs. 2.
- JERZMANOWSKI** Józef, Roczniki do dziejów Podatrzra i Spiża z lat 1680—1748. Kraków, 1858. 45 k.
- JEWŁASZEWSKI** Teodor, (Nowogrodzki podsedek). Pamiętnik 1546—1604. Wydał T. X. L., in 12-o. Warszawa, 1860. 50 k.
- JEZIERSKI** M., Powieści: Złota tabakiera. Ekonomowa. 2 tomy. Kijów, 1857. rs. 2.
- JEZ** Tom. Teod., Handzia Zahornicka. Powieść. Wilno, 1860. rs. 1. 35 k.
- JORDAN**, Słownik dokładny polsko-niemiecki i niemiecko-polski, 18. Lipsk. rs. 1. 10 k.
- JOURDIER** August, Pijawka, jój hodowanie i pielęgnowanie, oraz korzyści z jój hodowli wypływające. Przetłóżył i uwagami uzupełnił Albin Kohn. Warszawa, 1859. 45 k.
- JÓZEFOWICZ** W., Sposoby wyprowadzenia wilgoci z wszelkiego rodzaju zabudowań, ostrożności przy konstrukcji nowych budowli, dla ochronienia ich od wilgoci, oraz o budowie kominów, pieców, i t. p. i o środkach zaradczych przeciwko dymieniu; z dzieł Blejchroda, in 8-o. Warszawa, 1843. 50 k.
- Wykład praktyczny miernictwa i niwelacji, z wszelkiemi zastosowaniami do potrzeb gospodarzy wiejskich etc. Z 7 tablicami, in 8-o. Warszawa, 1843. rs. 1. 80 k.
- JÓZEFOWICZ** Zygmunt, Panie Kochanku. Komedja w jednym akcie. Warszawa, 1860. 22½ k.
- Po naszymu. Komedja w dwóch aktach wierszem. Warszawa, 1860 r.
- JUNDZIEL** Józef, Opisanie roślin w Litwie, na Wołyniu, Podolu i Ukrainie dziko rosnących jako i oswojonych. Podług wydania szesnastego układu roślin Linneusza. Wilno, 1830. rs. 1. 20 k.
- JUSSIEU** Adrjan, Botanika (patrz Wykład początków Historji Naturalnej).
- KAMIENSKI** Jan Nepomucen, Zabobon, czyli Krakowiacy i Górale. Zabawa dramatyczna ze śpiewkami w 3-ch aktach, in 8-o. Warszawa. 1859. 75 k.
- KAMIŃSKA**, Obrazy wieku dzieciennego. Zbiór powieści dla dzieci od 6-ciu do 9-ciu lat, in 8-o. Wrocław. rs. 2. 25 k.
- KAMIŃSKI**, Sto bajeczek z różnych autorów wyjęte. Wilno, 1860. 30 k.
- KAKOLEWSKI** Leon, Nauka uprawy łąk, (obacz Nauka).
- Katechizm** Missjonarski, zawierający w sobie naukę chrześcijańską, którą każdy prawowierny częścią koniecznie, częścią pożytecznie wiedzieć powinien; krótko i jasnie zebrany. Bochnia. 6 kć
- Klejnoty poezji polskiej**, wybrane z dawnych i nowoczesnych dzieł: z dodaniem krótkiego życiorysu i poglądu na utwory najznakomitszych poetów, przez A. F. W., Oddział II. Poczta II, z portretem Mickiewicza, in 18-o. Warszawa, 1859. 35 k.
- Kmiatek**. Pismo tygodniowe illustrowane. Wychodzi co tydzień. Prenumerata roczna w Wilnie, rs. 2. 50 k.; z przesyłką pocztą rs. 4.
- KOHN** Albin, (patrz Gospodarstwo stawowe).
- KONCEWICZ** Jan, Piwowarstwo w całej obszerności praktycznie wyłożone; z opisaniem postępowania, jakiego przy robieniu zwyczajnego piwa, niemniej Porteru, piwa tak zwanego angielskiego i bawarskiego, trzymać się należy; z dodatkami o robieniu piwa z kartofli, surowych ziarn zbożowych, cukru, (z 10 tabellami i 10 tablicami rycin), in 8-o. Warszawa, 1847. rs. 3.
- KONICKI** Michał, Komedje humorystyczne, in 16. Warszawa, 1860. 75 k.
- KONKOŁOWSKI** Marcin X., Sadowski Jaś, mały założyciel sądów, czyli dostateczna nauka o hodowaniu drzew owocowych; dla użytku młodzieży wiejskiej w Galicji. Pomnożony przekład z ryciną, in 8-o. Rzeszów, 1847. 75 k.
- KONOPACKI**, Sz., Chronologia dziejów królestwa Polskiego, dla młodego pokolenia, 2 tomy. Zytomierz, 1860. rs. 2.
- KOPERNIK** Mikołaj, Siedm gwiazd. Przetłóżył z łaciny i wydał Narbrzan Bętkowski. 1853. Kraków, 45 kop.
- KORCZYŃSKI** Kassjan Książd, Katedra Kujawska. Cieszyn, 1860. 75 k.
- Katedra Krakowska. Cieszyn, 1859. 60 k.
- KORFF** Baron, Wstąpienie na Tron Cesarza Mikołaja 1-go, opisane z Najwyższego rozkazu z wydania rosyjskiego trzeciego (dla publiczności pierwszego), przetłóżył Józef Przecławski; in 8-o. Petersburg, 1857. rs. 2. 50 k.
- KORNET** A. J., Słownik rosyjsko-szwedzki i szwedzko-rosyjski, in 16-o. Lipsk, rs. 1. 60 k.
- KOROTYŃSKI** Wincenty, Wypil Kuba do Jakuba. Urodziny, powołanie i suchoty gorzalki, dla pożytku pospolitego spisane. Wilno, 1859. 10 k.
- KORZENIOWSKI** Józef, Konkurent i Maż. Komedja w 2-ch aktach. Wilno, 1860. 45 k.
- Majątek albo imię. Komedja w pięciu aktach, wierszem, in 12-o. Warszawa, 1860. 75 k.
- Ofiara i sumienie. Dramat opowiedziany, Wilno, 1860. rs. 1. 35 k.
- Plotkarz. Komedja w czterech aktach, wierszem.—Pustynia. Komedja w jednym akcie, wierszem. Wilno, 1860. rs. 1.
- Stary Kawaler. Komedja w 4-ch aktach, prozą. Zytomierz, 1860. 40 k.
- KOŚSAKOWSKI** Stanisław Kazimierz, Monografje historyczno-genealogiczne niektórych rodzin polskich. Z przypisami Juljana Bleszczyńskiego. Z pięcią tablicami genealogicznymi. 2 tomy. Warszawa, 1859. rs. 4.
- KOTLUBAJ**, Edward, Życie Janusza Radziwiłła, Wofewody Wileńskiego, Hetmana Wielkiego W. X. L. etc. Wilno, 1859. rs. 2. 25 k.
- KOTSCHUL** A., Grammatyka niemiecka teoretyczna i praktyczna, in 8-o. Wrocław, 1853. rs. 1. 10 k.
- KOZAKOWSKI**, O kwestji włościańskiej w Królestwie Polskiem. Warszawa, 1860. 60 k.
- KRAJEWSKI** Fr., Książd Kordecki w obronie Częstochowy w roku 1655. Poemat historyczny, ozdobiony 6-ma rycinami, Wydanie drugie. Warszawa, 1860. rs. 1.
- KRAKÓW** Paulina, Proza i poezja polska, wybrana i zastosowana do użytku młodzieży żeńskiej. Część I. Warszawa, 1860. rs. 1. 15 k.

KRASICKI Kazim. Hr., Rachunki gospodarskie, podług najprostszycich zasad, in 8-o. Lwów 1851. 22 1/2 k.

KRASZEWSKI, J. I., Caprea i Roma. Obrazy z pierwszego wieku. 4 tomy we 2-ch. Wilno, 1860. rs. 3.

— Gawędy o Literaturze i sztuce. Lwów, 1857. rs. 1. 50 k.

— Historia kolka w płocie, według wiarogodnych źródeł zebrana i spisana, in 12-o. Wilno, 1860. rs. 1.

— Metamorfozy. Powieść. 3 tomy. Wilno. 1860. r. 3.

— Miód Kasztelański. Komedja kontuszowa w pięciu aktach, proza. Kijów, 1860. rs. 1.

— Podróż Króla Stanisława Augusta do Kaniowa w r. 1787. Z listów Hr. Płatera opisana. Wilno, 1860. rs. 1.

— Resztki życia. Powieść. 4 tomy. Warszawa, 1860. rs. 3. 60 k.

— Stare dzieje. Komedja w czterech aktach, in 12-o. Poznań, 1860. rs. 1. 20 k.

— Wspomnienia Poiesia, Włojnia i Litwy. Ozdobione licznemi drzeworytami. Paryż, 1860. rs. 6.

KRUMAN Antoni, Piewiec z nad Dźwiny. Poezje. Spozyt I. Wilno, 1860. 75 k.

KRYŁOW, J., Bajki w dziewięciu księgach; tłumaczone z rossyjskiego, in 8. Wilno, 1851. r. 1. 20 k.

KRYSZKA, A., Mechanika życia ludzkiego, czyli budowa ciała i sprawy żywotne. Z licznemi drzeworytami w tekście, in 8-o. Warszawa, 1853. r. 1. 50 k.

— Sprawy chemiczne żywotne. in 8-o. Warszawa, 1855. rs. 1. 50 k.

KRZECZUNOWICZ Korneli, Uwagi o czynnościach katastralnych, dotyczących szacunku gruntów. Lwów, 1858. 15 k.

Krzysztof Aborowski. Dramat we trzech obrazach z dziejów narodowych Polski XVII wieku. Wilno, 1860. 75 k.

Książeczka złota, czyli nauka pokory prowadzącej do doskonałości chrześcijańskiej. Przekład z francuzkiego. Warszawa, 1860. 25 k.

Książka do Nabożeństwa, dla wygody wszystkich katolików a szczególnie dla tych którzy się wpisali lub wpisac pragną do Bractwa Szkaplerza św. Najświętszej Panny Maryi z góry Karmelu. Lwów, 1859. rs. 1. 50 k. Oprawna wsafjan, rs. 2. 20 k. w Chagrin, rs. 3. 50 k.

Księga podręczna wiejskiego gospodarstwa, obejmująca szczegółowe zasady różnych autorów niemieckich i przepisy tak co do teorii jako i praktyki, mianowicie: klasyfikacja, szacowanie i obrabianie gruntów, systemy gospodarcze, płodozmiany; uprawę roślin gospodarskich, pastewnych, olejnych, przedziwnych; produkcją paszy, słomy; produkcją nawozu; nawożenie; chów inwentarza; obliczanie wszelkiego rodzaju kosztów produkcji gospodarskich, zasady i przepisy taksacji i anszlagowania; zasady i teorie chemji, zastosowane do rolnictwa i fizjologii roślin; teorie Hlubka i Liebiga i t. d. Dzieło nader użyteczne nie tylko dla praktycznych gospodarzy wiejskich, ale i dla wszystkich właścicieli dóbr ziemskich, tudzież urzędników i oficyalistów ekonomicznych; przełożył z niemieckiego P. E. L. U. K. R. P. i S., 3 tomy. Warszawa, 1848—50. rs. 6. 75 k.

Kucharka Polska miejska i wiejska, zawierająca parę-set przepisów kucharskich dla młodych mżatek, kucharek i gospodyń, na tanie i smaczne przyrządzania rozmaitych potraw. Poznań, 1858. 30 k.

Kucharz nowy, wyborny i najtańszy, czyli sposób sporządzania najsmaczniejszych potraw z kartofli, tudzież użycie ich do różnych gospodarskich potrzeb. Książka dla bogaczy, równie jak dla ubogich użyteczna; zawierająca kilkaset sposobów wyprobowanych robienia z kartofel różnych zup, jarzyn, potrawek, sałat, legumin, wypiekane i innych przyrządzeń na stół, oraz użycie ich dla bydła, jako też do wyrobów piwa, wina, kawy, mydła, świec i innych potrzeb domowych. Według wieloletnich doświadczeń przez przyjacielia ludzkości ułożona; in 16-o. Lwów, 1842. 60 k.

— wyborny i tani, czyli sztuka przyrządzania wszelkich zup, pasztecików, sztuki mięsa w różnych gatunkach, ryb, pieczystego, potraw gorących i zimnych, rolad, farszów, auszpików, kremów galaret, musów, blamanżów, komputów, marmelad, mleczek, legumin, ciast, soków, lodów; tudzież nauka przyspasabiania rozmaitych zapasów spiżarni, sposobem fatwym, tanim i zdrowiu ludzkiem najodpowiedniejszym; in 8-o. Przemysł, 1849. 85 k.

Kuchmistrz polski, czyli poradnik, napisany przez doświadczonego w domach polskich kuchmistrza; zawierający sposoby tak przyrządzania najwykwintniejszych potraw, jako też wykaz stosownych pokarmów i napojów dla różnego wieku i organizmu. 2 tomy, in 8-o. Warszawa, 1856. rs. 2. 25 k.

Kuchnia i apteczka narodowa. 636 przepisów obejmujących urządzanie wędlin, jarzyn, owoców, jagód, robienia i zaprawiania ośców i drożdży; smażekonfitur; robienia, przyprawiania i przechowywania rozmaitych napojów, jako to: likierów, wódek, i t. d., sposoby pieczenia ciast zwłaszcza wielkanocnych; urządzania nabiału, jako to: masła i serów, tak krajowych jako i zagranicznych; doświadczone sposoby bielienia i farbowania płótna, materij jedwabnych, przyrządzania kadzidel, atramentów, kosmetyków toaletowych i t. d. Dzieło dla młodych gospodyń polskich. Wilno, 1860. rs. 1. 20 k.

KUCZYŃSKI, A., O przyjaźni. Warszawa, 1860. rs. 1.

KULESZA Jan, Opisanie cholery azjatyckiej jaka epidemicznie grasowała w Warszawie i Królestwie Polskiem w latach 1831, 1836 i 1837. Warszawa, 1838. 90 k.

KUNICKI, L., Nad-Bużne obrazy i powiastki. 3 t. Warszawa, 1857. rs. 3. 50 k.

KUROWSKI, J. N., Sztuka urządzania gospodarstw wiejskich, poprzedzona krótko zebraną nauką gospodarstwa wiejskiego. Drugie wydanie powiększone i zupełnie przerobione. Z rycinami i tablicami. 3 tomy, in 4-to. Warszawa, 1844.—1853. rs. 7. 20 k.

— O różnych surrogatach kartofli pod względem gorzelnictwa w ogolności a szczególności. O wyprawie łubinu na różne cele, a mianowicie: do wypalania wódki, w miejsce kartofli (Z tablicą kolorowaną rycin), in 8-o. Warszawa, 1855. 90 k.

— Wyrabianie spirytusu z buraków jako najpierwszy srodek produkownia tanio mięsa, a zarazem znacznego powiększenia zbioru zboża. Rzecz zebrana z najnowszycich doświadczeń za granicą i w kraju naszym w tej fabrykacji poczynionych. Z 2-ma tablicami rycin, in 8-o. Warszawa, 1855. rs. 2.

Kwestja moralizowania włościan. Odpowiedź na list P. W. Zielńskiego. Warszawa, 1860. 30 k.

LACORDAIRE Henryk Dominik, O wolności Włoch

- i Kościoła. Przekład Wł. Kulczyckiego. Poznań, 1860. 30 k.
- LAMARTINE, Wychodźcy francuzcy w Luizjanie. Krzysztof Kolumb. Wilno, 1860 rs. 1. (Biblioteka podróży, serja szósta).
- LATOPIS NESTORA, Stary tekst mnicha Lawrencego z XIV wieku. Oddział pierwszy. Część przez Schiözera krytycznie wypracowana, przeproszył Juljan Kotkowski. Kijów, 1860. rs. 1. 50 k.
- Lazarica. Ustęp z narodowych pieśni serbskich. Przekład Romana Zmorskiego, in 12-o. Warszawa, 1860. 75 k.
- LELEWEL Joachim, Antiquités de Pologne de Lituanie et de Slavonie. N. 1. Notice sur la monnaie de Pologne. Paris, 1842. 80 k.
- LERMONTÓW, Bojar Orsza. Przetłóżył z rosyjskiego G. C. Lwów, 1855. 75 k.
- LERUE, A., Abecadnik historyczny, z 24 rycinami, in 18-o. Warszawa, 1860. 75 k.
- LEŚNICKI Teofil, Wody głównejsze mineralne; ich skład, działanie i wskazania do użycia, ze szczególnym względem na wyrabianie w Instytucie wód mineralnych przy ogrodzie Krasieńskich, in 8-vo. Warszawa, 1851. 45 k.
- LEŚKIEWICZ, S., Zdania o gospodarstwie rolném; jako niektóre środki zapewniające (szczególnie w północnym klimacie) większą produkcję plodów ziemi, i oszczędzające koszta dotychczasowego osuszania gruntów, in 8-o. Wilno, 1856. 30 k.
- LEŚNIEWSKI, P. E., Nauka chodowania pszczół rozmaitemi sposobami, stosownie do różnego gatunku ulów, już pojedynczych, już składkowych, przewiewnych, drewnianych, czy słomianych zgodnie z naturą tego owadu i doświadczeniem światłych pszczolarzy. Jako drugie wydanie poprawne i pomnożone przewiewnej metody Nutta, do użyciu polskich gospodarzy zastosowana. Z 9 tablicami rycin, in 8-o. Warszawa, 1843. rs. 1. 80 k.
- LEWANDOWSKI J. H., Weterynarja hemeopatyczna, popularna, czyli opisanie właściwych symptomatów, towarzyszących każdej chorobie u większych domowych zwierząt, z podaniem przyczyn i stosownych prędko chorobę usuwających homeopatycznych środków, in 12-o. Warszawa, 1857. 50 k.
- LEWES, C. H., Dzieje żywota i utworów Goethego, oraz zarysy wieku jego i współczesnych mu mężów znakomitych; podług ogłoszonych i nie ogłoszonych drukiem źródeł. Z angielskiego przetłóżył i własnymi uwagami w tekście samym i dopiskach poczynionemi, powiększył A. Nowosielski. Petersburg, 1860. rs. 2.
- LIBELT Karol, System umniactwa czyli Filozofji umysłowej. Wydanie drugie. 2 t., in 8-o. Poznań, 1857. rs. 5.
- LIBERA Anna, Wiejska rodzina. Krak., 1859. 60 k.
- LIEBIG Justus, L'sty (Nowe) o chemji zastosowane do przemysłu, fizjologii i rolnictwa. Przetłóżył Ludwik Natanson; in 8-o. Warszawa, 1854. 90 k.
- LIPNICKI, X. A., Zasady kaznodziejstwa; czyli nauka opowiadania Słowa Bożego, oparta na podaniach i wzorach Pisma Świętego, Ojców Kościoła, poważnych Pisarzy i cenniejszych kaznodziejów polskich. 2 tomy. Wilno, 1860. r. 3. 30 k.
- LOMPA Józef, Przewodnik dokładny dla odwieczających święte, od wieków cudami słynące miejsce w Obrazie Najświętszej Panny Maryi na Jasnej Górze w Częstochowie, in 8-o. Warszawa, 1860. 35 k.
- Zabawy wieczorne, czyli: powieści o Ziemi S. szczególnie dla ludu pospolitego, jako też na potrzebę młodzieży szkolnej dla objaśnienia Historji Biblijnej zastosowane, in 16-o. Bochnia, 1858. 35 k.
- LADNOWSKI Aleksander, Lokaj za pana. Monodram w jednym akcie ze śpiewami. Tarnów. 1859. 20 k.
- Berek odpieczętowany. Monodram ze śpiewami w 1-m akcie, oryginalnie napisany. Bochnia. 1860. 30 k.
- LEPKOWSKI, J., O leczeniu chorób koni, bydła i psów. Wykład popularny dla użyciu gospodarzy, in 16-o. Wadowice, 1850. 90 k.
- LECZKIEWICZ, H., Farmakologja do podręcznego użyciu opracowana. Warszawa, 1860.
- O białaczce pod względem klinicznym. Warszawa, 1860. 37½ k.
- ŁUKASZEWICZ Ks. M. W., Kazania na niedziele i święta całego roku. 5 tomów. 1858. rs. 6. 75 k.
- Józef, Krótki opis historyczny, kościołów parochialnych, kościołów, kaplic, klasztorów, szkółek parochialnych, szpitali i innych zakładów dobroczynnych w dawniej diecezji Poznańskiej. Tom 1 i 2 z prenumeratą na 3-ci, rs. 8. 10 k.
- ŁYSZKOWSKI, Poradnik hodowli i weterynarji dla ziemianina, czyli najnowsze teoretyczne i praktyczne prawidła hodowania, rozmnażania, ulepszenia i pielęgnowania zwierząt domowych, ośłów, bydła i owiec, jakoteż sposoby zabezpieczania i leczenia wszelkich chorób; z dzieł zaszczytnie znanych w Europie Agronomiczno-Weterynaryjnych. 2 tomy, z atlasem 31 tablic zawierającym. Warszawa, 1839. rs. 5. 40 k.
- Zła cicha Czeszcjańska.* Książka do nabożeństwa dla katolików. Wydanie drugie przejrzone i poprawione. Warszawa 1859. Na papierze zwyczajnym, rs. 1. 50 k., opr. w saffjan rs. 2. 50 k., w chagrin r. 3. 25 k. Na pap. welinowym, bez opr. rs. 2; poprawna w saffjan, rs. 3, w chagrin, rs. 3. 75 k., w aksamit z klamerką, rs. 6. 60 k.
- MAJER, Prof. Dr., Dostrzeganie wielkości przedmiotów widzialnych. Kraków, 1860. 60 k.
- Fizjologja układu nerwowego, in 8-o. Kraków, 1854. rs. 4. 40 k.
- Fizjologja zmysłów. Kraków, 1857. rs. 4. 80 k.
- M K., Przepisy jazdy konnej krótko zebrane. Warszawa, 1860. 30 k.
- MAŁOPOLSKI Ks. M., Kazania parafjalne świąteczne. Warszawa, 1860. rs. 1.
- MARCZEWSKI, B. i W., (patrz Dziennik politechniczny).
- MARMIER, Lato na brzegach Bałtyckiego i Północnego morza. Wspomnienia z podróży. Wilno, 1859. rs. 1.
- MARON E. W., Nauka leśnictwa dla prywatnych właścicieli lasów, obejmujące zasady ustanowienia pewniejszych dochodów z lasu, tudzież zagospodarowania go według prostych praktycznych prawideł, z dołączeniem krótkich przepisów wykonawc. w tym celu mających robót geometrycznych. Przetłóżył z niemieckiego P. E. L., in 8-o. Warszawa, 1843. rs. 1. 80 k.
- MARYLSKI Eustachy, Pomniki i mogiły Polaków na cmentarzach zagranicznych. Z siedmiu kolorowanemi rycinami. Warszawa, 1860. rs. 2. 25 k.
- MATECKI Teofil D-r, Domowa apteczka. Poznań, 1860. 55 k.
- Poradnik dla młodych matek, czyli fizyczne wychowanie dzieci w pierwszych 7 latach; in 8-o. Poznań, 1848. r. 1. 65 k.

Materjały do historii rodzin Duninów. Lwów, 1858. N. 1—9. rs. 5.

Maxymy S. Józefa z Kopertynu zakonn braci mniejszych S. Franciszka. Warszawa, 1860. 7 1/2 k.

MAZUR, Rachunki pamięciowe. Stopniowo uporządkowany zbiór zadań do rachunków pamięciowych dla użytku szkół wiejskich i miejskich. Ostrowo, 1858. 90 k.

MECHERZYNSKI, K., Prawidła Ortografii w języku polskim, in 8-o. Kraków. 45 k.

— Historia wymowy w Polsce, tom 3-ci. Kraków, 1860. rs. 2. 25 k.

MELUN Vice-Hrabia, Życie Rozalii siostry miłosierdzia. Z francuzkiego oryginału przełożył E. G. Warszawa, 1859. 1. 20 k.

MICKIEWICZ Adam, Ballady i romanse. Wydanie ozdobne, oprawne w płótno angielskie, z złoconemi brzegami. Lipsk, 1859. rs. 1.

Miesiąc Sierpień, czyli miesiąc Serca Maryi. Warszawa, 1860. 37 1/2 k.

MILL, J. STUART, Zasady Ekonomji politycznej; przekład z angielskiego. 2 tomy. Petersburg, 1860. rs. 2. 40 k.

MILNE Edwards, Zoologia (patrz Wykład początków Historji Naturalnej).

Ministrantura, czyli sposób służenia do Mszy Świętej. Wilno, 1860. 3 k.

MINISZEWSKI, Galerja obrazów szlacheckich. Warszawa, 1860. 3 tomy, rs. 3. 60 k.

— Hypoteka szczęścia małżeńskiego. Studium I. Warszawa, 1860. 50 k.

— Listy Cześnikowicza. 2 t. Warszawa, 1858—60. rs. 3.

MITTELSTAEDT Jan, Uwagi nad gospodarstwem wiejskiem; in 8-o. Poznań, 1851. rs. 1. 20 k.

Modlitwy Świętych, czyli głos kościoła tryumfującego. Książka do nabożeństwa dla wiernych katolików, zawierająca modlitwy Świętych a mianowicie: SS. Alfonsa Liguori, Ambrożego, Anzelma, Bazylego, Bernarda, Bonawentury, Cypriana, Efrema, Franciszka Salezego, Gertrudy, Katarzyny, Leona, Ludwika, Mechtyldy, Teresy, Tomasa z Akwinu, Wincentego, tudzież innych SS. i świętobliwych osób, a także wyjęte z Mszału i Breviaria rzymskiego. Warszawa, 1860. Na papierze zwyczajnym rs. 1. 20 k.

Na welinowym rs. 1. 80 k. Oprawne w saffjan rs. 2. 80 k., w chagrin, rs. 3. 60 k.

MOLISZKIEWICZ Adam, Pyłki, (Poezje). Kijów, 1860. 75 k.

MONNEUSE J., Nauka pisanja listów, ułożona dla młodzieży obojga płci. Dzieło w ogóle użyteczne wszystkim trudniącym się wychowaniem; zawierające bilety i listy wszelkiego rodzaju, sposoby zakończenia listów, różne przedmioty do wypracowania dla uczących się, jakoteż: powinszowania prozą i wierszem i inne małe Poezje do imionników służące mogące. Tłumaczył M. Skotnicki, zastosował do niemieckiego, J. M. Elkana. W 3-ch językach. 3 tomy, in 12-o.

Warszawa, 1848. rs. 2.

MORACZEWSKA Bibiana, Dwóch rodzonych braci. Powieść. 2 tomy. Poznań, 1859. rs. 2. 40 k.

MOSBACH August, Wiadomości do dziejów Polskich z Archiwum Prowincji Szląskiej. Wrocław, 1860. rs. 3.

Mowa na obczynach zakonnych JW. Pana Romualda, teraz Salviana Łazarowicza, 8 Września. 1859. Wilno, 1860. 10 k.

MRONGOWIUS K. C., Słownik dokładny niemiecko-polski, krytycznie wypracowany. Przejrzał Dr. W. Wyszomirski, 8-o. Królewiec, 1853. rs. 4.

MROZIŃSKI Józef, Zasady pierwsze Grammatyk i języka polskiego, in 12-mo. Lwów, 1850. 25 k.

MUCZKOWSKI Józef, Grammatyka języka polskiego. Wydanie nowe przerobione. Petersburg, 1860. 75 k. Mniejsza. 45 k.

MULLOIS Izidor Książd, Poradnik chrześcijańskiego miłosierdzia. Przełożył na język polski według dwudziestej edycji Ludwik Milkowski. Poznań, 1859. Na papierze welinowym. r. 1. 20 k.

— — — zwyczajnym 80 k.

Muzyka do śpiewów historycznych Juliana Ursyna Niemcewicza. Petersburg, 1860, rs. 1.

Nabożeństwo dla pobożnych dzieciak. Poznań, 1858. 20 k.

— do Matki Boskiej bolesnej. Bochnia, 1850. 6 k.

— Seraficzne do Boga w Trójcy jedynej i niepokalanęj Panny Boga Rodzicy Maryi, dla potrzeby wiernych pobożnych, mianowicie braci i siostr szkaplerza Przenajświętszej Trójcy napisane. Wilno, 1857. 30 k.

NATTER, Kazania na uroczystości Świętych Pańskich w ciągu roku przypadające. Przepol-szczone z niemieckiego przez Ks. Pawła Winnickiego, in 8-o. Warszawa, 1860. 90 k.

Natura w swoich zjawiskach. Książka dla młodego wieku, in 8-o. Warszawa, 1855. 30 k.

Nauka czytania dla grzecznych dzieci; wielu rycinami ozdobiona. Poznań, 1858. Oprawna w tekturkę, 60 k. Z kolorowemi rycinami, r. 1. 20 k.

— praktyczna czterech języków: Francuzkiego, Angielskiego, Niemieckiego i Włoskiego przez czytanie i tłumaczenie powieści i dramatów dla młodzieży stosownych. Warszawa, 1860. 30 k.

— praktyczna języka francuzkiego na sposób jak wszyscy uczą się rodowitego języka przez oglądanie i nazywanie przedmiotów, obejmująca 300 rycin i więcej 20,000 fraz najwięcej z Dykcjonarza Akademji Francuzkiej czerpanych i w sposobie rozmów ułożonych. Wychodzić będzie poszytami. Poszyt I. Warszawa, 1860. 55 k.

— *Úprawy łąk.* Przétłómaczył z niemieckiego podług Fries'a i uzupełnił podług innych niemieckich i francuzkich autorów Leon Kąkolewski. Warszawa, 1860. rs. 1. 35 k.

— wyrobu i wypalania dobrych cegieł i dachówek, jako też zakładania cegielni. Z niemieckiego. Z abrysem na stawienie cegielni i szopy. Bochnia, 1847. 35 k.

Nauki z Tomasa z Kempis. Na dni całego roku. Wilno, 1860. 25 k. Na białym papierze 30 k.

NEHRING Władysław, O historykach polskich szesnastego wieku. Część druga. O życiu i pismach Joachima Bielskiego. Poznań, 1860. 55 k.

NEUGEBAUER L. A., Anatomja opisowa ciała ludzkiego. Dzieło ozdobione drzeworytami. Warszawa, 1860. Tom 1-szy zeszyt 1—8, po 35 k.

Prenumeratu na całe dzieło rs. 5.

— Nowy sposób robienia krwawego szwu krocza i szromu. Z rysunkami. Warszawa, 1860. 37 1/2 k.

NIEGOLEWSKI, Dr. Poseł Pleszewski. Interpelacja na posiedzeniu Izby poselskiej sejmu pruskiego z d. 12 Maja r. 1860. Wedle sprawozdań stenograficznych. Petersburg, 1860. 6 k.

NIEMCEWICZ Julian Ursyn, Podróże historyczne po ziemiach polskich od 1811 do 1828 roku. Wydanie drugie, ozdobione 38 rycinami na stali. 8 majori. Petersburg, 1859, rs. 10; wydanie bez rycin, na pap. ostatniejszym, r. 3. 45 k.

NIEMOJEWSKI Ludwik, Obrazy z Pisma Świętego. Poznań, 1856. rs. 2.

NIEWIAROWSKI Aleksander, Gwiazdka. Warszawa, 1860. Prenumeratu na 36 zeszytów. rs. 5.

- NOBIS, A.**, Zaprowadzenie ulepszonego gospodarstwa w włościańskich posiadłościach, czyli rozmowy włościan o przedmiotach gospodarstwa. Z niemieckiego przełożono, in 8-o. Brodnica, 1846. 50 k.
- NOBIS Reinhold**, Książka dokładna, praktyczna, podręczna o wszystkich częściach i odnogach gospodarstwa wiejskiego; dla uczących się gospodarstwa, ze szczególnem uwzględnieniem potrzeby uczniów gospodarstwa, i początkujących gospodarzy. Przełożona z niemieckiego przez X. F. A. E. Ł. i W. Z wielu wyobrażeniami w zarysie. 2 t., in 8-o. Leszno, 1850—2. rs. 3. 30 k.
- NOEL i CHAPSAL**, Grammatyka (nowa) francuzka. Przejrzana, powiększona wielu ważnemi postrzeżeniami, z przydaniami osobnego tomu ćwiczeń stopniowych i zastosowanych do prawideł, przez P. Parvez, 2 t., in 12. Warszawa, 1855. rs. 1. 30 k.
- Notatki Agronoma dla gospodarzy wiejskich.* Ułożył agronom Br. Sz. Wilno, 1860. rs. 1. 20 k.
- Nowenna** na cześć Niepokalanego poczęcia N. Maryi Panny, z powodu cudownego medalu. Warszawa, 1859. 15 k.
- NOWOSIELSKI Antoni**, Stary bioralista, 12-o. Kijów, 50 k.
- Obraz cudowny** Matki Boskiej Częstochowskiej Chromolitografowany, w formacie zastosowanym do wielkości książki do nabożeństwa. 15 k.
- czynności drugiego zebrańia Towarzystwa rolniczego w królestwie Polskiem. Warszawa, 1859. rs. 1. 80 k.
- Obraz** Matki Boskiej Niepokalanego poczęcia, chromolitografowany. 15 k.
- Obzędry** Wielkiej Soboty z odpowiedniami rozmyślaniami, przez K. W... S... Kraków, 1850. 17½ k.
- Obzędzaje i zwędzaje** (dawne), szlachty i ludu wiejskiego w Polsce i w ościennych prowincjach, in 12-o. Warszawa, 1860. rs. 1. 20 k.
- OCZAPOWSKI Michał**, Gospodarstwo wiejskie, obejmujące w sobie wszystkie gałęzie przemysłu rolniczego, teoretyczno-praktycznie wyłożone. Wydanie drugie. 10 t., in 8-o. Warszawa. 1850. rs 10
- Nauka ekonomji, czyli zarządu gospodarstwa. (Gospodarstwo wiejskie, tom 11 i 12-ty), in 8-o. Warszawa, 1856. Prenumerata na 6 zeszytów rs. 5 10 k.
- Zasady ogólne hodowli bydłał domowych, a w szczególności chów owiec dla pożytku praktycznych gospodarzy. Z rycinami, in 8-o. Warszawa, 1841. rs. 1. 80 k.
- ODELGIEWICZ Ks. Zygmunt**, O Niepokalaném poczęciu Najśw. Panny Maryi. Lwów, 1858. 40 k.
- Ogrodnictwo** zastosowane do potrzeb Ziemiannina polskiego, przez Autora: O przyozdobieniu siedłisk wiejskich. Z 6 rycinami, in 8-o. Lwów, 1845. rs. 2. 20 k.
- Ojciec Kapucyn.** czyli zwycięstwo wiary i miłości; z ryciną. Toruń, 1860. 45 k.
- Ojcie nasz** na ósm nauk passyjnych rozłożony; tudzież przypowieści Chrystusowe w naukach passyjnych wykładane przez Kapłana obrzędku Ormiańskiego Archidyecezzji Lwowskiej. Lwów, 1860. rs. 2. 40 k.
- OLLENDORFF**, Grammatyka francuzka dyalogiczna, dla polaków obrobiona. 2 tomy, in 8-o. Poznań, 1854. rs. 2. 40 k.
- OLSZEWSKI Tyburey**, Uwagi o chowie koni i wyścigach w Galicji. Lwów, 1858. 60 k.
- OSTERLEN, F. Dr.**, Farmakologija. Do podręcznego użytku opracowana przez Henryka Łuczkiwicza, in 8-o. Warszawa, 1860. rs. 2. 25 k.
- OSTARZYK NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY MATKI BOSKIEJ OSTROBRAMSKIEJ.** Zbiór nabożeństwa, poświęcony szczególniejszemu uczczeniu i uwielbieniu N. M. Panny w Wilnie w Obrazie Ostrobramskim niezliczonemi łaskami słynącej; poprzedzony historyczną wiadomością o tymże cudownym Jój wizerunku, przez X. J. M. Wilno, 1860. Na papierze szarym, oprawny w skórę, brzegi nakrapiane, 35 k. Takież wydanie, w oprawie lepszej, ze złoconemi brzegami i futerałem 65 kop.; na papierze półbiałym, oprawny w skórę, z futerałem; brzegi złocone, 90 k.; na papierze białym z wizerunkiem N. Panny i widokiem Ostrej-Bramy, na stali rżniętym; bez oprawy, rs. 1; oprawy w safjan lub płótno angielskie; złoconia brzegów staranne, rs. 1. 50 k.; na najpiękniejszym welinowym papierze, z podobnemi stalorytami, bez oprawy rs. 2; oprawny w chagrin z suchemi wyciskami rs. 3; w takiej oprawie ze złoconemi wyciskami na okładkach rs. 3. 30 k.; takież wydanie w akksamit oprawne, z klamerką rs. 6; takież wydanie i w podobnej oprawie z ozdobami brzoźwemi na rs. 7. 50 k., rs. 8. 25 k. i rs. 9.
- Złoty, czyli krótkie zebranie różnego nabożeństwa, z dodaniem modlitw i pieśni używających w Rzymko-Katolickim kościele, tudzież objaśnień wyrazów w Godzinkach o Niepokalaném Poczęciu Najświętszej Maryi Panny i w Litanji Loretańskiej. Dosłowny przedruk z wydania XX. Misyonarzy wileńskich. Petersburg, 1858. Oprawny w safjan z złoconemi brzegami. rs. 1. 80 k.
- OMALIUS d'Halloy**, O rasach ludzkich, czyli zasady etnografji. Przekład z francuzkiego W P. z ryciną wyobrażającą główne plemiona ludzkie, in 12-mo. Wilno, 1852. 90 k.
- Opisanie historyczne* kościoła Szydłowskiego na Zmudzi, wstawionego cudownym obrazem Matki Boskiej, przez J. B. Wilno, 1859. 30 k.
- ORZECHOWSKI St.**, Ziemiauin, albo rozmowa ojca z synem o sprawie Polski r. 1565, i policja Królestwa Polskiego, nakształt Arystotelesowych polityk. Kraków, 1859. 80 k.
- Zwyot i śmierć Jana Tarnowskiego, Kasztelana Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego. Ostrów, 1860. 60 k.
- OSIPOWSKA Józefina**, Podarunek Cioci, czyli powieści dla dorastających dzieci, ofiarowane Helenie i Ksawercjowi, ozdobione kolorowemi rycinami. Warszawa, 1847. rs 1 20 k.
- OŚSOWSKI Jan S.**, O łaźni parowej w aparatach przenośnych. wynalazku i jej skutkach w rozmaitych chorobach, in 8-o. Warszawa, 1852. 40 k.
- OSTRZYKOWSKI Bonifacy X.**, (Kanonik honorowy katedry Plockiej), Klef pod rodzinném niebem. Warszawa, 1860. rs. 1.
- OZANAM, A. F.**, Tym, którzy cierpią. Książka dla chorych, z wyjątków Pisma Świętego złożona. Warszawa. 1859. Na papierze welinowym, 40 k. Na zwyczajnym, 20 k.
- Pacierz.** Książeczka dla dzieci i ludu pobożnego. Wilno, 1860. 5 k.
- Pamiętka z Hodowic.** to jest: dwie koronki na cześć Najświętszej Panny Maryi, na miesiąc Maj i kiedykolwiek. 32-o. Lwów, 1858. 22½ k.
- Pamiętnik dla gospodarzy** wiejskich, wydany nakładem Towarzystwa rolniczego w królestwie Polskiem, in 16-o. Warszawa, 1860. Broszrowany 35 k., oprawny w płótno ang. 60 k.
- Pamiętnik religijno-moralny.** 1859 r. 12 zeszytów miesiecznych. r.4 50 k. 1860. Zeszyt 1—9 z pre-

- namerata na 10 — 12, rs. 4. 50 k. Z przesyłką pocztą rs. 5. 75 k.
- Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego** Warszawskiego, 1860. Zeszyt 1 — 9 z prenumeratą na 10—12, rs. 4. Z przesyłką pocztą rs. 5. 50 k.
- PAPROCKI** Bartosz, Herby Rycerstwa Polskiego. Zebrane i wydane r. p. 1585. Wydanie Kazimierza Józefa Turowskiego, z obszernym skorowidzem i wiadomością o autorze i jego pismach. Kraków, 1860. rs. 9.
- PASEK** Jan Chryzostom, Pamiętniki z czasów panowania Jana Kazimierza, Michała Korybuta i Jana III. Petersburg, 1860. 75 k.
- PERNER**, Dr., Litość w stosunku do cywilizacji. Petersburg, 1859. 35 k.
- PEKAŁSKI** Piotr H., Zywot Świętego Wojciecha Biskupa i męczennika, z uwagami nad podaniem Czechow: jakoby zwłoki Jego w Pradze spoczywały. Z dwiema rycinami, in 8-o. Kraków. rs. 1. 50 k.
- PFEIFFER**, Ida, Dwie podróże na oko świata przez niewiastę odbyte. Przełożył Juljusz Schedling, in 12-o. Warszawa, 1860. rs. 1.
- PHILIPP** Robert, Użycie kartofli na krochmal, syrop, cukier, gumę, jakoteż fabrykowanie z nich doskonałego piwa; podług wieloletnich doświadczeń, z 5 tablicami. Warszawa, 1846. 90 k.
- PIĄTKOWSKI**, R., Praktyczna nauka o wyrabianiu wódki z kukurudzy, to jest: jak robić zacier, drożdże sztuczne, podmlodę, jak wyrabiać i używać sioda; utrzymywać gniazdo czyli holowicę, używać surowcu zielonego, czyścić naczynia aby osiągnąć móżdż najwyższy wydatek spirytusowy, mianowicie: z korca kukurudzy 11 garncy, żyta 9½ garncy, a z korca siodu 6 garncy okowity na 67 sztrychów Rychtera, in 8-o. Lwów, 1854. 45 k.
- PIETRUSKI** Stan. Konst., Historia naturalna i hodowla ptaków zabawnych i użytecznych; czyli dokładne opisanie wszystkich śpiewających, nasładujących mowę ludzką, pięknie ubarwionych, domowych i użytecznych ptaków, z podaniem najnowszych sposobów i doświadczeń jak takowe łowić, przyswajać, chować, karmić, rozmnażać, od ochorów chronić i z tychże leczyć. Kraków, 1860. rs. 1.
- PINARD** Ks., Duch wiary chrześcijańskiej, czyli wpływ religii chrześcijańskiej na oświatę i sztuki. Przełożył z francuzkiego F. S. Dmochowski. Warszawa, 1860. 75 k.
- Piosenki** Lirnika Polskiego. Zeszyt I-szy, Warszawa, 1860. 40 k.
- Pismo** zbiorowe, pod redakcją Józefa Ohryzki. 2 tomy. Petersburg, 1859. rs. 3. 50 k.
- PISULEWSKI**, S., Botanika krótko zebrana, czyli pierwsze zasady nauki o roślinach, in 12-o. Warszawa, 1853. 90 k.
- PLATER** de Broël, Włodzimierz - Stanisław Hr., Zbiór pamiętników do dziejów polskich, 4 tomy, in 8-o. Warszawa, 1858. rs. 4.
- PLĄSKOWSKI** Ignacy, Słownik podręczny polsko-włoski, dla dobrego wymawiania opatrzoney akcentami nad wyrazami włoskiemi; tudzież włosko-polski pomnożony grammatykalną wiadomością o koniugacjach słów włoskich. 2 tomy. Warszawa, 1860. rs. 3. 30 k.
- PODWYSOCKI** J., Domowy lekarz homeopata, podług D-rów Heringa, Testa i innych. Wydanie drugie, poprawione i znacznie powiększone, in 8-o. Warszawa, 1860. rs. 2.
- POLUJANSKI** Aleksander, Wędrówki po gubernji Augustowskiej w celu naukowym odbyte. Warszawa, 1859. rs. 1.
- POLUJANSKI** Aleksander, Wykład popularny nauki gospodarowania w lasach. Warszawa, 1860. 45 k.
- PONSARD**, F., Lukrecja. Tragedja w pięciu aktach wierszem; tłumaczenie z francuzkiego Aleksandra Lityńskiego. Paryż, 1852. rs. 1. 20 k.
- POPLINSKI**, A., Przykłady do tłumaczenia z łacińskiego na polskie i z polskiego na łacińskie. Część I zawierająca regularne formy na Sextę. Wydanie 4-te, z słownikiem. Poznań, 1853. 50 k. Część II, zawierająca nieregularne formy na Kwintę. Poznań, 1851. 60 k.
- POPLINSKI** A., Wybor prozy i poezji polskiej dla klasz niższych gimnazjalnych i wyższych szkół miejskich. Wydanie trzecie, in 8-o. Poznań, 1833. 80 k.
- PORÓJ** Adam, Zarys dziejów literatury polskiej od czasów najdawniejszych do ostatnich, z wiadomością o rodzajach poezji. Warszawa, 1860. rs. 1. *Posiedzenie* (drugie) publiczne Towarzystwa rolniczego w królestwie Polskiem. Warszawa, 1859. 60 k.
- Postęp*. Pismo malownicze, z drzeworytami w tekście. Premerata roczna za 12 zeszytów, rs. 5. Z przesyłką pocztą, rs. 7.
- POUILLET**, M., Zasady Fizyki i Meteorologii przystępnie dla ogółu wyłożone. Przełożył Adam Bar, z dodatkiem atlasu zawierającego przeszło 350 figur objaśniających, in 8-o. Warszawa, 1854. rs. 2. 50 k.
- Powinszowana i śpiewy przygodne towarzyskie*, wydane przez R. E. B. J. C. Białą, 1855. 60 k.
- Pożytek i szkodliwość Gorzałki*. Nowa i trafna nauka dla ludu jak najpewniejszym sposobem uchronić się od wiecznego zepsucia. Z dodaniem tablicy, wykazującej dokładnie stratę na gorzałkę, poczynając od jednej osoby do 5 milionów ludności. Z wzorów zagranicznych dzieł naśladował B. Dombor. Wilno, 1859. 15 k.
- PROKOPOWICZ** Piotr, Pszczelarz, czyli wykład zasad wrozumowanego postępowania z pszczołami zalecony. Opracował Adam Mieczyski. 60 rycin w tekście, in 12-o, Warsz., rs. 1. 35 k.
- PRUSZAKOWA** Seweryna z Żochowskich, Rozrywki dla młodocianego wieku. Dzieło zbiorowe w 5-ciu tomach, obejmujące: powieści, podróże, literaturę i rozmaitości. Serja III. 6 zeszytów z prenumeratą na całą serję z 15 zeszytów, rs. 4. 50 k.
- Przechadzki po Wilnie i jego okolicach*, przez Jana ze Sliwina. Wydanie drugie, poprawne, dopiskami uzupełnione i planem miasta ozdobione. Wilno, 1859. rs. 2. 50 k.
- Przewodnik* po Gjeowskięj dolinie. Warszawa, 1860. 25 k.
- PRZEZDZIECKI** Aleksander, (patrz Wzory sztuki).
- PRZYBYŚLAWSKI** Henryk, Skiba i Ostoja. Powieść współczesna. Warszawa, 1860. 60 k.
- Przysięga* uważana ze stanowiska historyczno-apologetyczno-moralnego, przez Ks. J. J. K. L. T. Gnieszno, 1859. 45 k.
- Przysposobienie się* trzydniowe do spowiedzi Wielkanocnej. Warszawa, 1860. 12 k.
- PUTSCHE** W. K. E., Nauka chodowania pszczoł, oparta na wieloletniem doświadczeniu, z niemieckiego przełożył J. S. Z tablicą, in 8-o. Kraków, 1839. 85 k.
- RADWANSKI** Andrzej, Początki Fizyki, in 8-o. Warszawa 1839. rs. 1. 20 k.
- RACIBORSKI** Adam, Mowa o styczności medycyny z innymi naukami pięknymi i literaturą. Paryż, 1858. 60 k.

- RADZIWIŁŁA** Krzysztofa Księcia Hetmana Polnego W. K. L. Sprawy wojenne i polityczne 1621—1633, in 8-vo maj. Paryż, 1859. rs. 6.
- RAQUILLER** Feliks, (b. oficer), Zbiór wiadomości praktycznych i użytecznych w gospodarstwie wiejskiem, dokładnie zebranych. Warszawa, 1860. 35 k.
- Rarogi salonowe, przez Bociana** Wileńskiego, in 16-mo. Wilno, 1860. 30 k.
- RASTAWIECKI** Edward, (patrz Wzory sztuki)
- RICHTER, H. D.**, Wykład Terapii fizjologicznej. Postępowanie lekarskie oparte na rozumie i na przyrodzeniu ciała ludzkiego. wystawione jako nauka samoistna. Na język polski przełożył i uzupełnił Fr. Kazimierz Skobel, 2 tomy, in 8-o. Kraków, 1856. rs. 6. 60 k.
- Rocznik Towarzystwa naukowego Krakowskiego.** Poczet trzeci. 2 tomy. Kraków, 1858. rs. 3.
- Rocznik Towarzystwa Paryskiego Lekarzy Polskich.** Paryż, 1859. rs. 1. 80 k.
- Rocznik** wydziału lekarskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim, z widokiem zakładu klinicznego i trzema tablicami, in 8-o. Kraków, 1845 rs. 1. 50 k
- RODZISZEWSKI, T.**, Modlitewki dla dzieci. Warszawa, 1859. 35 k. Oprawne w płótno angielskie z złoconymi brzegami, 65 k.; bez złoconia 55 k.
- Nowe bajki i powiastki dla dzieci, oryginalne. Z czterema rycinami. Wydanie drugie. Warszawa, 1856. 95 k.
- ROMANOWSKI** Mieczysław, Łużeccy. Ustęp z wojen Tureckich. Lwów, 1856. 95 k.
- ROMANOWSKI F.**, Moja teka i jej zasoby w różnych chwilach zbierane. Warszawa, 1860. 40 k.
- ROSCHER** Wilhelm, Zasady Ekonomji politycznej dla poświęcających się tej nauce i trudniących się stosowaniem jej do spraw życia społecznego. Z niemieckiego przełożył podług trzeciej, powiększonej i poprawionej edycji, F. S. Kupiszewski. Warszawa, 1860. rs. 2. 70 k.
- ROSE, J. K. Dr.**, Dyagnostyka fizyczna chorób płuc i serca, z szczególnym względem na Auskultację i Perkussją. Warszawa, 1860. 90 k.
- Rozmyślania** dla osób duchownych na wszystkie dni roku, z listów i Ewangelij, które się każdej Niedzieli na Mszy Ś. czytają wyjęte, w celu oświecenia się w obowiązkach swego stanu, oraz podania gruntownej nauki ludowi chreścijańskiemu. Przekład z francuzkiego przez X. Jana Benisławskiego. Biskupa Gadareńskiego. 3 tomy in 12-o. Warszawa, 1859. rs. 4. 40 k.
- Rozprawy** C. K. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego. Tom 21 i 22-gi, po rs. 1.
- Rozprawy i wnioski** o Ortografji polskiej przez Deputacją od królewskiego towarzystwa warszawskiego przyjaciół Nauk wyznaczona. Warszawa, 1830. rs. 1. 65 k.
- Różaniec** Najświętszej Panny Maryi i Pana Jezusa. Na wielkim arkuszu, ozdobiony Wizerunkami: N. P. Maryi Różańcowej, Pana Jezusa (Ecce Homo) i Św. Domigika. 7½ k.
- RYBICKI** Teofil, Zasady Technologji chemicznej, obejmujące wiadomości zebrane o fabrykach i użytkach ważniejszych produktów mineralnych, (Z atlasem, złożonym z 12-tu tablic), in 12-mo. Warszawa, 1846. rs. 1. 40 k.
- RYCHTER, B.**, O Inie towarzem Litewskim; czyli informacja o sprzedaży Inu, tak dla właścicieli ziemskich jako i rządców ich majątności. Edycja druga poprzedzona zarysem życia Jana Rychtera, przez Wł. Syrokomlę. Wilno i Witebsk, 1859. 35 k.
- RZEWUSKI** Leon Hr., Kronika Podhorecka 1706—1779. Kraków, 1860. rs. 1. 20 k.
- SABOWSKI, Władysław,** Ziarna i plewy. Pisma wierszem oryginalne i tłumaczone. Warszawa, 1860. rs. 1.
- SAINTE-FOI** Karol, Godziny rozmyślania, czyli rady i przestrogi dla młodzieńców. Przełożone z francuzkiego przez J. z P. B., in 16-o. Warszawa, 1860. 75 k.
- SALWATORI** Marja Filip, Zbiór życia S. Weroniki Giuliani Panny zakonu Św. Klary Kapucynek, kanonizowanej przez Ojca świętego Grzegorza XVI. Z włoskiego na język polski przetłómaczony, z dodaniem litanij, modlitw i pieśni do teje Świętej. Warszawa, 1859. 25 k.
- SANGUSZKO, Wł. Książę,** O chowie koni i polepszeniu rasy, in 8-o. Lwów, 1839. 20 k.
- SAPALSKI J.**, O trzęsieniu, podług Hugs'a, in 8-o Warszawa, 1850. 50 k.
- SCHERER, T. Dr.**, Dmuchawka i jej użycie do rozborów chemicznych. Z niemieckiego przełożył J. P. M. Duniecki, in 8-o. Brunświk, 1854. 75 k.
- SCHLIPF, J. A.**, Nauka gospodarstwa wiejskiego, podług najnowszych zasad popularnym sposobem wyłożona dla użytku praktycznych gospodarzy. Przełożył z drugiego niemieckiego wydania P. E. Leśniewski. 2 tomy z rycinami, in 12-o. Warszawa, 1855. rs. 2.
- SCHMELZ** Dominik, Gorzelnictwo postępowe, czyli najlepsze sposoby zacierania zboża, kartofli i kukurudzy; tudzież robienia holowicy i najnowsze sposoby wyrabiania drożdży prasowanych i słodzenia zboża. Z dołączeniem wielu tabel z wyrachowaniem różnych miar i wag różnego kształtu objętości naczyń. Wypracowane w dwudziesto-pięcioletniej praktyce. Dla właścicieli gorzelni, gorzelników i wszystkich przedsiębiorców, zrozumiałe z wszelką łatwością do pojęcia i naśladowania, 1859. rs. 2. 70 k.
- SCHMIDT** Henryk, Rys dziejów Narodu Polskiego od najdawniejszych czasów znanych, do roku 1763. 9 zeszytów rs. 8, 90 k.
- SCHMIDT** Krzysztof, Owoce dobrego wychowania, czyli dobre dzieci. Z niemieckiego na poski język przełożył Piotr Guhra. Z dwiema rycinami. Toruń, 1860. 90 k.
- Arnold E. J. i Hoffmann Fr. Powiastki niemiecko-polskie dla dzieci; z 6 kolorowemi rycinami. Warszawa, 1860. rs. 1.
- 20 k. po polsku z 6 rycinami 75 k.
- SCHNEJDER, H. K.**, Gospodarstwo wiejskie, w listach popularnych skreślone. Przekład z niemieckiego, in 8-vo. Warszawa, 1860. rs. 1. 80 k.
- SEMENENKO, X. P.**, Obraz Słowa polskiego i jego odmian, in 8-o. Poznań, 1852. 55 k.
- Septenna**, czyli siedmiodniowe nabożeństwo do łaski Boskiej Częstochowskiej, które nie tylko na Jasnej Górze, ale i wszędzie odprawionem być może. Warszawa, 12½ k.
- SERWATOWSKI** Walerjan, Ks., Nauki parafjalne dogmatyczne dla ludu wiejskiego, in 8-o. Warszawa, 1860. rs. 1. 60 k.
- Wykład Pisma świętego Nowego Zakonu. 4 t. Warszawa, 1860. rs. 6.
- SEVOA** Ks., Obowiązki osób stanu duchownego. Przekład z francuzkiego Ks. P. Gniewczyńskiego. 4 tomy. Wilno, 1839—40. rs. 4.
- SIEMIENSKI** Lucjan, Album polskich malarzy z wystawy Towarz. Przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie. 8 rycin pięknych z tekstem. Kraków, 1860. rs. 3. 30 k.

- SIEMIENSKI Lucjan, Godzina czytania dzieciom ku rozrywce i nauce. Zytomierz, 1860. 65 k.
- Kartka z dziejów sztuki i poezji. Zytomierz, 1860. 55 k.
- SIKORSKI, Przewodnik do hodowli pszczoł, in 16-o Wilno, 1854. 30 k.
- Wiadomości praktyczne gospodarstwa wiejskiego, in 12-o. Wilno, 1855. 50 k.
- SKAŁKA, I. A., Państwo młodzi. Kawalek powieści. 2 tomy. Kijów, 1855. rs. 2.
- SKARBEEK Fryderyk Hrabia, Gospodarstwo narodowe stosowane, czyli zasady nauki gospodarstwa narodowego, zastosowane do praktyki. Znajomość kraju.—Rolnictwo, in 8-o. Warszawa, 1860. rs. 1. 80 k.
- Życie i przypadki Faustyna Feliksa na Dodoszach Dodosińskiego. Pamiętniki Seglasa. Petersburg, 1860. 75 k. (Biblioteka zaściankowa t. 2-gi).
- Skarbiec mały* dla katolików, czyli zbiór modlitw do których pobożnego odmawiania przywiązane są odpusty. Warszawa, 1860. 35 k.
- Skarbiec polski.* Pismo zbiorowe, dziejom i sprawie polskiej poświęcone. Pod redakcją Juljana Aleksandra Sulimy Kamińskiego; in 8-o. Lwów, 1859. Zeszyt 1 i 2 rs. 1. 20 k.
- Skarby zakłete Monte Chrysto,* strzeżone przez dzikie zwierzęta. Gra towarzyska. 1860. Cena z 2 kostkami 75 k.
- SKARGA Piotr, Ks., Żywoty Świętych, zebrane na każdy dzień całego roku. Wydanie Ks. Konst. Maniewskiego, in 4-to. Wiedeń, 1859—60. 12 zeszytów, rs. 4. 80 k.
- SKIMBOROWICZ Hipolit, Żywoć i prace Jana Heweliusza, Gdańszczanina, żyjącego pod panowaniem czterech Królów polskich. Warszawa, 1860. 40 k.
- SKRZYŃSKI, L., O stosunkach Włościańsko-Gospodarskich i o potrzebie kredytu rolniczego w Galicji. Lwów, 1859. rs. 1. 50 k.
- Skutki okropne pijaństwa,* czyli pijak samobójca. Obraz prawdziwy zdjęty z życia sławian dla przestrogi wszystkich pijaków. Bochnia, 1846. 20 k.
- Słownik* polsko-niemiecki, zawierający najużywaisze wyrazy, odmiany słów i rozmowy dla szkolnego i podręcznego użytku. Pięte poprawne i pomnożone wydanie. Cieszyn, 1859. 25 k.
- Słownik* dokładny Angielsko-polski i Polsko-angielski, 2 tomy, in 8-vo. Berlin, 1849. rs. 6 60 k.
- SMARAGDOW, S., Historia powszechna dla zakładów naukowych płci żeńskiej. Z ross. tłumaczył L. Rogalski. Historia starożytna, in 8-o. Warszawa, 1851. rs. 1. 50 k.
- SMARZEWSKI, S., O uprawie Turnipsu na sposób angielski. Wydanie Towarzystwa gospodar. Galicyjskiego. Z ryciną o 15 figurach, in 8-o. Lwów, 1854. 40 k.
- SMOLENIEC Deodat Ks., Paschalia Chrześcijańska, to jest o kalendarzach chrześcijańskich i obrachowaniu dnia wielkanocnego. Warszawa, 1860. rs. 2. 25 k.
- ŚNIADECKI Jędrzej, Teorja jestestw organizmnych, z portretem autora. 3 tomy. Wilno, 1838. rs. 4. 50 k.
- SOWINSKI Leonard, Widziadła, in 8-o. Kijów, 1859. 15 k.
- SOZANSKI Antoni, Kuczborski i Skarga rozpatrywani pod względem języka, z dodaniem zbioru wysłowien mowy polskiej, oraz frazeologicznego porównania kilku psalterzy, in 8-o. Wiedeń, 1859. 90 k.
- SOZANSKI A., Rejestr do dzieła J. Sołtykowicza: „O stanie Akademji Krakowskiej i o publicznych, a mianowicie uczonej pracach akademików. Przemysł, 1859. rs. 1.
- Spis* podręczny chronologiczny panujących w Polsce od Mieczysława 1-go do Stanisława Augusta (z wymienieniem ich żon i dzieci i t.p.) Warszawa, 1860. 40 k.
- Sposób* nowy i łatwy nauczenia się w krótkim czasie po angielsku bez nauczyciela. Przez M. B. C. Warszawa, 1860. 70 k.
- Sposób* nowy i praktyczny dla gospodarzy wiejskich nie obeznanych z weterynarją, poznawania i leczenia chorób zwierząt domowych, jako to: koni, bydła rogatego, owiec, trzody chlewniej, koz, psów, kur, gęsi, gołębi i t. p., z dodatkiem obejmującym sposoby udzielania pomocy podczas porodu zwierząt domowych; przez Werneburg i Beyer. Tłomaczył A. H. Warszawa, 1854. rs. 1. 50 k.
- Odmawiania koronki Najświętszego Żywota Jezusa Chrystusa Pana i Zbawiciela naszego, przez błogosławionego Michała pustelnika—kamedułę wynalezioną, a od stolicy S. Apostolskiej przez wielu Papieżów potwierdzony i obfitemi odpustami udarowany. Warszawa, 1859. 12½ k.
- STACHOWICZ Jan, Galeria (mała) obrazowa zwierząt domowych. Podarunek dla grzecznych dzieci. Wrocław, rs. 1. 45 k.
- Jasia i Eulalii najmilszy podarunek. Nowa książeczka z obrazkami, dzieciom lubym ofiarowana, in 8-o. Wrocław, 1854 r. 1. 20 k.
- STARZA, J. A., Zagroda domowa. Rysy dziejów polskich w opowiadaniu powieściowem dla młodzieży. 2 tomy, in 8-vo. Warszawa, 1847. rs. 1. 20 k.
- STECZKOWSKI Jan Kanty, Elementarny wykład Matematyki. Kraków, 1858. Część III. Geometria.— Planimetria i Stereometria. rs. 2. 25 k. IV. Geometria—Trygonometria prostokreślna i sferyczna, 1359. rs. 1. V. Geometria analityczna, oraz z linjami i powierzchniami krzywymi drugiego rzędu. rs. 3.
- STROJNOWSKI, St. (patrz Gospodarstwo stawowe).
- STRUMIŁŁO, J., Ogrody północne. Wydanie piąte, poprawne. Z 10 tablicami litografowanemi, zawierającemi 70 figur. 3 tomy, in 8-vo. Wilno, 1850. rs. 6.
- Pszczelnictwo ogrodowe czyli domowe, in 8-o. Wilno, 1837. 75 k.
- STUDENCKI, M., Poradnik lekarski w chorobach hemoroidalnych, obejmujący rozliczne powojoty chorób, a następnie porządek życia, sposoby leczenia, oraz przepisy lekarskie z najslawniejszych dzieł wyjęte, in 12-o. Warszawa, 1853. 50 k.
- Studja* nad księgami w naukach przyrodzonych, Wilno, 1858. 60 k.
- SUCHOCKA Cezara, Powieści dla dzieci, różnych stanów, in 16-o. Warszawa, 1854. 50 k.
- ŚWIĄTKIEWICZ Wojciech X., Nauki parafjalne, na niedziele i znakomitze uroczystości w roku, zebrane z dzieł X. Bonardel, 2 tomy, in 12-o. Warszawa, 1859. rs. 2.
- SYROKOMLA Władysław, Marcin Studzieński. Kartka z Kroniki Wilna, rs. 1. 35 k.
- Natura wilka wyciąga z lasu. Monodram wierszem, z dodaniem garstki nowych poezji. Wilno, 1860. rs. 1.
- Niemen od źródeł do ujścia. Pamiętnik zęglar-

- rza Litewską wiciną z Kowna do Królewca, zredagowany przerobiony. Wilno, 1861. rs. 1. 20 k.
- SYROKOMLA W.**, Stare wrota. Poemat. rs. 1. 50 k.
- Wrażenia Pielgrzyma po swojej ziemi. Poemat. Część 1-sza. Z Litwy do Wielkopolski. Wilno, 1860. rs. 1.
- Wycieczki po Litwie w promieniach od Wilna, Tom 2-gi, do Oszmiany—do Kiernowa do Kowna, in 12-o. Wilno, 1860. rs. 1. 20 k.
- Wyrok Jana Kazimierza. Dramat historyczny w IV aktach. Warszawa, 1860. 75 k.
- SZ..... L.**, Jak się u nas żenią. Obrazek społeczny. Lwów, 1856. rs. 2.
- SZAJNOCHA K.**, Opowiadania o Królu Janie III. Opowiadania I. Mściciel. Żytomierz, 1860. rs. 1.
- SZCZYPIŃSKI, F.**, Poradnik domowy, obejmujący sekreta gospodarskie, czyli zbiór przeszło 300 doświadczeń i sposobów w rozmaitych potrzebach gospodarskich, użyciu kuchenném, lekarskiem, tudzież w fabrykacji i handlu, in 12-o. Warszawa, 1844. 50 k.
- SZEDLER Aleksander, Semeńko.** Powieść z życia górali Pokuckich. Lwów, 1858. rs. 1. 20 k.
- SZMID, Hodowla,** pielęgnowanie, żywienie i używanie koni, bydła rogatego, owiec, koz i trzody chlewnych, oraz wyszczególnianie ich chorób zwyczajnych i sposób leczenia. Książka doręczna dla posiadzcicieli mniejszych dóbr i włościan. Przetłumaczył podług drugiego wydania A. Zmudzki, in 16-o. Leszno, 1854. 60 k.
- Szkaplerz Najświętszej Panny Maryi.** Na wielkim arkuszu, ozdobiony rycinami: N. P. Szkaplernerj i Szkaplerza Świętego, Ukrzyżowanego P. Jezusa z godłami męczeństwa i Sercami P. Jezusa i N. Panny. 7½ k.
- SZKILLADZ, Ks.**, Obrzęd poświęcenia cementarza i węgelnego kamienia, Kościoła, Ołtarza i Dzwonów z dołączonym ich wykładem, dla użytku duchownego katolików; z łacińskiego na język polski przełożone. Wilno, 1859. rs. 1. 35 k.
- SZOKALSKI, W.**, Doktor, Hodowanie pijawek lekarskich pod względem utrzymania, sztucznego zozmnażania, połowu, przewozu, przechowania zapasów i najoszczędniejszego ich użytku, zwłaszcza w szpitalach i dobroczynnych zakładach. Wydanie drugie. Warszawa, 1860. 75 k.
- SZULC Dominik,** Życie Mikołaja Kopernika, in 8-o. Warszawa, 1855. rs. 1. 35 k.
- SZYMANOWSKI Wacław,** Szkice Warszawskie. Lichwiarze. Warszawa, 1855. 75 k.
- SZYMANOWSKI Wojciech,** 300 Portretów, zasłużonych w narodzie Polaków i Polek, z dodaniem krótkich wspomnień ich żywotów; z 60 tablicami rycin, in 12-o. Warszawa, 1860. rs. 1. 80 k.
- Tajemnice objawione.** Przepisy rozmaitych doświadczonech użytków w gospodarstwie wiejskiem i domowém; w sztukach, rzem osłach i t. d. Z uwagą na wygodę i oszczędność w różnych potrzebach żyć a, in 8-o. Warszawa, 1844. 75 k.
- TASSO TORQUATO,** Gofred, albo Jeruzalem wyzwolona; przekład Piotra Kochanowskiego. Ostrów, 1860. rs. 2.
- TASTU Amable,** Wychowanie Macierzyńskie, czyli podręczna Biblijoteka dla dzieciak pięci obojgż od lat 6 do 12; tłómaczenie z francuzkiego. Polskie wydanie wielu dodatkami pomnożone. 14 tomów, in 12-o. Warszawa, 1847. rs. 7. 50 k.
- TAYLOR Tomasz,** Ofiary. Komedya w 3-ach aktach. Przepolszczył z angielskiego Przędzielcki Aleksander. Poznań, 1859. rs. 1.
- TEMM, Głupstwa.** Opowiadanie. Przekład Dominika Chodźki. Wilno, 1860.
- Teologja Pastoralna,** czyli sposób jak kapłani mają kierować duszami i zarządzać dobrze parafjami. Za rozkazem J. O. X. Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, z francuzkiego na polski język przełożona. 2 tomy. Wilno, 1842. rs. 1. 50 k.
- TERLECKI Hipolit,** Rady zachowania się niewiast czasu brzemienności, porodu, połogu, tudzież o pielęgnowaniu niemowląt i w porzeczce mamki, in 8-o. Kraków, 1835. rs. 1. 10 k.
- THACKERAY, W. M.,** Snaoby. Utwór humorystyczny; przekład z angielskiego. Petersburg, 1860. 40 kop.
- Theoria mundi, seu investigatio naturae rerum quam ex novis observationibus explicitis de situ solis et motu terrae vel de naturali systemate solis currentis depremit lumine publico, tradit A. L.,** in 8-o. Varsaviae, 1853. rs. 2.
- THIERIOT, Albert,** Poradnik dla dziedziców i gospodarzy lasów, czyli krótki zbiór najgłówniejszych prawideł urządzania i użytkowania z lasów, in 8-o. Wilno, 1845. rs. 1. 50 k.
- TOMASZ z KEMPIS,** O naśladowaniu Chrystusa Pana, ksiąg cztery. Z łacińskiego przełożył i wydał Ks. Józef Guzior, do czego przyłączył zbiór modlitw i pieśni najużywanych. Cieszyń, 1860. 55 k.
- TRIPPLIN, Doktor,** Dwa duchy. Powieść. 2 tomy. Żytomierz, 1860. rs. 1. 50 k.
- **Dziennik podróży po Litwie i Zmudzi.** 2 tomy. rs. 2. 50 k.
- **Kobięta z głową.** Obraz z życia galicyjskiego. 2 tomy. Warszawa, 1856. rs. 1. 20 k.
- **Lekarz w Szwajcarii.** 4 tomy. Warszawa, 1856i rs. 3. 60 k.
- **Pamiętniki Lekarza Polaka z wypadków zagranicą doznanych.** 6 tomów. Warszawa, 1855. rs. 7. 50 k.
- **Wycieczki Lekarza Polaka po własnym kraju.** 4 tomy. rs. 5. 40 k.
- **Wycieczki po Stokach Galicyjskich i Węgiejskich Tatrów.** 2 t. Warszawa, 1856. rs. 2. 40 k.
- TROJANSKI Jan,** Słownik dokładny niemieckopolski do podręcznego użycia dla Polaków i Niemców. Nowo-wypracowany, 2 tomy, in 8-vo. Poznań, 1844. rs. 8. 25 k.
- Upominek dla młodych panien mających iść zamąż.** in 8-o. Warszawa, 1854. 50 k.
- URBAŃSKI, A. E.,** Nauka gospodarstwa wiejskiego popularnie wyłożona. Lwów, 1849. rs. 1. 50 k.
- URUSKI, Seweryn Hr.,** Sprawa włościańska. Wyjāti z nowożytnych polskich ekonomistów. Tom 1-szy. Część druga. Warszawa, 1860. rs. 3.
- Ustawa instytutu muzycznego Warszawskiego,** pod dyrekyą P. Apolinarego Kątskiego, solisty dworu Jego Cesarsko-Królewskiej Mości, in 12. Warszawa, 1859. 40 k.
- VIKTORYNI, O.** Przewodnik praktyczny gospodarzki, in 8-o. Lwów, 1854. rs. 1. 65 k.
- VIREJ, J. I.,** Historia obycajów i zmyślności zwierząt, z podziałami metodycznemi i naturalnemi wszystkich ich gromad; kurs czytany w A-teneum królewskiem Paryżkiem, przełożona z francuzkiego i wielu przypisami objaśniona przez A. Waga, 2 tomy. Warszawa, 1845. rs. 4.
- **Kobięta pod względem fizjologicznym, moralnym i literackim.** Warszawa, 1857. rs. 1. 50 k.
- WAGĄ Antoni,** Historia naturalna. Dzieło wskazujące pomoc do nauczenia się tój umiejętności, uważanej w głównych stanowiskach tój wzrosta. Tom pierwszy, zeszyt 1, z prenumeratą na 2 i 3 rs. 3. 60 k.
- WAGNER, J. B.,** Gimnastyka domowa dla użytku

- dzieci i dojrzałych osób, według najnowszych autorów francuzkich i niemieckich. 2 t., z drzeworytami. Warszawa, 1859. rs. 1.
- WEINBERG Juljan, Kobieta w stanie dojrzałości jaką jest i jaką być powinna, 2 t. Warszawa, 1842. rs. 1. 50 k.
- WEJSBACH, Jul. Mechanika teoretyczna dla użytku inżynierów i techników. Przełożył z drugiego wydania niemieckiego na język polski Stanisław Bakka, in 8-o. Warszawa, 1856. rs. 4. 50 k.
- WELTER, T. B., Historia powszechna dla szkół wyższych i niższych. (Wedle piętnastego wydania). 3 tomy. Poznań, 1860. rs. 3. 60 k.
- WESOŁOWSKA, K., Przogody karzelka. Powiastka dla małych dzieci; naśladowana z francuzkiego. Z piętnastu drzeworytami. Warszawa, 1860. 30 k.
- WESTERMAYER, K., Kazania do ludu wiejskiego; wolnym sposobem przełożył z niemieckiego i dla ludu polskiego zastosował Ks. Maniecki. Rocznik II. 2 tomy. Biała, 1859. rs. 3. 30 k.
- Wiadomość krótka* o sakramencie Bierzmowania, z dołączeniem modlitw przed i po Bierzmowaniu, dla wygody gotujących się do tego Sakramentu. Warszawa, 1860. 17½ k.
- o początku i skutkach nowego medalu wybitego na cześć Niepokalanego poczęcia N. Maryi Panny, z dołączeniem przy końcu Nowenny, przez księdza M** Warszawa, 1859. 35 k.
- Wizanka miłości*, ułożona ku czci najstarszego serca Zbawiciela, z trzema rycinami na stałi. Z francuzkiego, in 18-o. Warszawa, 1859. Na papierze zwyczajnym rs. 1. 10 k., na papierze welinowym rs. 1. 65 k.
- Widok* Warszawy z wysokości 220 sążni (a vól d'oiseau). rs. 2. 25 k.
- Wieczory jesienne*. Powiastki moralne dla młodzieży, przez Tomasza z Kent.—I cztery powiastki przez Autorkę Wiazania Helenki, z rycinami kolorowanemi, 18. Wrocław, rs. 1. 40 k.
- WIELOGŁOWSKI Walery, Gawędy gospodarskie, Kraków, 1859. 35 k.
- Medycyna wiejska. Obrazek z obyczajów ludu wiejskiego. Kraków, 1859. 20 k.
- Niewiasta. Wydanie piąte poprawne. Kraków, 1860. 35 k.
- O potrzebie banków rolniczych. Kraków, 1860. 30 k.
- Spoleczeństwo dzisiejsze w obrazach, Kraków. 1859. 55 k.
- Zwiady świata i ludzi. Oddział I. od r. 1800—1816. Dom mojej babki, Kraków, 1856. rs. 2.
- Wieniec*, Pismo zbiorowe, ofiarowane Stanisławowi Jachowiczowi, przez pierwszych w kraju Autorów, oraz licznych innych Jego wielbicieli. 3 tomy. Warszawa, 1858. rs. 6.
- WIENIARSKI Antoni, Powieści z podań i dziejów Polskich. Warszawa, 1880. rs. 1. 50 k.
- Wieniec niebiański*, czyli zbiór nabożeństwa katolickiego, z szczególnem zastosowaniem dla pobożnych niewiast, in 16-o. Lwów, 1859. rs. 1. 35 k.
- Oprawny w sałjan z złoconemi brzegami, rs. 2.
- w płótno angielskie, rs. 2. 20 k.
- w chagrín, rs. 3.
- Wieniec roku łaskawości Pańskiej*. Zbiór nabożeństw w nowszych czasach szczególni łaskami i odpustami przez Stołecę Apostolską zaleconych, a które w używanych dotąd książkach do nabożeństwa nie były razem pomieszczone. Po raz pierwszy zebrane i dla uświetliwienia dusz wiernych wydane. Petersburg, 1858. Oprawny w sałjan z złoconemi brzegami, rs. 1. 20 k.
- WIERZEJA Kwiryn, Kolonista jakich mało. Obrazek wiejski. Z trzema drzeworytami. Warszawa, 1860. 70 k.
- WIESIOŁOWSKI Michał, Uwagi gospodarskie, in 8-o. Lwów, 1850. 10 k.
- WILCZEK Józef Książd, Kazania przygodne. Tarnów, 1860. rs. 1. 60 k.
- WILKONSKA Paulina; Obrazek Poznański. Lipsk, 1857. rs. 1. 65 k.
- WINKLER, Dr. Ed., Flora Lekarska, czyli opisanie cech rodza owych gatunkowych wszystkich roślin w medycynie używanych. Przekład z niemieckiego, przez Pisulewskiego. Z 270 tablicami kolorowanymi rycin, in 8-o. Warszawa, 1852. rs. 13. 50 k.
- WISEMAN Kardynał, Fabiola. Powieść z czasów przesławiania Chrześcijan w roku 302. Przekład z angielskiego. Wydanie drugie, poprawne. Kraków, 1860. 67½ k. Na papierze welinowym rs. 1.
- Wizerunki Królów i Książąt* panujących w Polsce, od Mieczysława 1-go do Stanisława Augusta. Zebrane i rysowane według autentycznych źródeł przez Aleksandra Lessera. 40 Portretów w formacie zmniejszonym. Warszawa. 1860. Zeszyt 1—4 z prenumeratą na całe dzieło z 10 zeszytów, rs. 6.
- Woda* zimna jako osobliwszy środek utrzymywania zdrowia i leczenia chorób. Nauka dla wszystkich ludzi, którzy sobie życzą być zdrowi i wesolęj osiągnąć starości. Z ryciną, in 8-o. Lwów, 1836. 45 k.
- WODZICKI, K. Hr., O wpływiejaki wywierają ptaki na gospodarstwo tak polne jak i lesne w ogólności; a w szczególności o owadach lasom szkodliwych, in 12-o. Leszno, 1852. 30 k.
- Wycieczka Ornitologiczna w Tatry i Karpaty galicyjskie, in 8-o. Lwów, 1851. 60 k.
- WODZIŃSKI Ernest Książd, Kazania niedzielne, Tom I-szy. Kraków, 1856. rs. 1. 80 k.
- WOELKE, F. A., Słownik Łacińsko-grecko-polski. Wydanie stereotypowe. Warszawa, 1851. rs. 3.
- WOJCICKI K. Wł., Archiwum domowe do dziejów i literatury krajowej; z rękopisów i dzieł najrzadszych. Warszawa, 1856. rs. 3.
- Dworek i Pałac. Powieść. 3 tomy. Warszawa, 1856. rs. 2.
- Historia literatury Polskiej w zarysach. Wydanie drugie, poprawne i powiększone. 3 tomy z przedpłatą na 4-ty, in 8-o. Warszawa, 1859. rs. 8. 25 k.
- WOLAŃSKI Erazm, Księga rodowa koni czystej krwi angielskiej i arabskiej wraz z ich pochodzeniem, znajdujących się w Galicji. Tom I. Lwów, 1856. 80 k.
- WOLFF Emil, Przewodnik do rozbiórów chemicznych ciał ważnych w gospodarstwie. Przetłómaczył Tadeusz Kowalski, Warszawa, 1860. 60 k.
- WOLSKI Włodzimierz, Hrabina. Opera w trzech aktach, z muzyką Stanisława Moniuszki, in 12-o. Warszawa, 1860. 37½ k.
- Poezje. 2 tomy. Wilno, 1859. rs. 2.
- Uśmiech losu. Powieść. 3 tomy. Warszawa, 1856. rs. 3.
- Wstęp* na Górę Karmelu przez Ś. Jana od Krzyża pierwszego Karmelity bosego. Przełożył L. R. Kraków, 1855. rs. 1. 65 k.
- Wybór* najnowszych, twórców literatury zagranicznej. Tom pierwszy zawiera: 1) Holandja,

- przez Alfonsa Esquiros. 2) Epoka Attyli, przez Amadeusza Thiery. Tom drugi: 1) Powieści hiszpańskie, przez Pannę Faber. 2) Miłość w małżeństwie, przez Guizota. Warszawa, 1860. rs. 1. 20 k.
- WYCZEHOWSKI J.**, O aktach stanu cywilnego, a szczególności o terminach do ich sporządzenia. Warszawa, 1860. 40 k.
- Wyjście Izraelitów.** Przekład z angielskiego. Wilno, 1860. 30 k.
- Wykład** krótki nauki chrześcijańskiej dla użytku młodzieży i ludu katolickiego; z dodaniem modlitw pobożnych. Petersburg, 1860. 25 k.
- Wykład** początków Historji naturalnej, dla użytku szkolnego ułożony, według programu wydanego przez Uniwersytet francuzki pod d. 14 września 1840. Przez Radę Królewską wychowania publicznego na szkoły przepisany. 3 tomy, in 12-o. Warszawa, 1848.—50.
- Tom 1.** Mineralogja i Geologja F. L. Beudanta. Przekład pomnożony przez H. Łabęckiego. rs. 2. 70 k.
- **2.** Botanika Adrijana Jussieu. Przekład Tytusa Chalubińskiego. rs. 2. 70 k.
- **3.** Zoologja Milne Edwardsa. Przekład Antoniego Wagi. rs. 2. 70 k.
- Wykład** początkowych pojęć teorii produkcji rolniczej, napisał L. R.; in 8-o. Kraków, 1851. 15 k.
- Wykład** prosty nauki Kościoła Świętego Rzymsko-Katolickiego. Nowe wydanie poprawione. Kraków, 1859. 67½ k.
- Wypisy** polskie dla użytku klas niższych C. K. szkół gimnazjalnych. 1858. Tom I-szy, 75 k. Tom II-gi, 80 k. T. III-ci oprawny, rs. 1.
- dla użytku klas wyższych C. K. szkół gimnazjalnych. 1857. Tom I-szy, część I. 90 kop., część II. 85 k. Tom II-gi część I. rs. 1. 80 k.
- Wzorki** na pierwsze początki rysunku. 15 k.
- Wzór świętobliwości.** Święty Stanisław Kostka w dziesięciu uwagach do naśladowania podany. Wolny przekład z francuzkiego. Berlin. 60 k.
- Wzory** sztuki średniowiecznej i z epoki odrodzenia po koniec XVII wieku w dawniej Polsce. Wydane przez Aleksandra Przeździeckiego i Edwarda Rastawieckiego. Serja III, in 4-to. Warszawa, 1860. Zeszyt 1 i 2 z prenumeratą na 3—24, rs. 26.
- XENOFONT**, Hippika i Hipparche, czyli jazda konna i naczelnik jazdy. Przekładał z greckiego Antoni Bronikowski. Ostrów, 1860. 50 k.
- Zabawa** święta duszy młodocianej, czyli krótkie nabożeństwa dla dzieci. Wydanie nowe, poprawne i pomnożone. Bochnia, 1858. 15 k.
- ZABOREK**, Ks., Telesfor, Nabożeństwo do Ś. Anny Matki Niepokalanie Poczętej N. Maryi Panny. Warszawa, 1860. 22½ k.
- ZALUSKI**, Ks. Antoni, Bractwo Różańcowe Najświętszej Maryi Panny. 1857, rs. 1. 35 k.
- ZANOWICZ** Dr. A., Podróż nowa na około ziemi, odbyta na fregacie Ermanceja. 3 tomy. Warszawa, 1855. rs. 4.
- Zarybianie sztuczne** sadzawek, stawów, jezior i małych rzek. Zytomierz, 1860. 10 k.
- Zbiór praw Litewskich** od roku 1389 do roku 1529. tudzież rozprawy sejmowe o tychże prawach od roku 1544 do roku 1563, in 4-to. Poznań, 1841. rs. 8. 25 k.
- Zbiór** przepisów dotyczących uregulowania stosunków włościan osiedlonych w dobrach prywatnych w Królestwie Polskiem. Poszyt 1-szy z prenumeratą na 2-gi. Warszawa, 1859. rs. 1. 35 k. — wierszy ku nauce i zabawie ludu. Kraków, 1850. 20 k.
- ZDZITOWIECKI** Sew., Wykład początkowy Chemji, o Metaloidach i ich związkach. 2 tomy, z 15 tablicami figur, in 8-o. Warszawa, 1851. rs. 4.
- ZIELENIEWSKI** Michał, Wody lekarskie Szczawnickie, in 8-o. Kraków, 1852. 80 k.
- ZIELIŃSKI** Gustaw, Stepy. Poemat. Poznań. 1856. 80 k.
- ZIELIŃSKI** Józef, Grammatyka francuzka teoryczno-praktyczna, ułożona dla Polaków, z najlepszych Grammatyków francuzkich autorów i klasycznych. Edycja czwarta poprawiona, in 8-o. Warszawa, 1835. rs. 1. 5 k.
- ZIEMIĘCKA** Eleonora, Studja. Wilno, 1860. r. 2.
- ZMORSKI** Roman, Wieża siedmiu wódzów. Pieśń z podania, in 16-mo. Warszawa, 1860. 37½ k.
- Znakomitości** tegoczesne. Zarysy zebrane z najnowszych źródeł: Napoleon III. Wiktor-Emanuel. Lord Palmerston. Hrabia Cavour. Lord Derby. Humboldt. Marszałek Mac-Mahon, Lamoricière. Filangieri.—Warszawa, 1860. 35 k.
- Zwierciadło** dzieciniego wieku, czyli zbiór powiastek nauczających i zajmujących. Z 4-ma kolorowanemi obrazkami; in 16-o. Warszawa, 1856. 75 k.
- Po polsku i po francuzku, rs. 1.
- i po niemiecku, rs. 1.
- Źródło** wiadomości dla dzieci polskich; czyli abecadnik powszechny, ułożony sposobem postępowym od poznania liter do pierwszych zasad główniejszych naukowych przedmiotów, w dwóch częściach, przez starego przyjaciela dzieci. Podarunek i nagroda dla chłopczyków i panienek; in 8-o. Warszawa, 1858. 75 kop.
- Z obrazkami kolorowanemi rs. 1.
- Zarty wolne.** Świstki humorystyczno-artystyczne zebrane przez bocianów polskich. Warszawa, 1859. Trzy serje. Cena z r. 675 k. zniżona na r. 3.
- ZELKOWSKI**, M., Nowy Ekonom wiejski, czyli szkoła porządnego wykonywania głównych robót w roli narzędziami zaprzęgowemi udoskonalonemi, lub dawnemi, z oszczędzeniem czasu i wydatku, in 8-o. Kraków, 1854, rs. 1. 80 k.
- ZMICHOWSKA**, Wykład nauk, przeznaczony do pomocy w domowym wychowaniu pańien. Część I. przedwstępna. Warszawa, 1847. rs. 1. 35 k. Część II. Geografja. 2 tomy, in 8-vo. Warszawa, 1857. rs. 5.
- ZMUDZIŃSKI** A., Wyciąg z nauki Pszczelnictwa. in 8-o. Leszno, 1854. 30 k.
- ŻOCHOWSKI** Feliks, Mownia języka polskiego. Warszawa, 1852. rs. 1. 20 k.
- Życie** Benjaminia Franklina i wyjątki z pism tegoż: 1) Droga do majątku. 2) Rady młodemu rzemieślnikowi 3) Nowy sposób pożyczania pieniędzy i t. d. wydał. M. K. Lwów. 1858. 15 k.

Pozwolono drukować. Wilno 24 Października 1860 r. Cenzor PAWEŁ KUKOLNIK.

WILNO Drukarnia A. Marcinowskiego.